

Nízkouhlíková stratégia mesta Trstená na roky 2022 - 2030

Máj 2022

Názov projektu: Nízkouhlíková stratégia mesta Trstená
Číslo projektu: 310041Y559

Projekt je realizovaný z Európskej únie, z Európskeho fondu regionálneho rozvoja
v rámci Operačného programu Kvalita životného prostredia

OBSAH

Úvod.....	9
1 Identifikačné údaje.....	11
1.1 Údaje o strategickom dokumente	11
1.2 Údaje o objednávateľovi	11
1.3 Údaje o zhotoviteľovi.....	11
2 Legislatívne a organizačné podmienky nízkouhlíkovej stratégie	12
2.1 Medzinárodné a národné strategické dokumenty	12
2.2 Dohovor starostov a primátorov.....	13
2.3 Organizačné a administratívne zabezpečenie vypracovania	14
2.4 Metodika vypracovania	16
3 Zhrnutie cieľov a výsledkov nízkouhlíkovej stratégie.....	19
3.1 Využitie a význam nízkouhlíkovej stratégie v regióne	20
3.2 Identifikácia vplyvov nízkouhlíkovej stratégie na životné prostredie.....	20
3.3 SWOT analýza	21
3.4 Opatrenia a ich prínos.....	22
4 Charakteristika územia.....	23
4.1 Opis územia.....	23
4.2 Sociálno-demografická analýza	24
4.3 Analýza hospodárskeho a environmentálneho prostredia.....	29
5 Nízkouhlíková stratégia	32
5.1 Budovy miestnej samosprávy.....	33
5.2 Budovy terciárnej sféry	39
5.3 Obytné budovy – bytové a rodinné domy	45
5.4 Verejné osvetlenie	48
5.5 Doprava	50
5.6 Tepelná energetika	53
5.7 Smart cities	54

5.8	Obnoviteľné zdroje energie.....	55
5.9	Dôsledky zmeny klímy.....	56
5.10	Plánovanie a práca s verejnosťou.....	57
5.11	Bilancie emisií skleníkových plynov.....	58
6	Navrhované Opatrenia.....	64
6.1	Modernizácia a rekonštrukcia v sektore Budovy miestnej samosprávy.....	64
6.2	Navrhované opatrenia v sektore Budovy terciárnej sféry	67
6.3	Navrhované opatrenia v sektore Obytné budovy	70
6.4	Navrhované opatrenia v sektore Doprava	73
6.5	Navrhované opatrenia v oblasti Smart City.....	77
6.6	Navrhované opatrenia pre Obnoviteľné zdroje energie.....	83
6.7	Navrhované opatrenia pre oblasť Dôsledky zmeny klímy	84
6.8	Navrhované opatrenia pre oblasť Plánovanie a komunikáciu	88
7	Záver.....	90
8	Prílohy	91
	Zoznam použitých dokumentov	92

ZOZNAM SKRATIEK

BEI	Východisková inventúra emisií
BSK	Bratislavský kraj
CNG	Stlačený zemný plyn
CO ₂	Oxid uhličitý
CVČ	Centrum voľného času
CZT	Centrálne zásobovanie teplom
EE	Elektrická energia
EFSI	Európsky fond pre strategické investície
EIB	Európska investičná banka
EK	Európska komisia
EŠIF	Európske štrukturálne a investičné fondy
EÚ	Európska únia
EU ETS	Systém Európskej únie pre obchodovanie s povolenkami na emisie skleníkových plynov
GES	Garantovaná energetická služba
GSM	Globálny systém mobilných komunikácií
CHKO	Chránená krajinná oblasť
INTERREG	Program interregionálnej spolupráce
IPCC	Medzivládny panel pre klimatické zmeny
IROP	Integrovaný regionálny operačný program
IVSC	Investičná výstavba a správa ciest
JRC	Spoločné výskumné centrum
KES	Konečná energetická spotreba
LCA	Posudzovanie životného cyklu
LPG	Kvapalný ropný plyn
MDV SR	Ministerstvo dopravy a výstavby Slovenskej republiky
MEI	Monitorovacia inventúra emisií
MH SR	Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky
MŽP	Ministerstvo životného prostredia
NN	Nízke napätia
OP EVS	Operačný program Efektívna verejná správa
OP II	Operačný program Integrovaná infraštruktúra
OP KZP	Operačný program Kvalita životného prostredia
OP ĽZ	Operačný program Ľudské zdroje
OP VaI	Operačný program Výskum a Inovácie
OSN	Organizácia spoločenstva národov
OZE	Obnoviteľný zdroj energie
PHSR	Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja
RVO	Rozvádzač verejného osvetlenia
SC-ŽSK	Správa ciest Žilinského samosprávneho kraja
SECAP	Akčný plán pre udržateľnú energiu a klímu
SIEA	Slovenská inovačná a energetická agentúra
SSC	Slovenská správa ciest
ŠFRB	Štátny fond rozvoja bývania
ŠODB	Sčítanie obyvateľov domov a bytov
ŠÚSR	Štatistický úrad Slovenskej republiky
ÚGD	Územný generel dopravy
ÚK	Ústredné kúrenie
UNFCCC	Rámcový dohovor OSN o zmene klímy
ÚPM	Územný plán mesta
VO	Verejné osvetlenie
ZP	Zemný plyn

ZOZNAM OBRÁZKOV

OBR. 1 DOHOVOR PRIMÁTOROV A STAROSTOV V OBLASTI KLÍMY A ENERGETIKY: KROK ZA KROKOM.....	14
OBR. 2 SITUÁCIA MESTA TRSTENÁ (ZDROJ: MAPY.CZ)	24
OBR. 3 HLAVNÉ OBLASTI SMART CITY	81
OBR. 4 MOŽNOSTI FINANCOVANIA SMART RIEŠENÍ PRE SLOVENSKÚ REPUBLIKU ¹⁵	82

ZOZNAM TABULIEK

TAB. 1 POUŽITÉ EMISNÉ FAKTORY CO ₂ PRE JEDNOTLIVÉ DRUHY PALÍV PODĽA SECAP	18
TAB. 2 SÚHRN OPATRENÍ A POTENCIÁL ÚSPOR ENERGIE A EMISÍ CO ₂ V MESTE TRSTENÁ.....	22
TAB. 3 ZÁKLADNÉ ÚDAJE O MESTE TRSTENÁ (ZDROJ: PHSR MESTA).....	23
TAB. 4 VÝVOJ POČTU OBYVATEĽOV - STAV OBYVATEĽSTVA KU KONCU OBDOBIA (31.12.)(ŠÚSR)	24
TAB. 5 VÝVOJ PRÍRASTKOV OBYVATEĽOV V MESTE TRSTENÁ (ŠÚSR).....	26
TAB. 6 VEKOVÁ ŠTRUKTÚRA OBYVATEĽOV V MESTE TRSTENÁ V ROKU 2019 (ŠÚSR)	26
TAB. 7 VÝVOJ VEKOVEJ ŠTRUKTÚRY OBYVATEĽOV V MESTE TRSTENÁ (ŠÚSR)	26
TAB. 8 VÝVOJ VEKOVEJ ŠTRUKTÚRY ŽIEN V MESTE TRSTENÁ (ŠÚSR).....	26
TAB. 9 VÝVOJ VEKOVEJ ŠTRUKTÚRY MUŽOV V MESTE TRSTENÁ (ŠÚSR)	27
TAB. 10 ŠTRUKTÚRA OBYVATEĽOV PODĽA NÁBOŽENSKÉHO VYZNANIA (ŠÚSR-ŠODB 2021) – ČASŤ 1	27
TAB. 11 POČET OBYVATEĽOV PODĽA NÁRODNOSTI K 1.1.2021 (ŠÚSR-ŠODB 2021)	28
TAB. 12 VÝVOJ POČTU PODNIKATEĽSKÝCH SUBJEKTOV (ŠÚSR).....	29
TAB. 13 SPOTREBA ENERGIE BUDOV MIESTNEJ SAMOSPRÁVY VO VÝCHODISKOVOM ROKU 2013.....	33
TAB. 14 SPOTREBA ENERGIE BUDOV MIESTNEJ SAMOSPRÁVY V MONITOROVACOM ROKU 2019	34
TAB. 15 SPOTREBA ENERGIÍ PODĽA ENERGETICKÉHO NOSIČA V ROKU 2013	36
TAB. 16 SPOTREBA ENERGIÍ PODĽA ENERGETICKÉHO NOSIČA V ROKU 2019	36
TAB. 17 CELKOVÁ SPOTREBA ENERGIÍ PRE SEKTOR BUDOV MIESTNEJ SAMOSPRÁVY PODĽA KATEGÓRIE BUDOV.....	37
TAB. 18 SPOTREBA ENERGIÍ PRE SEKTOR BUDOV TERCIÁRNEJ SFÉRY VO VÝCHODISKOVOM ROKU 2013	39
TAB. 19 SPOTREBA ENERGIÍ PRE SEKTOR BUDOV TERCIÁRNEJ SFÉRY VO MONITOROVACOM ROKU 2019.....	40
TAB. 20 SPOTREBA ENERGIÍ PODĽA ENERGETICKÉHO NOSIČA V ROKU 2013	41
TAB. 21 SPOTREBA ENERGIÍ PODĽA ENERGETICKÉHO NOSIČA V ROKU 2019	42
TAB. 22 CELKOVÁ SPOTREBA ENERGIÍ PRE SEKTOR BUDOV TERCIÁRNEJ SFÉRY PODĽA KATEGÓRIE BUDOV	43
TAB. 23 SPOTREBA ENERGIÍ OBYTNÝCH BUDOV ZA VÝCHODISKOVÝ ROK 2013.....	45
TAB. 24 SPOTREBA ENERGIÍ OBYTNÝCH BUDOV ZA MONITOROVACÍ ROK 2019	46
TAB. 25 CELKOVÁ SPOTREBA ENERGIÍ PRE SEKTOR OBYTNÉ BUDOVY PODĽA KATEGÓRIE BUDOV	47
TAB. 26 ZÁKLADNÉ ÚDAJE O OSVETĽOVACEJ SÚSTAVE MESTA TRSTENÁ V ROKU 2013	49
TAB. 27 ZÁKLADNÉ ÚDAJE O OSVETĽOVACEJ SÚSTAVE MESTA TRSTENÁ V ROKU 2019	49
TAB. 28 SPOTREBA ELEKTRICKEJ ENERGIE A PRODUKCIA EMISÍ CO ₂ V SEKTORE OSVETLENIE	49
TAB. 29 SPOTREBA PALIVA A PRODUKCIA EMISÍ CO ₂ PRE VOZOVÝ PARK MIESTNEJ SAMOSPRÁVY V ROKU 2013.....	51
TAB. 30 SPOTREBA PALIVA A PRODUKCIA EMISÍ CO ₂ PRE VOZOVÝ PARK MIESTNEJ SAMOSPRÁVY V ROKU 2019.....	51
TAB. 31 PREVÁDZKOVANÉ LINKY ARRIVA LIORBUS V TRSTENEJ	52
TAB. 32 SPOTREBA PALIVA A EMISIE CO ₂ ZA ROK VÝCHODISKOVÝ ROK 2013.....	52

TAB. 33 SPOTREBA PALIVA A EMISIE CO ₂ ZA POROVNÁVACÍ ROK 2019	52
TAB. 34 SEKTORY ZARADENÉ DO BILANCIE	58
TAB. 35 CELKOVÉ SPOTREBY ENERGII A PRODUKCIE EMISII CO ₂ PRE POSUDZOVANÉ ROKY PODĽA SEKTOROV	59
TAB. 36 CELKOVÉ SPOTREBY ENERGII A PRODUKCIE EMISII CO ₂ PRE POSUDZOVANÉ ROKY PODĽA ENERGETICKÝCH NOSIČOV	61
TAB. 37 OPATRENIE 1 REKONŠTRUKCIA A MODERNIZÁCIA BUDOV MIESTNEJ SAMOSPRÁVY	65
TAB. 38 CHARAKTERISTIKA OPATRENIA 1 REKONŠTRUKCIA A MODERNIZÁCIA BUDOV MIESTNEJ SAMOSPRÁVY	65
TAB. 39 CHARAKTERISTIKA OPATRENIA 2 ZAVEDENIE ENERGETICKÉHO MANAŽÉRSTVA – DISPEČINGU	66
TAB. 40 CHARAKTERISTIKA OPATRENIA 3 MOTIVÁCIA PRE ZAMESTNANCOV A OBYVATEĽOV BUDOV	67
TAB. 41 OPATRENIE 4 REKONŠTRUKCIA A MODERNIZÁCIA BUDOV TERCIÁRNEJ SFÉRY	67
TAB. 42 CHARAKTERISTIKA OPATRENIA 4 REKONŠTRUKCIA A MODERNIZÁCIA BUDOV TERCIÁRNEJ SFÉRY	68
TAB. 43 CHARAKTERISTIKA OPATRENIA 5 ZAVEDENIE ENERGETICKÉHO MANAŽÉRSTVA – DISPEČINGU	68
TAB. 44 CHARAKTERISTIKA OPATRENIA 6 MOTIVÁCIA PRE ZAMESTNANCOV A OBYVATEĽOV BUDOV TERCIÁRNEJ SFÉRY	69
TAB. 45 CHARAKTERISTIKA OPATRENIA 7 PODPORNÝ PROGRAM PRE PRÍPRAVU INVESTIČNÝCH PROJEKTOV ...	69
TAB. 46 CHARAKTERISTIKA OPATRENIA 8 REKONŠTRUKCIA A MODERNIZÁCIA V SEKTORE OBYTNÝCH BUDOV	70
TAB. 47 CHARAKTERISTIKA OPATRENIA 9 ZVÝŠENIE VYUŽÍVANIA OBNOVITEĽNÝCH ZDROJOV ENERGIE PRE SEKTOR OBYTNÉ BUDOVY	71
TAB. 48 CHARAKTERISTIKA OPATRENIA 10 MODERNIZÁCIA ENERGETICKY ÚČINNÝCH ELEKTROSPOTREBIČOV S RACIONÁLNYM VYUŽÍVANÍM ENERGETICKÝCH NOSIČOV	71
TAB. 49 CHARAKTERISTIKA OPATRENIA 13 VÝMENA VOZIDIEL MIESTNEJ SAMOSPRÁVY ZA NÍZKOEMISNÉ VOZIDLÁ	75
TAB. 50 CHARAKTERISTIKA OPATRENIA 14 MODERNIZÁCIA VOZOVÉHO PARKU VEREJNEJ DOPRAVY A ZVÝŠENIE JEJ VYUŽÍVANIA	75
TAB. 51 CHARAKTERISTIKA OPATRENIA 15 PODPORA CYKLODOPRAVY A BIKESHARINGU	76
TAB. 52 CHARAKTERISTIKA OPATRENIA 16 PODPORA ROZVOJA ELEKTROMOBILITY A VÝSTAVBY NABÍJACÍCH STANÍC	77
TAB. 53 CHARAKTERISTIKA OPATRENIA 17 PODPORA VYUŽÍVANIA NÁSTROJOV SMART CITY	82
TAB. 54 CHARAKTERISTIKA OPATRENIA 18 VYUŽÍVANIE OBNOVITEĽNÝCH ZDROJOV ENERGIE	84
TAB. 55 CHARAKTERISTIKA OPATRENIA 19 IMPLEMENTÁCIA OPATRENÍ PRE DÔSLEDKY ZMENY KLÍMY	87
TAB. 56 CHARAKTERISTIKA OPATRENIA 20 PODPORA KOMUNIKAČNEJ STRATÉGIE A PLÁNOVANIA	89

ZOZNAM GRAFOV

GRAF 1 VÝVOJ POČTU OBYVATEĽOV V ROKOCH 2010 - 2019 V MESTE TRSTENÁ	25
GRAF 2 VÝVOJ POHLAVNEJ ŠTRUKTÚRY OBYVATEĽSTVA V ROKOCH 2010 - 2019 V MESTE TRSTENÁ	25
GRAF 3 VEKOVÁ ŠTRUKTÚRA OBYVATEĽSTVA V MESTE TRSTENÁ V % (ŠÚSR)	27
GRAF 4 VÝVOJ POČTU FYZICKÝCH OSÔB V TRSTENEJ (ŠÚSR)	29
GRAF 5 VÝVOJ POČTU PRÁVNICKÝCH OSÔB V TRSTENEJ (ŠÚSR)	30
GRAF 6 SPOTREBA ENERGII BUDOV MIESTNEJ SAMOSPRÁVY PODĽA KATEGÓRIE PRE VÝCHODISKOVÝ ROK 2013	36
GRAF 7 SPOTREBA ENERGII BUDOV MIESTNEJ SAMOSPRÁVY PODĽA KATEGÓRIE PRE MONITOROVACÍ ROK 2013	37

GRAF 8 PODIEL SPOTREBY ENERGÍÍ V % PODĽA KATEGÓRIE BUDOV MIESTNEJ SAMOSPRÁVY PRE POSUDZOVANÉ ROKY 2013 A 2019	38
GRAF 9 PODIEL PRODUKCIE EMISIÍ CO ₂ V % PODĽA KATEGÓRIE BUDOV MIESTNEJ SAMOSPRÁVY PRE POSUDZOVANÉ ROKY 2013 A 2019	38
GRAF 10 PRODUKCIA EMISIÍ CO ₂ V T/ROK PODĽA KATEGÓRIE BUDOV MIESTNEJ SAMOSPRÁVY PRE POSUDZOVANÉ ROKY 38	
GRAF 11 SPOTREBA ENERGÍÍ PODĽA ENERGETICKÉHO NOSIČA PRE BUDOVY MIESTNEJ SAMOSPRÁVY PRE POSUDZOVANÉ ROKY.....	39
GRAF 12 SPOTREBA ENERGÍÍ BUDOV TERCIÁRNEJ SFÉRY PODĽA KATEGÓRIE PRE VÝCHODISKOVÝ ROK 2013 ..	42
GRAF 13 SPOTREBA ENERGÍÍ BUDOV TERCIÁRNEJ SFÉRY PODĽA KATEGÓRIE PRE MONITOROVACÍ ROK 2019 ...	43
GRAF 14 PODIEL SPOTREBY ENERGÍÍ V % PODĽA KATEGÓRIE BUDOV TERCIÁRNEJ SFÉRY PRE POSUDZOVANÉ ROKY 2013 A 2019	44
GRAF 15 PODIEL PRODUKCIE EMISIÍ CO ₂ V % PODĽA KATEGÓRIE BUDOV TERCIÁRNEJ SFÉRY PRE POSUDZOVANÉ ROKY 2013 A 2019	44
GRAF 16 PRODUKCIA EMISIÍ CO ₂ V T/ROK PODĽA KATEGÓRIE BUDOV TERCIÁRNEJ SFÉRY PRE POSUDZOVANÉ ROKY 44	
GRAF 17 SPOTREBA ENERGÍÍ PODĽA ENERGETICKÉHO NOSIČA PRE BUDOVY TERCIÁRNEJ SFÉRY PRE POSUDZOVANÉ ROKY 45	
GRAF 18 SPOTREBA ENERGÍÍ OBYTNÝCH BUDOV PRE VÝCHODISKOVÝ ROK 2013	46
GRAF 19 SPOTREBA ENERGÍÍ OBYTNÝCH BUDOV PRE MONITOROVACÍ ROK 2019	46
GRAF 20 PODIEL SPOTREBY ENERGÍÍ V % OBYTNÝCH BUDOV PRE POSUDZOVANÉ ROKY 2013 A 2019	47
GRAF 21 PODIEL PRODUKCIE EMISIÍ CO ₂ V % PODĽA KATEGÓRIE BUDOV MIESTNEJ SAMOSPRÁVY PRE POSUDZOVANÉ ROKY 2013 A 2019	47
GRAF 22 PRODUKCIA EMISIÍ CO ₂ V T/ROK PRE OBYTNÉ BUDOVY PRE POSUDZOVANÉ ROKY	48
GRAF 23 SPOTREBA ENERGÍÍ PODĽA ENERGETICKÉHO NOSIČA PRE OBYTNÉ BUDOVY PRE POSUDZOVANÉ ROKY	48
GRAF 24 SPOTREBA ELEKTRICKEJ ENERGIE A PRODUKCIA EMISIÍ CO ₂ V SEKTORE OSVETLENIE PRE POSUDZOVANÉ ROKY 50	
GRAF 25 CELKOVÁ PRODUKCIA EMISIÍ CO ₂ V T/ROK V SEKTORE DOPRAVA	53
GRAF 26 CELKOVÁ SPOTREBA ENERGÍÍ PODĽA SEKTOROV PRE POSUDZOVANÉ ROKY	59
GRAF 27 CELKOVÁ PRODUKCIA EMISIÍ CO ₂ PODĽA SEKTOROV PRE POSUDZOVANÉ ROKY	60
GRAF 28 VYJADRENIE SPOTREBY ENERGÍÍ V % PODĽA SEKTOROV	60
GRAF 29 VYJADRENIE PRODUKCIE EMISIÍ CO ₂ V % PODĽA SEKTOROV	61
GRAF 30 CELKOVÁ SPOTREBA ENERGÍÍ PODĽA ENERGETICKÝCH NOSIČOV PRE POSUDZOVANÉ ROKY	62
GRAF 31 CELKOVÁ PRODUKCIA EMISIÍ CO ₂ PODĽA ENERGETICKÝCH NOSIČOV PRE POSUDZOVANÉ ROKY	62
GRAF 32 VYJADRENIE SPOTREBY ENERGÍÍ V % PODĽA ENERGETICKÝCH NOSIČOV	63
GRAF 33 VYJADRENIE PRODUKCIE EMISIÍ CO ₂ V % PODĽA ENERGETICKÝCH NOSIČOV	63
GRAF 34 VÝVOJ SPOTREBY ENERGÍÍ A PRODUKCIE CO ₂ PRE VÝCHODISKOVÝ A MONITOROVACÍ ROK	63

ZOZNAM NAVRHOVANÝCH OPATRENÍ V NÍZKOUHLÍKOVEJ STRATÉGII

1.	Zníženie energetickej náročnosti a zvýšenie energetickej efektívnosti budov	64
2.	Zavedenie energetického manažérstva – dispečingu	66
3.	Motivačné nástroje pre zamestnancov a obyvateľov budov	66
4.	Rekonštrukcia a modernizácia budov terciárnej sféry	67
5.	Zavedenie energetického manažérstva – dispečingu v terciárnej sfére	68
6.	Motivácia pre zamestnancov a obyvateľov budov terciárnej sféry	68
7.	Podporný program pre prípravu investičných projektov	69
8.	Rekonštrukcia a modernizácia v sektore obytné budovy	70
9.	Zvýšenie využívania obnoviteľných zdrojov energie pre sektor obytné budovy	71
10.	Modernizácia energeticky účinných elektrospotrebičov s racionálnym využívaním energetických nosičov	71
11.	Výmena vozidiel miestnej samosprávy za nízkoemisné vozidlá	74
12.	Modernizácia vozového parku verejnej dopravy a zvýšenie jej využívania	75
13.	Podpora cyklodopravy a bikesharingu	76
14.	Podpora rozvoja elektromobility a výstavby nabíjacích staníc	76
15.	Podpora využívania nástrojov Smart City	77
16.	Možnosti využívania obnoviteľných zdrojov energie	83
17.	Implementácia opatrení pre dôsledky zmeny klímy	84
18.	Podpora komunikačnej stratégie a plánovania	88

ÚVOD

Zmena klímy už prebieha a je jednou z najväčších globálnych výziev našich čias, ktorá si vyžaduje okamžité opatrenia a spoluprácu medzi miestnymi, regionálnymi a národnými orgánmi na celom svete. Miestne orgány sú kľúčovými aktérmi transformácie v oblasti energetiky a boja proti zmene klímy na úrovni riadenia, ktorá je najbližšie k občanom.

Každé mesto a obec má dôležitú úlohu pri dosahovaní cieľov v oblasti spotreby energií a zmeny klímy. Vypracovaním Nízkouhlíkovej stratégie chce mesto Trstená podporiť znižovanie emisií CO₂ na svojom území a zvýšiť rozvoj mesta, ktorý prispeje aj k tvorbe nových pracovných miest. Vypracovaná Nízkouhlíková stratégia poskytuje hodnotenie mesta v rôznych sektoroch s navrhnutými opatreniami na zníženie produkcie emisií a dáva tým všetkým zúčastneným stranám niekoľko možností ako môžu prispieť k zníženiu emisií a efektívnejšie využívať energie. Mesto Trstená má prioritný záujem o zlepšenie stavu a kvality ovzdušia na svojom území aj ku vzťahu k občanom na zabezpečenie ich bezpečného, čistého a zdravého prostredia s vysokou kvalitou života.

Oteplenie ako negatívnu zmenu klímy spôsobuje zvyšovanie koncentrácie skleníkových plynov v dôsledku ľudských činností, a práve tu sa kladie najväčší dôraz a záväzky na zlepšenie situácie.

Skleníkové plyny

Sú plynné látky spôsobujúce skleníkový efekt – globálne otepľovanie. Patrí k nim hlavne oxid uhličitý (CO₂), metán (CH₄), oxid dusný (N₂O) a fluorované skleníkové plyny. Sú to emisie vznikajúce počas prírodných procesov i ľudských činností. Najvýznamnejším prírodným skleníkovým plynom v atmosfére je vodná para. Počas ľudských činností unikajú do atmosféry aj veľké množstvá ostatných skleníkových plynov, čím sa zvyšujú ich atmosférické koncentrácie. Narastajúce emisie skleníkových plynov v atmosfére zosilňujú skleníkový efekt, čo následne vyvoláva zmenu klímy. V roku 2019 bola Zem približne o 1,5 °C teplejšia než na konci 19. storočia¹.

CO₂ – oxid uhličitý

Je dominantný skleníkový plyn. CO₂ vo svojej podstate nie je jedovatý či nebezpečný plyn. Oxid uhličitý je v atmosfére neustále uvoľňovaný a pohlcovaný. Rastliny ho spotrebúvajú pri fotosyntéze, ktorá podporuje ich rast a ktorej výsledným produktom je kyslík - nezastupiteľný pre život na Zemi. Problém však nastáva v prípade, keď emitované množstvo CO₂ do atmosféry je väčšie, než jeho absorpcia prírodou, resp. ak príroda „nestíha“ prebytočné množstvo vydaného CO₂ odčerpať. Zdrojom sa nazýva všetko, čo oxid uhličitý uvoľňuje. Mnoho zdrojov umelo vytvorili ľudia. Oxid uhličitý sa vytvára pri spaľovaní dreva, plynu, uhlia a benzínu v priemysle, doprave, elektrárnach a domácnostiach. Vyrábame čoraz viac oxidu uhličitého a máme stále menej zelene, ktorá ho vstrebáva, čo vedie k značnému zvýšeniu jeho celkovej koncentrácie. Znamená to, že viac infračerveného žiarenia sa odráža späť na Zem – a to spôsobuje, že sa Zem otepľuje².

CH₄ – metán

Metán je emitovaný z rôznych ľudských činností a prírodných zdrojov. Je primárnou zložkou zemného plynu. Metán je pri zachytávaní tepla v atmosfére viac ako 25-krát účinnejší ako oxid uhličitý. Keďže metán je silný skleníkový plyn a má v porovnaní s oxidom uhličitým krátkodobý účinok, dosiahnutie výrazného zníženia by malo rýchly a významný vplyv na potenciál otepľovania atmosféry. Zdroje emisií zahŕňajú skládky odpadov, systémy ropy a zemného plynu, poľnohospodársku činnosť, ťažbu uhlia, stacionárne a mobilné spaľovanie, čistenie odpadových vôd a niektoré priemyselné procesy³.

N₂O – oxid dusný

Oxid dusný sa uvoľňuje v poľnohospodárstve, využívaní pôdy, priemyselných činnostiach, spaľovaní fosílnych palív a pevných odpadov, ako aj pri čistení odpadových vôd. Oxid dusný je tiež prirodzene prítomný v atmosfére ako súčasť zemského cyklu dusíka a má rôzne prírodné zdroje. Celosvetovo asi 40% celkových emisií oxidu dusného pochádza z ľudskej činnosti. Emisie oxidu dusného sa prirodzene vyskytujú prostredníctvom mnohých zdrojov spojených s cyklom dusíka, čo je prirodzená cirkulácia dusíka medzi atmosférou, rastlinami, zvieratami a mikroorganizmami, ktoré žijú v pôde a vo vode. Jedna jeho molekula je asi 230-krát účinnejšia ako molekula oxidu uhličitého a jeho životnosť je 150 rokov. Jeho zdrojom sú reakcie v pôde podporovanej hnojením, rozklad organického odpadu, spaľovanie biomasy, odlesňovanie, výmena plynov s oceánom a výfukové plyny automobilov, ktoré obsahujú aj ďalšie oxidy dusíka⁴.

F-plyny – freóny, fluorované skleníkové plyny

Skupinu tvoria fluórované uhľovodíky (HFC), perfluórované uhľovodíky (PFC), fluorid sírový (SF₆) a fluorid dusitý (NF₃). Sú syntetické, silné skleníkové plyny, ktoré sa uvoľňujú z rôznych priemyselných procesov. Na rozdiel od mnohých iných skleníkových plynov nemajú fluórované plyny žiadne prirodzené zdroje a pochádzajú len z činností súvisiacich s človekom. Zdrojmi sú chladiace zariadenia, počítačový a farmaceutický priemysel. Mnohé fluórované plyny majú veľmi vysoký potenciál globálneho otepľovania v porovnaní s inými skleníkovými plynmi, takže malé koncentrácie v atmosfére môžu mať neúmerne veľké účinky na globálne teploty. Môžu mať tiež dlhú životnosť v atmosfére. V niektorých prípadoch trvá tisíce rokov. F-plyny sú však silné skleníkové plyny s účinkom globálneho otepľovania až 23 000-krát väčším ako oxid uhličitý⁵.

1 IDENTIFIKAČNÉ ÚDAJE

1.1 Údaje o strategickom dokumente

Identifikácia strategického dokumentu a schvaľovateľa	
Názov	Nízkouhlíková stratégia mesta Trstená na roky 2022-2030
Územné vymedzenie	Mesto Trstená
Doba platnosti	2022-2030
Doba vypracovania	Máj 2022
Počet strán	92
Schvaľovateľ NUS:	Mestské zastupiteľstvo v Trstenej
Spôsob schvaľovania NUS	V zmysle platných predpisov mesta Trstená
Počet obyvateľov, pre ktorých je NUS schvaľovaná	7124 (31.12.2021)

1.2 Údaje o objednávateľovi

Identifikácia objednávateľa Nízkouhlíkovej stratégie	
Objednávateľ	Mesto Trstená
Sídlo	Bernoláková 96/8, 028 01 Trstená
IČO	00314897
DIČ	2020571806
Štatutárny zástupca	PhDr. Ing. Magdaléna Zmarzláková, primátorka mesta
Kontaktná osoba	Ing. Ivana Gallová
e-mail	ivana.gallova@trstena.sk

1.3 Údaje o zhotoviteľovi

Identifikácia zhotoviteľa Nízkouhlíkovej stratégie	
Názov spoločnosti/obchodné meno	VJ Control, s.r.o.
Adresa	Mojš 139, 010 01 Mojš
Kancelária	Mojš 139, 010 01 Mojš
IČO	47225432
DIČ	2023816784
Štatutárni zástupcovia	Jana Staňová - konateľka Vladimír Staňo - konateľ
Údaje z obchodného registra:	Obchodný register Okresného súdu Žilina, Oddiel: Sro, vložka číslo: 59621/L
e-mail	info@vjcontrol.eu

2 LEGISLATÍVNE A ORGANIZAČNÉ PODMIENKY NÍZKOUHLÍKOVEJ STRATÉGIE

Predložená Nízkouhlíková stratégia mesta Trstená na roky 2022 - 2030 je vypracovaná v súlade s **Dohovorom primátorov a starostov o klíme a energetike**⁶ (Covenant of Mayors of Climate & Energy) a metodikou k **Akčnému plánu trvalo udržateľnej energetiky**⁷. Základom Nízkouhlíkovej stratégie mesta Trstená je **Nízkouhlíková stratégia rozvoja Slovenskej republiky do roku 2030 s výhľadom do roku 2050**⁸, ktorej cieľom je identifikovať opatrenia vrátane tých dodatočných s cieľom dosiahnuť v SR v roku 2050 klimatickú neutralitu.

Dohovor je celospoločenská európska iniciatíva združujúca orgány miestnej a regionálnej samosprávy, ktoré sa zaviazali zlepšiť kvalitu života svojich obyvateľov s cieľom dekarbonizovať mestá, zvýšiť ich odolnosť a zmeniť ich tak, aby občania získali prístup k bezpečnej, udržateľnej a cenovo dostupnej energii. **Signatári Dohovoru definovali nové dobrovoľné ciele:**

- **zníženie emisií CO₂ aspoň o 40% do roku 2030**, a to prostredníctvom lepšej energetickej efektívnosti a rozsiahlejšieho využívania obnoviteľných zdrojov energie,
- **zvyšovať odolnosť miest a obcí prostredníctvom adaptácie na vplyvy zmeny klímy,**
- **podeliť sa o vízie, výsledky, skúsenosti a know-how s inými miestnymi a regionálnymi orgánmi v rámci EÚ i mimo prostredníctvom priamej spolupráce a partnerskej výmeny poznatkov a skúseností**⁵.

V rámci Európskej zelenej dohody⁹ si EÚ prostredníctvom európskeho klimatického predpisu stanovila záväzný cieľ dosiahnuť klimatickú neutralitu do roku 2050. To znamená, že súčasné úrovne emisií skleníkových plynov musia v nasledujúcich desaťročiach výrazne klesnúť. EÚ pracuje na revízii svojej legislatívy v oblasti klímy, energetiky a dopravy v rámci balíka Fit for 55 s cieľom zosúladiť súčasné právne predpisy s ambíciami do roku 2030 a 2050¹⁰.

2.1 Medzinárodné a národné strategické dokumenty

Cieľom energetickej politiky Európskej únie je zabezpečenie prístupu občanov k bezpečnej, dostupnej a udržateľnej dodávke energie. Stratégia energetickej únie EÚ sa zameriava na posilnenie energetickej bezpečnosti, vytváranie plne integrovaného vnútorného trhu s energiami, zlepšenie energetickej efektívnosti, dekarbonizáciu ekonomiky (najmä využitím obnoviteľných zdrojov energie) a podporu výskumu, inovácií a konkurencieschopnosti.

Súlad s medzinárodnými strategickými dokumentmi

Podľa jednotlivých úrovní je vo vzťahu s nasledovnými súvisiacimi strategickými dokumentmi:

- Rámcový dohovor OSN o zmene klímy (UNFCCC),
- Parížska dohoda,

- Európska zelená dohoda,
- Agenda 2030 pre udržateľný rozvoj,
- Klimatický a energetický rámec 2030,
- Roadmap 2050,
- Národné energetické a klimatické plány na obdobie od roku 2021 do roku 2030.

Súladi s národnými strategickými dokumentmi

Východiskovou základňou pre prípravu stratégie a koncepčný rámec vytvárajú národné sektorové stratégie, akčné plány, programy a iniciatívy:

- Energetická politika Slovenskej republiky (2014),
- Stratégia hospodárskej politiky SR do roku 2030 (2018),
- Stratégia energetickej bezpečnosti SR (2008),
- Zelenšie Slovensko - Stratégia environmentálnej politiky Slovenskej republiky do roku 2030,
- Stratégia rozvoja elektromobility v Slovenskej republike a jej vplyv na národné hospodárstvo Slovenskej republiky (2015),
- Národný politický rámec pre rozvoj trhu s alternatívnymi palivami (2016),
- Akčný plán rozvoja elektromobility v Slovenskej republike (2018),
- Akčný plán energetickej efektívnosti na roky 2017-2019 s výhľadom do roku 2020 (2017),
- Akčný plán rozvoja pôdohospodárstva SR na roky 2014 – 2020,
- Program odpadového hospodárstva Slovenskej republiky na roky 2016 – 2020 (2015),
- Program predchádzania vzniku odpadu Slovenskej republiky na roky 2019 – 2025,
- Integrovaný národný energetický a klimatický plán na roky 2021-2030,
- Východiskový návrh priorít SR pre politiku súdržnosti na programové obdobie 2021 – 2027.

2.2 Dohovor starostov a primátorov

Dohovor primátorov a starostov pomáha miestnym orgánom verejnej správy naplňovať ambície týkajúce sa znižovania emisií skleníkových plynov, pričom zohľadňuje neobyčajnú rozmanitosť podmienok jednotlivých miest a obcí. Poskytuje harmonizovaný rámec na zhromažďovanie údajov a podávanie správ a umožňuje im systematické plánovanie a monitorovanie v oblasti klímy a energetiky na miestnej úrovni. Štandardný rámec oznamovania signatárov Dohovoru predstavuje vzor akčného plánu pre udržateľnú energiu a zmenu klímy (SECAP), ktorý vznikol s podporou Spoločného výskumného centra Európskej komisie (JRC) na základe skúseností praktikujujúcich obcí a regiónov a s úmyslom zahrnúť najčastejšie miestne metodiky.

Obr. 1 Dohovor primátorov a starostov v oblasti klímy a energetiky: krok za krokom

Iniciatíva Dohovor primátorov a starostov zaujíma holistický prístup k zmierneniu zmeny klímy a adaptácii na ňu. Pokiaľ ide o zmiernenie zmeny klímy, miestnym orgánom verejnej správy sa odporúča orientovať sa na všetky typy spotrebiteľov na svojom území.

Úsporné opatrenia môžu byť zamerané na tieto oblasti:

- udržateľný urbanistický rozvoj, ktorý prispeje k úspore energie,
- obnova existujúcich a výstavba nových budov v nízkoenergetickom a pasívnom štandarde,
- čistejšia doprava – rozvoj verejnej dopravy, podpora cyklistickej dopravy,
- zvyšovanie energetickej účinnosti pri výrobe energie,
- úsporné verejné osvetlenie,
- využívanie a rozvoj centrálného zásobovania teplom,
- využívanie obnoviteľných zdrojov energie a kogenerácia tepla a elektrickej energie,
- verejné obstarávanie s dôrazom na energetickú efektívnosť,
- komunikácia a spolupráca s občanmi a miestnymi partnermi.

2.3 Organizačné a administratívne zabezpečenie vypracovania

Príprava nízkouhlíkovej stratégie mesta Trstená bola realizovaná od februára 2021. Na vypracovanie nízkouhlíkovej stratégie boli potrebné ľudské zdroje zhotoviteľa a kľúčové administratívne a organizačné kapacity mesta. Počas celého procesu vypracovania Nízkouhlíkovej stratégie prebiehala prínosná komunikácia pracovnej skupiny s objednávatelom a poverenými osobami tak, aby stanovené ciele boli dosiahnuteľné a realizovateľné pre mesto Trstená. Ciele a opatrenia navrhované v tejto stratégii budú plnené v rámci využiteľných možností mesta a budú súčasťou už existujúcich procesov a

organizačných štruktúr mesta. Jedným z prioritných cieľov je vypracovanie bilancie základných emisií (BEI), ktorá obsahuje dôležité informácie pre posudzované sektory od viacerých subjektov miestnej samosprávy, dodávateľov, podnikateľov a významnou mierou prispeli aj samotní obyvatelia mesta Trstená. Z hľadiska realizovateľnosti jednotlivých navrhnutých opatrení a zlepšovania budúceho stavu mesta je potrebné udržiavať vzájomné dobré vzťahy všetkých zúčastnených strán a zabezpečiť tak možnosť aktualizácie a dopĺňovania potrebných údajov o spotrebe palív a využívaných energiách v meste Trstená v optimálnom rozsahu.

Spracovanie nízkouhlíkovej stratégie zabezpečovala spoločnosť VJ Control, s.r.o., ktorá má dlhodobé skúsenosti s prípravou materiálov k rôznym projektom, auditov a inovatívnych riešení v oblasti Smart City.

Príprava dokumentu prebiehala v nasledujúcich krokoch:

1. Vytvorenie pracovnej skupiny a rozdelenie úloh pre vypracovanie stratégie.
2. Zostavenie harmonogramu posudzovania a dosiahnutia jednotlivých úloh.
3. Určenie najdôležitejších ukazovateľov pre hodnotenie stratégie.
4. Zber a spracovanie kvantitatívnych údajov o území, spotrebe a druhov energií a stave ostatných hodnotených odvetví.
5. Zostavenie bilancie emisií CO₂.
6. Analýza dosiahnutých údajov s cieľom formovať stratégiu.
7. Definovanie a rozpracovanie jednotlivých kapitol.
8. Stanovenie cieľov Nízkouhlíkovej stratégie.
9. Návrh opatrení pre mesto Trstená.
10. Vypracovanie pracovnej verzie Nízkouhlíkovej stratégie pre miestnu samosprávu.
11. Diskusia s miestnou samosprávou o navrhovaných opatreniach.
12. Zpracovanie poznámok zadávateľa.
13. Vypracovanie finálnej verzie.
14. Poskytnutie dokumentu mestu Trstená na schválenie.

Počas implementácie Nízkouhlíkovej stratégie boli identifikované nižšie uvedené riziká a stanovené opatrenia na ich elimináciu:

1. Nedostatočné úspory spotreby energií v niektorých sektoroch je možné eliminovať znížením spotreby energií a produkcie CO₂ v iných sektoroch.
2. Investičné a finančné riziká na realizáciu opatrení je možné eliminovať aktualizáciami o prebiehajúcich a nových projektových schémach, možnostiach rôznych foriem financovania a správnym finančným plánovaním.
3. Riziká súvisiace s nízkym záujmom a neochotou verejnosti o zlepšovanie nízkouhlíkovej situácie je možné odstraňovať aktivitami na zvyšovanie informovanosti verejnosti s dôrazom kladeným na výhody uskutočnenia opatrení pre všetky záujmové skupiny.

2.4 Metodika vypracovania

Nízkouhlíková stratégia mesta je vypracovaná podľa metodiky Dohovoru primátorov a starostov. Metodika, podľa ktorej je vypracovaná Nízkouhlíková stratégia, dodržiava medzinárodné, európske a národné normy. V rámci Nízkouhlíkovej stratégie boli použité emisné faktory podľa Medzivládneho panelu pre zmenu klímy IPCC. Emisné faktory sú koeficienty, ktoré kvantifikujú emisie na jednotku činnosti.

Metodika Dohovoru je pružná a prispôsobiteľná miestnym realitám, čo dáva samosprávam priestor na vytvorenie stratégie so zohľadneným miestneho stavu a súčasných podmienok pre dané sektory. Základom pre vypracovanie Nízkouhlíkovej stratégie je Východisková inventúra emisií (BEI) pre stanovený východiskový rok na základe dohody s miestnou samosprávou a dostupnosti potrebných údajov. Boli určené hlavné sektory, ktoré prispievajú k tvorbe CO₂. Vďaka spolupráci všetkých zainteresovaných strán bola vytvorená aj monitorovacia inventúra emisií (MEI), ktorá poskytuje údaje o stave emisií CO₂ v meste Trstená po určitom časovom období podľa konečnej spotreby energií a tomu odpovedajúcim emisiám CO₂ podľa nosičov energie a podľa odvetví. Následne boli v záverečnej fáze tvorby stratégie na základe získaných výsledkov určené ciele, pre ktoré sú navrhnuté opatrenia pre zabezpečenie cieľov Nízkouhlíkovej stratégie mesta Trstená. Opatrenia uvádzajú celkovú stratégiu do praxe zároveň s definovaným časovým rámcom, priradenými zodpovednosťami na dosiahnutie cieľov a alokovanými rozpočtami.

Metodika vypracovania Nízkouhlíkovej stratégie je tvorená týmito dokumentmi:

- Dohovor primátorov a starostov v oblasti klímy a energetiky,
- Dohovor primátorov a starostov v oblasti klímy a energetiky – Pokyny na podávanie správ 2016,
- Príručka „Ako vytvoriť akčný plán pre udržateľnú energiu a klímu (SECAP)“ 2018,
- Technická príloha k SECAP.

V rámci nízkouhlíkovej stratégie sú hodnotené nasledujúce sektory:

- Verejné budovy miestnej samosprávy.
- Budovy terciárneho sektora.
- Obytné budovy.
- Verejné osvetlenie.
- Doprava.
- Tepelná energetika.
- SMART Cities.
- Obnoviteľné zdroje energie.
- Dôsledky zmeny klímy.
- Plánovanie a práca s verejnosťou

Súčasťou nízkouhlíkovej stratégie nie je priemysel. Jeho vplyv na vyprodukované emisie a kvalitu ovzdušia nie je hodnotený v celkových cieľoch. Emisie vyprodukované elektrárnami nie sú hodnotené, pretože spotrebu a redukciu emisií zabezpečuje v tejto oblasti schéma ETS – European CO₂ Emission Trading Scheme.

Tento dokument vychádza a zohľadňuje existujúce strategické a koncepčné dokumenty miestnej samosprávy:

- Územný plán mesta Trstená,
- Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja mesta Trstená na roky 2015-2022,
- Energetická koncepcia mesta Trstená,
- Komunitný plán sociálnych služieb mesta Trstená 2018-2023,

2.4.1 Východiskový rok

Východiskový rok je referenčný rok, s ktorým sa porovnáva cieľ zníženia emisií v roku 2030. EÚ sa zaviazala znížiť emisie o 20% do roku 2020 v porovnaní s rokom 1990, ktorý je tiež východiskovým rokom Kjótskeho protokolu. Súčasný záväzok EÚ je znížiť emisie CO₂ o 40%. Aby bolo možné vytvoriť porovnanie zníženia emisií EÚ a signatárov dohovoru, je nutný spoločný východiskový rok, a preto sa odporúča 1990 ako východiskový rok pre Východiskovú bilanciu emisií (BEI). V prípade, že miestna samospráva nemá k dispozícii potrebné údaje o spotrebách energií pre zostavenie bilancie za rok 1990, mal by byť zvolený najbližší nasledujúci rok, pre ktorý môžu byť zhromaždené a poskytnuté najkomplexnejšie a najspoľahlivejšie údaje. Pre súčasné plnenie legislatívnych záväzkov je dôležitý rok 2005, ktorý sa z hľadiska porovnávania považuje za základný alebo referenčný (t.j. pokles emisií sa porovnáva s rokom 2005). Vo výnimočných prípadoch, keď miestna samospráva nie je schopná zhromaždiť spoľahlivé údaje za ktorýkoľvek z rokov medzi rokmi 1990 a 2005, môže použiť neskorší východiskový rok ako rok 2005. Po dohode so samosprávou mesta Trstená bol ako východiskový rok zvolený rok 2013.

2.4.2 Východisková bilancia emisií

Bilancia základných emisií (BEI) kvantifikuje množstvo emisií CO₂ v dôsledku spotreby energie na území miestnej samosprávy vo východiskovom roku. To umožňuje určiť hlavné zdroje emisií CO₂ a podľa toho stanoviť priority opatrenia na ich zníženie.

Vypracovanie BEI má zásadný význam. Je to preto, že bilancia bude nástroj umožňujúci miestnej samospráve merať dopad jej aktivít súvisiacich so zmenou klímy. BEI ukáže, kde bola miestna samospráva na začiatku, a následné monitorovanie emisných bilancií ukáže postup smerom k cieľu. Emisné bilancie sú veľmi dôležité prvky pre udržanie motivácie všetkých strán ochotných prispieť k cieľom miestnej samosprávy pri znižovaní emisií CO₂, čo im umožňuje vidieť výsledky ich úsilia. BEI kvantifikuje emisie vzniknuté vo východiskovom roku. Okrem bilancie východiskového roka je zostavená aj emisná bilancia pre monitorovanie postupu smerom k cieľu. Táto bilancia emisií sa nazýva monitorovacia inventúra emisií (MEI). MEI bude dodržiavať rovnaké metódy a princípy ako BEI.

Emisie CO₂ sa počítajú pre jednotlivé energetické nosiče tak, že konečná spotreba energie sa vynásobí príslušným emisným faktorom.

Možné sú dva prístupy:

- IPCC – emisné faktory pre spaľovanie palív – založené na obsahu uhlíka v jednotlivých palivách (jednotka vykazovania emisií – tony CO₂). Tento prístup pokrýva všetky emisie CO₂, ktoré vznikajú v dôsledku spotreby energie na území miestnej samosprávy, a to buď spaľovaním paliva alebo nepriamo spaľovaním paliva pre výrobu elektriny a tepla a chladu. Pri tomto postupe je CO₂ považovaný za najdôležitejší skleníkový plyn a emisie CH₄ a N₂O nie je nutné počítať.
- LCA (posudzovanie životného cyklu) – emisné faktory pre celkový životný cyklus jednotlivých energetických nosičov, t. j. nielen emisie skleníkových plynov, ktoré vznikajú pri spaľovaní paliva, ale aj emisie celého reťazca zásobovania energiou CH₄ a N₂O (jednotka vykazovania – tony ekvivalentu CO₂). To zahŕňa emisie od ťažby, cez dopravu a spracovanie ku konečnému spaľovaniu. Započítava aj emisie, ktoré vznikajú mimo miesto spotreby.

Pri vypracovaní Nízkouhlíkovej stratégie mesta Trstená bol zvolený prístup IPCC – emisné faktory pre spaľovanie palív – založené na obsahu uhlíka v jednotlivých palivách. Pri voľbe tohto faktora je vplyv ostatných skleníkových plynov malý, a preto nebude hodnotený. Tento prístup sa obvykle používa v rámci Dohovoru primátorov a starostov. Pri stanovení množstva CO₂ na území mesta v hodnotených sektoroch budú použité nasledujúce emisné faktory.

Tab. 1 Použité emisné faktory CO₂ pre jednotlivé druhy palív podľa SECAP

Druh paliva	Konverzný faktor	Emisný faktor CO ₂
Benzín	9,2 kWh/l	0,249 kg/kWh
Diesel	10,0 kWh/l	0,267 kg/kWh
Elektrina	-	0,252 kg/kWh
Zemný plyn	9,59 kWh/m ³	0,202 kg/kWh
Drevo	3,19 kWh/kg	0,020 kg/kWh
Uhlie	5,5 kWh/kg	0,346 kg/kWh

3 ZHRNUTIE CIEĽOV A VÝSLEDKOV NÍZKOUHLÍKOVEJ STRATÉGIE

Nízkouhlíková stratégia mesta Trstená je komplexný dlhodobý strategický dokument, ktorý definuje aktivity mesta, miestnej samosprávy a subjektov pôsobiacich na území mesta, ktoré sú zamerané na znižovanie emisií CO₂. Tento strategický dokument bol spracovaný v súlade s Dohovorom primátorov a starostov v klíme a energetike (SECAP). Začiatočná fáza plánovania stratégie predstavuje zber dostupných dát pre všetky analyzované sektory. Východisková inventúra emisií zdokumentovala a kvantifikovala spotreby energií na katastrálnom území mesta z hľadiska nosičov energií aj sektorov spotreby v roku 2013. Vykonané analýzy a výpočty identifikovali ako hlavný energetický nosič fosílna palivá.

Celkové vyprodukované emisie CO₂ za východiskový rok 2013 dosahovali hodnotu 7816,06/rok a za porovnávací rok 2019 hodnotu 8666,32t/rok. Z hľadiska energetických nosičov je najväčším producentom emisií CO₂ v roku 2019 Elektrická energia s podielom 41%, druhý je zemný plyn s podielom 36%, uhlie s podielom 18% a biomasa, ktorá má 11% zastúpenie na celkovej spotrebe energií, neprodukuje žiadne emisie CO₂, pretože je považovaná za bezemisné palivo a je teda neutrálna vo vzťahu k produkcii CO₂. Pri hodnotení sektorového vplyvu na produkciu CO₂ má najväčší podiel sektor obytných budov, ktorý tvorí 58% v roku 2019, druhý je sektor terciárnej sféry s podielom 30%, nasleduje miestna samospráva s podielom 6%, doprava tvorí 5% a verejné osvetlenie 1%.

Z východiskovej aj porovnávacej bilancie emisií CO₂ v meste Trstená pre roky 2013 a 2019 vyplýva, že najväčšiu spotrebu energií má sektor obytné budovy. Tento sektor vytvára aj najviac emisií CO₂ so všetkých posudzovaných sektorov. Mesto Trstená však nemá priamy vplyv na vlastníkov domov a bytov, ale má viaceré motivačné a propagačné nástroje, ako aj v tomto sektore dosiahnuť zníženie emisií CO₂. Táto skutočnosť platí aj pre sektor terciárnej sféry. Mesto Trstená však môže byť dobrým príkladom pri znižovaní emisií CO₂ v sektore budovy miestnej samosprávy, kde priamy vplyv má a môže úspešne vďaka realizovaným opatreniam a dosiahnutým úsporám dať podnet aj pre ostatných občanov a podnikateľské subjekty v meste ako prispieť k zlepšeniu ochrany ovzdušia. Ďalším sektorom, kde je možné úspešne zavádzať opatrenia je sektor dopravy. Prechodom na alternatívne palivá alebo zmenou druhu dopravy je možné dosiahnuť zníženie spotreby palív, a tým aj produkcie emisií CO₂ so spaľovania palív pri prevádzke vozidiel. Rovnako to má pozitívny vplyv aj na znižovanie vzniku ostatných emisií pochádzajúcich so spaľovania ako sú pevné častice PM a oxid uhoľnatý NO₂.

Hlavným cieľom Nízkouhlíkovej stratégie mesta Trstená je dosiahnuť zníženie emisií CO₂ o 40% oproti východiskovému roku 2013, čo predstavuje zníženie o 3466,53 ton do roku 2030 a dosiahnuť maximálnu hodnotu 5199,79 ton v tomto roku.

Navrhnuté opatrenia Nízkouhlíkovej stratégie na znižovanie emisií CO₂ boli definované s dôrazom na reálne možnosti miestnej samosprávy. Opatrenia sú v súlade so súčasnými koncepčnými a strategickými dokumentmi na európskej a národnej úrovni a rovnako s dokumentmi a plánovanými aktivitami mesta Trstená.

Navrhované opatrenia Nízkouhlíkovej stratégie, resp. ich realizácia pre mesto nie sú záväzné, plnia poradnú funkciu a je iba na meste, ktoré opatrenia a v akom rozsahu bude realizovať, hlavne podľa dostupnosti finančných zdrojov.

Nízkouhlíková stratégia hodnotí spotrebu energií a produkciu CO₂ v posudzovanej lokalite a poskytuje aj súbor vhodných opatrení a odporúčaní, akým spôsobom je možné minimalizovať produkciu emisií CO₂, čím pomáha miestnej samospráve a obyvateľom mesta pri rozhodovaní sa a zavádzaní nových opatrení na území mesta. Navrhnuté opatrenia sú určené pre všetky subjekty a obyvateľov mesta Trstená bez ohľadu vplyvu miestnej samosprávy a sú koncipované s hlavným cieľom motivovať všetkých ku zmene, ktorá bude prospešná pre každého obyvateľa ako aj územie mesta Trstená.

3.1 Využitie a význam nízkouhlíkovej stratégie v regióne

Pôsobnosť nízkouhlíkovej stratégie je stanovená katastrálnym územím mesta Trstená. Stratégia je vypracovaná pre potreby mesta a subjektov pôsobiach na riešenom území. Stratégia poskytuje základný rámec o spôsoboch a riešeniach ako zabezpečiť zníženie emisií CO₂. Aj podľa dobrovoľných cieľov Dohovoru starostov a primátorov je jedným z hlavných významov vypracovania Nízkouhlíkovej stratégie jej použitie ako vzor pre ďalšie samosprávy a príslušné organizácie, ktoré pôsobia na našom území a rozhodujú o možnosti vypracovať nízkouhlíkovú stratégiu pre svoje územie. Navrhované ciele a opatrenia netreba považovať za definitívne a je veľkým spoločenským aj environmentálnym prínosom predkladať ďalšie návrhy a podnety ako znižovať produkciu emisií CO₂ v meste Trstená. Výsledky tejto stratégie je možné použiť pre vypracovanie nízkouhlíkových stratégií na krajskej alebo národnej úrovni.

3.2 Identifikácia vplyvov nízkouhlíkovej stratégie na životné prostredie

Pri vypracovaní nízkouhlíkovej stratégie boli navrhnuté opatrenia tak, aby nezaťažovali miestne životné prostredie mesta Trstená. Cieľom každého opatrenia je zlepšenie kvality životného prostredia pre obyvateľov mesta. Realizácia opatrení prispieje predovšetkým k zvýšeniu kvality ovzdušia v danom prostredí, čím sa zvýši aj ochrana zdravia obyvateľov.

3.3 SWOT analýza

SWOT analýza je užitočný nástroj strategického plánovania a riadenia, ktorý môže byť využitý pre stratégiu zhodnotenia interných aj externých faktorov. Na základe zistení získaných z posúdenia základných východísk je možné určiť silné a slabé stránky miestnej samosprávy v otázkach energií a zmeny klímy, ako aj príležitosti a hrozby, ktoré by mohli mať vplyv na nízkouhlíkovú stratégiu. Táto analýza definuje priority pri príprave a výbere krokov a opatrení v rámci nízkouhlíkovej stratégie.

Silné stránky	Slabé stránky
• Záujem samosprávy o kvalitu životného prostredia. • Odborné skúsenosti v rámci realizácie projektov v oblasti kvality životného prostredia. • Zvýšenie energetickej hospodárnosti budov a energetickej efektívnosti. • Možnosti využitia financovania z európskych štrukturálnych fondov a plánu obnovy.	• Nedostatočná zelená infraštruktúra. • Nevyhovujúci stav verejných budov z hľadiska energetickej efektívnosti. • Vysoká energetická náročnosť budov. • Nedostatočné finančné prostriedky na realizáciu opatrení z vlastných zdrojov samosprávy. • Samospráva nemá priamy vplyv na niektoré subjekty v meste.
Príležitosti	Ohrozenia
• Zlepšiť kvalitu životného prostredia a ovzdušia v meste. • Zvýšiť využívanie obnoviteľných zdrojov energií. • Uskutočniť obnovu verejných budov. • Vybudovať dobré meno v environmentálnej oblasti. • Možnosť čerpať finančné prostriedky z rôznych fondov. • Znížiť výskyt emisií v meste a zlepšiť kvalitu životného prostredia. • Motivovať obyvateľov k zodpovednosti voči životnému prostrediu. • Zavádzať nové Smart technológie.	• Nízky záujem o realizáciu opatrení v sektoroch, kde nemá samospráva priamy vplyv. • Vysoká investičná náročnosť na realizácie opatrení. • Zmena vedenia mesta po voľbách. • Vysoká závislosť na štrukturálnych fondoch. • Pokles záujmu o riešenie problematiky.

3.4 Opatrenia a ich prínos

Opatrenia v Nízkouhlíkovej stratégii sú rozdelené na dve hlavné skupiny, a to hodnotené a nehodnotené. Pri hodnotených opatreniach bolo možné vyčíslit' potenciál úspor spotreby energií a produkcie emisií CO₂ pre dané sektory. V prípade nehodnotených opatrení úspory spotreby a produkcie emisií vyčíslené neboli.

Tab. 2 Súhrn opatrení a potenciál úspor energie a emisií CO₂ v meste Trstená

Opatrenie	Názov opatrenia	Sektor	Potenciál úspor (MWh)	Úspora CO ₂ (ton)	Podiel na celkovom znížení CO ₂ (%)
1.	Zníženie energetickej náročnosti a zvýšenie energetickej efektívnosti budov	Budovy miestnej samosprávy	156,42	33,19	0,38
2.	Zavedenie energetického manažérstva – dispečingu		185,00	38,81	0,45
3.	Motivačné nástroje pre zamestnancov a obyvateľov budov		74,02	15,53	0,18
4.	Rekonštrukcia a modernizácia budov terciárnej sféry	Budovy terciárnej sféry	3198,30	685,35	7,91
5.	Zavedenie energetického manažérstva – dispečingu v terciárnej sfére		362,9	85,07	0,99
6.	Motivácia pre zamestnancov a obyvateľov budov terciárnej sféry		145,20	34,03	0,40
7.	Podporný program pre prípravu investičných projektov		nehodnotí sa	nehodnotí sa	nehodnotí sa
8.	Rekonštrukcia a modernizácia v sektore obytných budov	Obytné budovy	8112,22	1718,89	19,83
9.	Zvýšenie využívania obnoviteľných zdrojov energie pre sektor obytné budovy		2755,24	593,30	6,85
10.	Modernizácia energeticky účinných elektrospotrebičov s racionálnym využívaním energetických nosičov		1132,15	285	3,29
11.	Výmena vozidiel miestnej samosprávy za nízkoemisné vozidlá	Doprava	11,18	2,78	0,032
12.	Modernizácia vozového parku verejnej dopravy a zvýšenie jej využívania		nehodnotí sa	nehodnotí sa	nehodnotí sa
13.	Podpora cyklo dopravy a bikesharingu		nehodnotí sa	nehodnotí sa	nehodnotí sa
14.	Podpora rozvoja elektromobility a výstavby nabíjajúcich staníc		nehodnotí sa	nehodnotí sa	nehodnotí sa
15.	Podpora využívania nástrojov Smart City	Smart City	nehodnotí sa	nehodnotí sa	nehodnotí sa
16.	Možnosti využívania obnoviteľných zdrojov energie	OZE	nehodnotí sa	nehodnotí sa	nehodnotí sa
17.	Implementácia opatrení pre dôsledky zmeny klímy	Klíma	nehodnotí sa	nehodnotí sa	nehodnotí sa
18.	Podpora komunikačnej stratégie plánovania	Komunikácia	nehodnotí sa	nehodnotí sa	nehodnotí sa
Dosiahnuté úspory spolu			16132,6	3491,96	40,312

4 CHARAKTERISTIKA ÚZEMIA

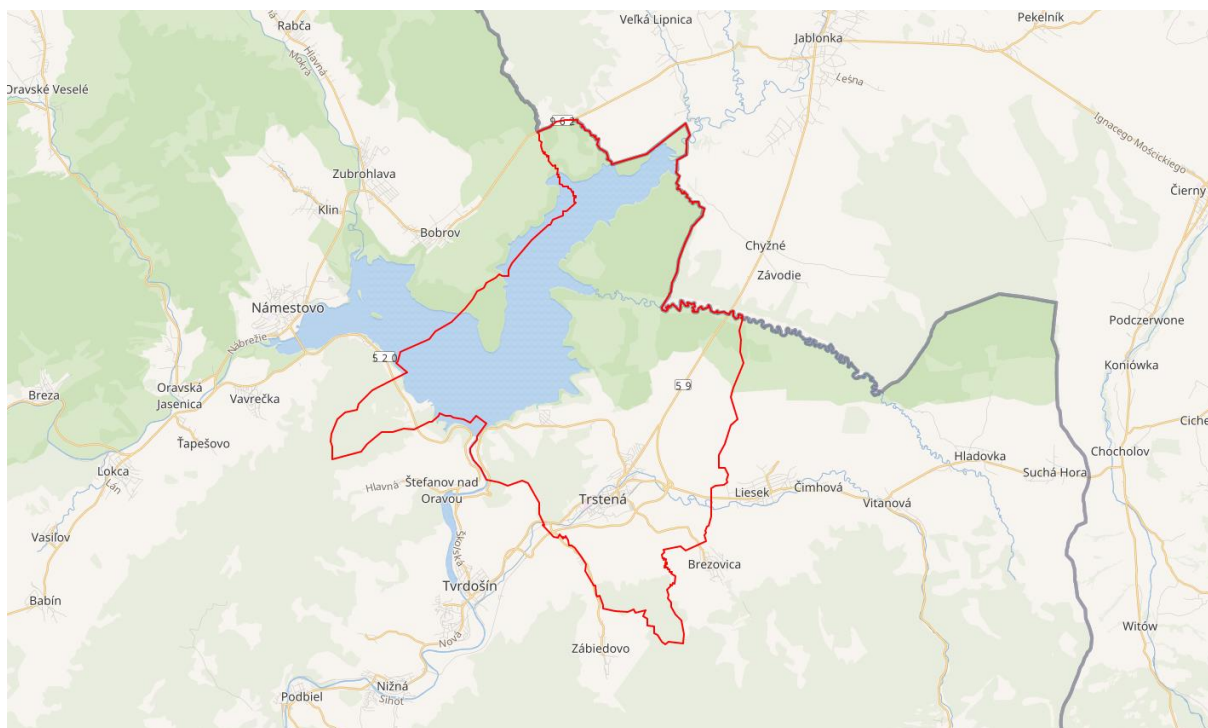
4.1 Opis územia

Z hľadiska administratívneho členenia je mesto Trstená súčasťou okresu Tvrdošín súčasťou Vyššieho územného celku Žilina. Leží na severe Slovenska na severovýchodnom okraji Oravy, neďaleko hraníc s Poľskou republikou a leží na významnej medzinárodnej ceste Budapešť - Krakov. Mesto Trstená, ako subregionálne sídelné centrum, patrí podľa veľkosti do kategórie malých miest s počtom obyvateľov 5000 - 10000.

Administratívno-správne územie mesta Trstená tvorí 7 katastrálnych území: Liesek, Vitanová, Čimhová, Hladovka, Suchá Hora, Zábiedovo a Brezovica

Tab. 3 Základné údaje o meste Trstená (zdroj: PHSR mesta)

Základné údaje	
Kraj	Žilinský
Okres	Tvrdošín
Región	Orava
Poloha	49°21'42"S 19°36'38"V
Nadmorská výška	607 m. n. m.
Rozloha	82,54 km ²
Počet obyvateľov (k 31.12.2021)	7 124
Hustota obyvateľstva	86,31 obyv./km ²
Nacionálne údaje	
PSČ	028 01
ŠUI	510106
EVČ	TS
Predvoľba	+421-43
Kontakty	
Adresa	Mestský úrad, Bernolákova 96/8, 028 01 Trstená
Telefón	043/531 0100
Email	msu@trstena.sk
Web	https://www.trstena.sk/

Obr. 2 Situácia mesta Trstená (zdroj: mapy.cz)

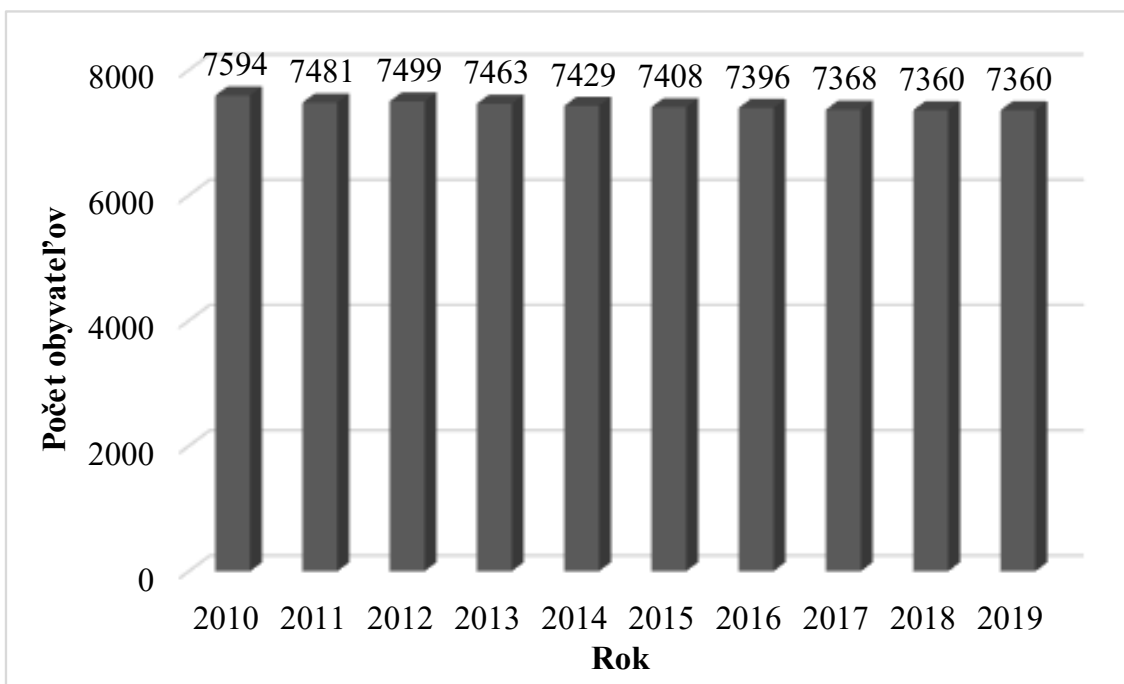
4.2 Sociálno-demografická analýza

V monitorovacom roku stratégie žilo v meste Trstená 7360 obyvateľov. Nasledujúca časť prezentuje štruktúru obyvateľstva podľa jednotlivých charakteristík.

Tab. 4 Vývoj počtu obyvateľov - stav obyvateľstva ku koncu obdobia (31.12.)(ŠÚSR)

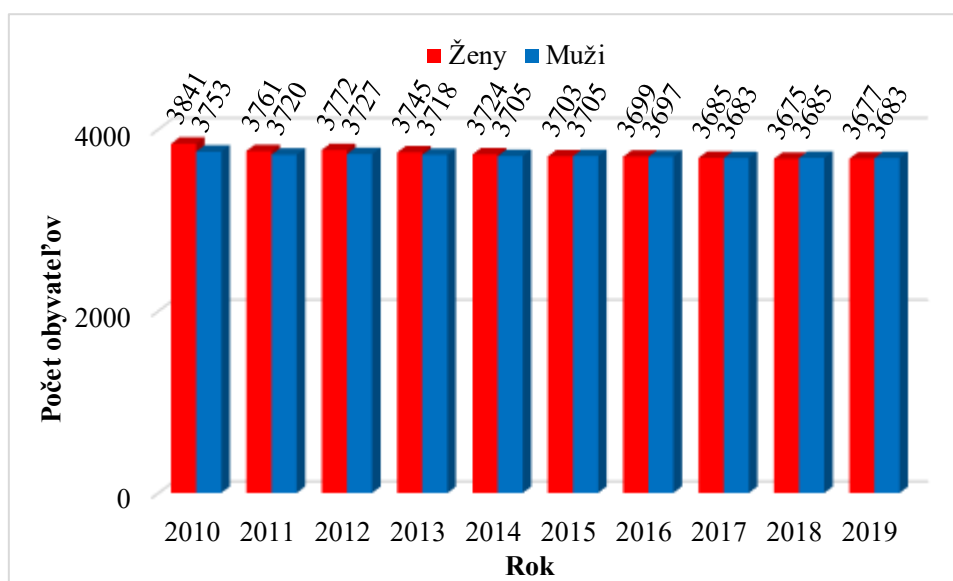
Rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Počet obyvateľov	7594	7481	7499	7463	7429	7408	7396	7368	7360	7360	7307	7124
Počet žien	3841	3761	3772	3745	3724	3703	3699	3685	3675	3677	3647	3574
Počet mužov	3753	3720	3727	3718	3705	3705	3697	3683	3685	3683	3660	3550

Vývoj počtu obyvateľov vykazoval v období rokov 2010 – 2019 klesajúcu tendenciu vývoja s priemerným počtom v sledovanom období na úrovni 7435,8 obyvateľov s najvyšším počtom v roku 2010 (7594 obyvateľov) a naopak najnižším v roku 2019 (7360 obyvateľov), pričom v tomto roku bol v meste Trstená aj najnižší počet mužov (3683 obyvateľov) a žien v roku 2018 (3675 obyvateľov). Priemerný počet mužov bol v meste v rozpätí rokov 2010 – 2019 na úrovni 3707,6 obyvateľov/rok a priemerný počet žien na úrovni 3728,2 obyvateľov/rok.

Graf 1 Vývoj počtu obyvateľov v rokoch 2010 - 2019 v meste Trstená

Pre pohlavnú štruktúru mesta dlhodobo platí približne rovnaký percentuálny podiel žien a mužov na celkovom počte obyvateľov v rokoch 2010 až 2019. Podľa údajov z roku 2019 populáciu obce tvorí 49,96% žien a 50,04% mužov.

Graf 2 Vývoj pohlavnej štruktúry obyvateľstva v rokoch 2010 - 2019 v meste Trstená

Vývoj ukazovateľa prirodzeného prírastku obyvateľstva v sledovanom období vykazuje kolísavý trend od roku 2010. Počet živonarodených v rokoch 2010, 2011 a 2016 prekročil v meste počet zomrelých obyvateľov v sledovanom období. Najvyšší prirodzený prírastok bol zaznamenaný v roku 2016, kedy počet narodených prekročil počet zomrelých o 15 obyvateľov.

Migrácia obyvateľstva, t.j. rozdiel medzi prisťahovanými a vystáňovanými obyvateľmi vykazuje negatívny vývoj. Rozhodujúci podiel na migrácii obyvateľstva v meste pripadá na občanov v produktívnom veku. V sledovanom období nevykazoval migračný prírastok pozitívny trend v žiadnom roku. Najvyššia negatívna bilancia bola zaznamenaná v roku 2016 a 2017.

Celkový prírastok v meste nevykazuje rovnomerný trend. K prírastku došlo iba v rokoch 2011 a 2012. V ostatných rokoch dochádza k celkovému úbytku obyvateľov.

Tab. 5 Vývoj prírastkov obyvateľov v meste Trstená (ŠÚSR)

Rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Prirodzený prírastok obyvateľstva (osoba)	49	57	26	15	25	24	54	32	15	44
Zomretí (osoba)	45	48	48	57	43	54	39	55	61	49
Migračné saldo (osoba)	-52	-43	-8	-51	-59	-45	-66	-60	-23	-44
Celkový prírastok obyvateľstva (osoba)	-3	14	18	-36	-34	-21	-12	-28	-8	0

Z hľadiska vekovej štruktúry dochádza k procesu tzv. „starnutia obyvateľstva“, to znamená, že ubúda podiel obyvateľstva v predproduktívnom veku a pribúda v poproduktívnom veku. Starnutie populácie prináša so sebou aj zvýšenie priemerného veku obyvateľov.

Tab. 6 Veková štruktúra obyvateľov v meste Trstená v roku 2019 (ŠÚSR)

Vek	0-14	15-65	66 a viac
Počet obyvateľov	1202	5214	944
Z toho ženy	555	2550	572
Z toho muži	647	2664	372

Tab. 7 Vývoj vekovej štruktúry obyvateľov v meste Trstená (ŠÚSR)

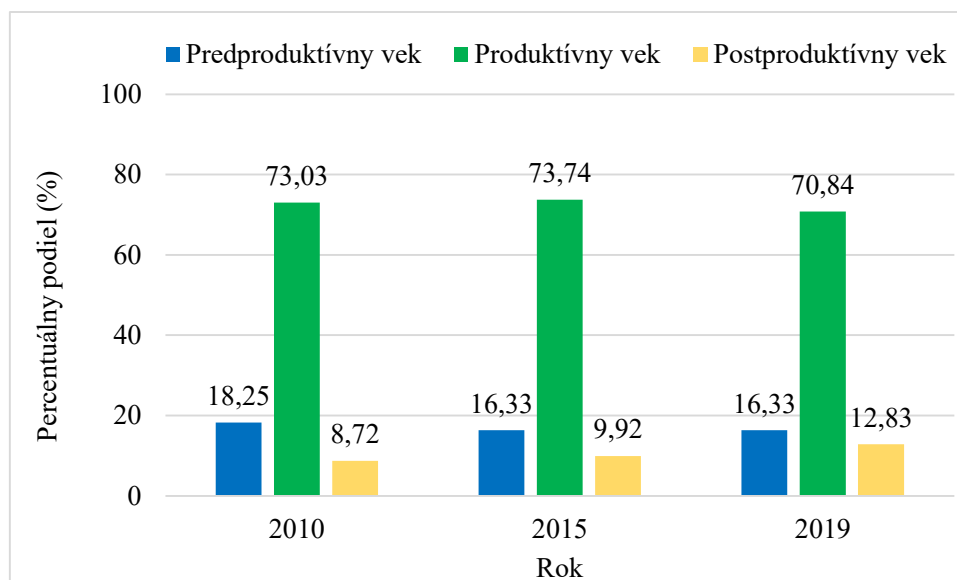
Obyvatelia	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
0-14	1386	1331	1307	1275	1239	1210	1219	1206	1202	1202
15-64	5546	5495	5503	5485	5469	5463	5397	5324	5267	5214
65 a viac	662	655	689	703	721	735	780	838	891	944

Tab. 8 Vývoj vekovej štruktúry žien v meste Trstená (ŠÚSR)

Ženy	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
0-14	652	618	610	598	584	571	578	568	559	555
15-64	2778	2752	2755	2725	2700	2687	2654	2605	2573	2550
65 a viac	411	391	407	422	440	445	467	512	543	572

Tab. 9 Vývoj vekovej štruktúry mužov v meste Trstená (ŠÚSR)

Muži	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
0-14	734	713	697	677	655	639	641	638	643	647
15-64	2768	2743	2748	2760	2769	2776	2743	2719	2694	2664
65 a viac	251	264	282	281	281	290	313	326	348	372

Graf 3 Veková štruktúra obyvateľstva v meste Trstená v % (ŠÚSR)

Podľa nového sčítania obyvateľov, domov a bytov z roku 2021 pre analýzu vierovyznania v meste Trstená vyplýva, že 84,22% obyvateľov sa hlási k rímskokatolíckej cirkvi. Celoslovenský priemer je 55,8%. Zastúpenie ostatných náboženstiev je uvedené v tabuľke nižšie. Výsledky sú uvádzané k 1.1. 2021 pre počet obyvateľov 7213.

Tab. 10 Štruktúra obyvateľov podľa náboženského vyznania (ŠÚSR-ŠODB 2021) – časť 1

Náboženské vyznanie	Počet obyvateľov	% podiel
bez náboženského vyznania	763	10,58
Rímskokatolícka cirkev v Slovenskej republike (rímskokatolícke)	6075	84,22
Evanjelická cirkev augsburského vyznania na Slovensku (evanjelické)	53	0,73
Gréckokatolícka cirkev na Slovensku (gréckokatolícke)	25	0,35
Reformovaná kresťanská cirkev na Slovensku (kalvínske)	1	0,01
Pravoslávna cirkev na Slovensku (pravoslávne)	5	0,07
Náboženská spoločnosť Jehovovi svedkovia v Slovenskej republike	9	0,12
Evanjelická cirkev metodistická, Slovenská oblasť	1	0,01
Kresťanské zbory na Slovensku	16	0,22
Apoštolská cirkev na Slovensku	2	0,03

Náboženské vyznanie	Počet obyvateľov	% podiel
Bratská jednota baptistov v Slovenskej republike (baptistické)	1	0,01
Cirkev adventistov siedmeho dňa, Slovenské združenie	1	0,01
Židovská obec na Slovensku (židovské)	1	0,01
Starokatolícka cirkev na Slovensku (starokatolícke)	1	0,01
Cirkev Ježiša Krista Svätých neskorších dní v Slovenskej republike	3	0,04
budhizmus	4	0,06
islam	6	0,08
ostatné a nepresne určené kresťanské cirkvi	8	0,11
pohanstvo a prírodné duchovno	3	0,04
ad hoc hnutia	25	0,35
iné	12	0,17
nezistené	198	2,75
Spolu	7213	100,00

Z hľadiska národnostnej štruktúry sa 96,13% obyvateľov hlási k slovenskej národnosti. Ďalšími národnosťami podľa počtu obyvateľov je česká s 0,25% a poľská s 0,5%. 2,66% obyvateľov v meste Trstená svoju národnosť neuviedlo v sčítaní obyvateľov, domov a bytov 2021.

Tab. 11 Počet obyvateľov podľa národnosti k 1.1.2021 (ŠÚSR-ŠODB 2021)

Národnosť	Počet obyvateľov	% podiel
slovenská	6934	96,13
maďarská	4	0,06
rusínska	1	0,01
česká	18	0,25
ukrajinská	1	0,01
nemecká	1	0,01
moravská	3	0,04
poľská	36	0,5
ruská	1	0,01
bulharská	3	0,04
srbská	3	0,04
grécka	1	0,01
čínska	1	0,01
iná	14	0,19
nezistená	192	2,66
Spolu	7213	100,00

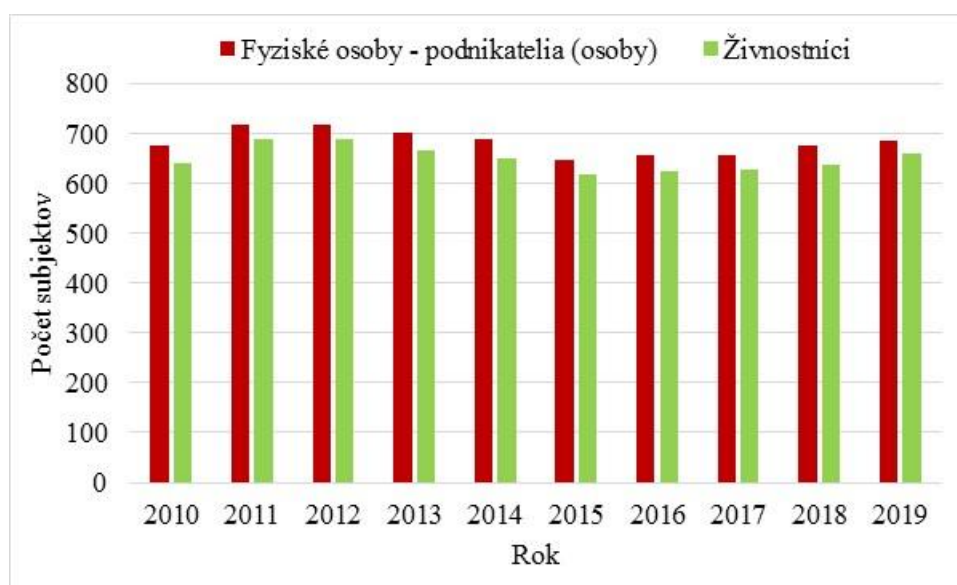
4.3 Analýza hospodárskeho a environmentálneho prostredia

V meste Trstená je najviac subjektov činných v oblasti priemyslu, stavebníctva a obchodu. V súlade s Programom hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja mesta Trstená pre roky 2015 a 2022 sa odporúča rozvíjať výrobu a služby hlavne v smeroch rozvoja malých a stredných podnikov, rozvoja cestovného ruchu a turizmu a rozvoja terciárnej sféry (služby, obchod, finančná a banková infraštruktúra).

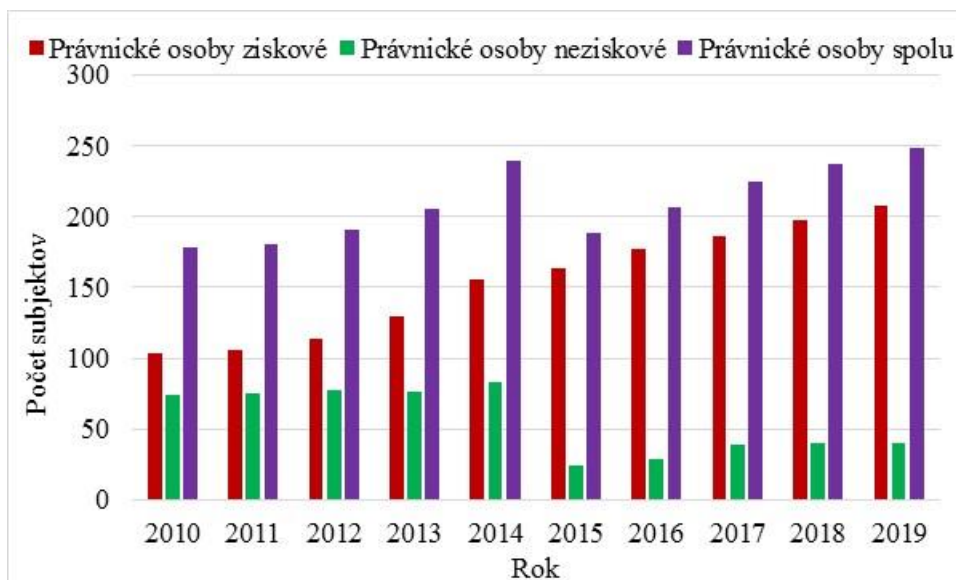
Vývoj počtu fyzických osôb – podnikateľov má mierne kolísavý charakter. Najväčší nárast je v roku 2012, kedy je ich počet 719. V meste stúpol aj počet živnostníkov na počet 661.

Tab. 12 Vývoj počtu podnikateľských subjektov (ŠÚSR)

Rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Fyzické osoby – podnikatelia	675	718	719	703	689	648	656	656	677	687
Živnostníci	640	688	688	666	650	617	624	629	637	661
Právnické osoby – ziskové	104	106	114	129	156	164	177	186	197	208
Právnické osoby – neziskové	74	75	77	76	83	24	29	39	40	40
Právnické osoby spolu	178	181	191	205	239	188	206	225	237	248

Graf 4 Vývoj počtu fyzických osôb v Trstenej (ŠÚSR)

Graf 5 Vývoj počtu právnických osôb v Trstenej (ŠÚSR)

Kvalitné životné prostredie je jednou zo základných podmienok existencie ľudstva. Vzrastajúce problémy spojené práve so zhoršovaním kvality životného prostredia vedú ku koncentrácii úsilia štátov Európy a hlavne novo rozšírenej Európskej únie eliminovať negatívne zásahy do životného prostredia a naprávať škody spôsobené v minulosti.

Ochrana prírody a krajiny

Chránená krajinná oblasť Horná Orava zaberá západnú, severnú a strednú časť katastrálneho územia Trstená. Celá CHKO Horná Orava je podľa prírodných hodnôt rozdelená na zóny A až D, kde v zóne A platí najprísnejší 5. stupeň územnej ochrany a v zóne D 2. stupeň územnej ochrany podľa zákona 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny. Zároveň je územie CHKO Horná Orava zaradené do Chráneného vtáčieho územia Horná Orava (SKCHVU008) hranice ktorého sú totožné s hranicami CHKO Horná Orava.

Na území katastra mesta Trstená je sieť chránených území pomerne bohatá: sú tu územia európskeho významu NATURA 2000 – Chránené vtáčie územie Horná Orava, ÚEV Zimníky, Rašeliniská Oravskej kotliny a Jelešňa.

Riešené územie obsahuje tri zóny Chránenej krajiny Horná Orava (B,C,D), je tu časť chráneného areálu Rieka Orava a chránený areál Bratkovčiek so 4. stupňom ochrany. Tieto prvky sa niekde prekrývajú a niekde dopĺňajú s početnými prvkami územného systému ekologickej stability. Prvky ÚSES sú tu od nadregionálnej úrovne (vodná nádrž Orava, rieka Orava) až po lokálnu úroveň.

Nadregionálnym biocentrom je Oravská priehrada. Tok Oravy je zároveň predmetom navrhovaného územia európskeho významu SKUEV0243 Rieka Orava (435,06 ha), ktoré je navrhované z dôvodu ochrany biotopov európskeho významu.

Ochrana ovzdušia

Na ochranu ovzdušia v obci pred potenciálnymi a reálnymi zdrojmi znečistenia slúži zákon 137/2010 Z.z. o ovzduší v znení neskorších predpisov. Upravuje práva a povinnosti právnických a fyzických osôb pri ochrane ovzdušia pred vnášaním znečisťujúcich látok ľudskou činnosťou a spôsobom obmedzenia následkov znečisťovania. V zákone sú definované znečisťujúce látky, zdroje znečisťovania, povinnosti právnických a fyzických osôb ako aj prevádzkovateľov zdrojov znečistenia ovzdušia, poplatky a pokuty za znečisťovanie ovzdušia. V Trstenej sa nachádzajú veľké a stredné zdroje znečisťovania, ktoré pochádzajú z priemyselnej výroby. Vyskytuje sa tu priemysel drevospracujúci, elektrotechnický, potravinársky, strojársky, nábytkársky.

Ďalším významným zdrojom znečistenia ovzdušia je vykurovanie v domácnostiach a budovách. Vykurovacia základňa je kombinovaná – plynová, elektrická, tuhé palivá, biomasa a drevná štiepka.

K znečisteniu ovzdušia v Oravskej kotline negatívne prispieva aj automobilová doprava, ktorej intenzita neustále narastá. Je to dané vysokou frekvenciou dopravy na trase Ružomberok – Trstená – Poľská republika. Automobilová doprava okrem zvyšovania plynných emisií z výfukových plynov spôsobuje aj sekundárnu prašnosť.

Odpadové hospodárstvo

V súčasnosti je v meste zabezpečený odber, preprava a likvidácia komunálneho odpadu. Separovaný zber v Trstenej je zabezpečený prostredníctvom nádob pre zber daného druhu odpadu. V prípade veľkorozmerného odpadu je možné odpad odovzdať do zariadenia pre zber odpadov mesta Trstená, podmienkou pre odovzdanie odpadu je zúčastňovať sa na nakladaní s komunálnymi odpadmi pochádzajúcimi z územia mesta a na nakladaní aj s inými odpadmi v zmysle platného Všeobecného záväzného nariadenia o nakladaní s komunálnymi odpadmi a s drobnými stavebnými odpadmi na území mesta Trstená.

5 NÍZKOUHLÍKOVÁ STRATÉGIA

Budovy majú na svojom konte 40% celkovej spotreby energie v EÚ a sú často najväčším spotrebiteľom energie a producentom CO₂ v mestských oblastiach (až 36%). Preto je veľmi dôležité navrhnúť účinnú stratégiu pre zníženie spotreby energie a emisií CO₂ v tomto sektore.

Postupy a opatrenia umožňujúce podporu energetickej efektívnosti a obnoviteľných zdrojov energie v budovách sú závislé od typu budov, ich využitia, veku, umiestnenia, vlastníctva a tiež na tom, či je budova v projektovej fáze, alebo už existuje. Napríklad historické budovy môžu byť chránené zákonom, takže počet možností, ako znížiť spotrebu energie, je trochu obmedzený.

Hlavné využitie energií v budovách sú: udržiavanie primeranej vnútornej klímy (vykurovanie, chladenie, vetranie a regulácia vlhkosti), osvetlenie, výroba teplej úžitkovej vody, varenie, elektrické spotrebiče, výťahy.

Štruktúra nízkouhlíkovej stratégie vychádza z odporúčaného rozsahu pre vypracovanie nízkouhlíkových stratégií v príručke žiadateľa č.2 pre všetky typy území a jej štruktúra je nasledovná:

▪ BUDOVY MIESTNEJ SAMOSPRÁVY

- administratívne budovy,
- budovy pre kultúru,
- školské budovy,
- sociálne zariadenia,
- iné objekty.

▪ BUDOVY TERCIÁRNEHO SEKTORA

- administratívne budovy,
- školské budovy,
- športové a rekreačné zariadenia,
- zdravotnícke zariadenia,
- maloobchod a služby.

▪ OBYTNÉ BUDOVY

- bytové domy,
- rodinné domy.

▪ VEREJNÉ OSVETLENIE

▪ DOPRAVA

- vozový park miestnej samosprávy,
- verejná doprava,

▪ TEPELNÁ ENERGETIKA

▪ SMART CITIES

- **OBNOVITEĽNÉ ZDROJE ENERGIE**
- **DÔSLEDKY ZMENY KLÍMY**
- **PLÁNOVANIE A KOMUNIKÁCIA**

5.1 Budovy miestnej samosprávy

Zber dát prebiehal v úzkej spolupráci so samosprávou mesta Trstená, výrobcom tepla v meste a terénnym prieskumom. Pre hodnotenie tohto sektora boli použité údaje o spotrebách pre roky 2013 a 2019. Miestna samospráva dodala všetky potrebné údaje pre hodnotené budovy a nebolo preto nutné používať údaje, ktoré sú dostupné v najbližšom roku k posudzovaným rokom. Budovy, ktoré sú predmetom energetického hodnotenia Nízkouhlíkovej stratégie v rámci budov miestnej samosprávy sú vo vlastníctve alebo v správe mesta, pričom v každej budove evidujeme spotrebu zemného plynu a elektriny. Celkovo je vo vlastníctve a v správe mesta 11 budov.

Referenčný rok 2013 bol stanovený po dohode s mestom Trstená kvôli chýbajúcim údajom o spotrebe energií a nebolo možné zistiť staršie údaje ako odporúča metodika Dohovoru (rok 1990).

Tab. 13 Spotreba energie budov miestnej samosprávy vo východiskovom roku 2013

Budova	Spotreba			Celková spotreba (MWh)	Celkové emisie CO ₂ (t/rok)
	EE (MWh)	ZP (MWh)	CZT (MWh)		
CO sklad s.č. 264	0,292	0,000	0,000	0,292	0,074
Dom samosprávy - Ústie nad Priehradou č. 183	3,461	0,000	0,000	3,461	0,872
Dom služieb - Bernolákova 3	0,201	0,000	0,000	0,201	0,051
Dom smútku	4,314	0,000	0,000	4,314	1,087
Hasičská zbrojnica	0,497	0,000	0,000	0,497	0,125
Komunitné centrum pre stretávanie mladých ľudí s. č. 1746 (Sivý dom)	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Mestský úrad	35,511	126,054	0,000	161,565	34,412
Trstenské technické služby - TTS s. r. o.	9,863	128,327	0,000	138,190	28,408
Dom kultúry, ktorého súčasťou je aj Kino Mier, mestská knižnica	59,749	270,288	0,000	330,037	69,655
Wilcsekova kúria	0,336	0,000	0,000	0,336	0,085
Židovská synagóga	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Bývalá Materská škola - Partizánov 492	0,077	21,178	0,000	21,255	4,297
Bývalý ZETOR s.č. 97 (v súčasnosti príprava na vybudovanie ZUŠ - Centrum talentov hornej Oravy)	0,070	33,204	0,000	33,274	6,725

Budova	Spotreba			Celková spotreba (MWh)	Celkové emisie CO ₂ (t/rok)
	EE (MWh)	ZP (MWh)	CZT (MWh)		
Materská škola, elokované pracovisko+školská jedáleň, ul. Oslobodenia	13,194	142,591	0,000	155,785	32,128
Materská škola, elokované pracovisko+školská jedáleň, ul. Puškinova	19,484	109,318	0,000	128,802	26,992
Základná škola Pavla Országha Hviezdoslava - 1. - 4. ročník, ul. Hviezdoslavova	16,079	143,372	0,000	159,451	33,013
Základná škola Pavla Országha Hviezdoslava - 5. - 9. ročník, ul. Hviezdoslavova	16,176	120,871	0,000	137,047	28,492
Základná škola Pavla Országha Hviezdoslavova - 1. - 4. ročník, Západ	35,852	0,000	0,000	35,852	9,035
Základná škola Pavla Országha Hviezdoslavova - Telocvičňa	8,353	121,844	0,000	130,197	26,717
Klub dôchodcov	1,231	30,014	0,000	31,245	6,373
BD SNP 227	5,071	124,738	0,000	129,809	26,475
BD Západ 1139	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
BD Západ 1241	0,000	0,000	436,224	436,224	88,117
BD Západ 1317	0,000	0,000	327,668	327,668	66,189
Futbalová tribúna ZÁPAD	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Chaty Oravice - 2 budovy	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Kolkáreň a Tribúna futbalového ihriska (Kľozov)	10,626	129,320	0,000	139,946	28,800
Turistická ubytovňa - Ústie nad Priehradou č. 92	1,810	0,000	0,000	1,810	0,456
Základná umelecká škola (v súčasnosti Rekonštrukcia objektu ZUŠ na bytový dom)	0,437	74,669	0,000	75,106	15,193

Tab. 14 Spotreba energie budov miestnej samosprávy v monitorovacom roku 2019

Budova	Spotreba			Celková spotreba (MWh)	Celkové emisie CO ₂ (t/rok)
	EE (MWh)	ZP (MWh)	CZT (MWh)		
CO sklad s.č. 264	2,008	0,000	0,000	2,008	0,506
Dom samosprávy - Ústie nad Priehradou č. 183	10,670	0,000	0,000	10,670	2,689
Dom služieb - Bernolákova 3	34,679	0,000	0,000	34,679	8,739
Dom smútku	52,017	0,000	0,000	52,017	13,108
Hasičská zbrojnica	5,887	38,457	0,000	44,344	9,252
Komunitné centrum pre stretávanie mladých ľudí s. č. 1746 (Sivý dom)	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Mestský úrad	5,300	29,041	0,000	34,341	7,202

Budova	Spotreba			Celková spotreba (MWh)	Celkové emisie CO ₂ (t/rok)
	EE (MWh)	ZP (MWh)	CZT (MWh)		
Trstenské technické služby - TTS s. r. o.	11,167	83,087	0,000	94,254	19,598
Dom kultúry, ktorého súčasťou je aj Kino Mier, mestská knižnica	79,117	229,803	0,000	308,920	66,358
Wilcsekova kúria	0,353	31,845	0,000	32,198	6,522
Židovská synagóga	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Bývalá Materská škola - Partizánov 492	0,757	15,246	0,000	16,003	3,270
Bývalý ZETOR s.č. 97 (v súčasnosti príprava na vybudovanie ZUŠ - Centrum talentov hornej Oravy)	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Materská škola, elokované pracovisko+školská jedáleň, ul. Oslobodenia	17,697	166,507	0,000	184,204	38,094
Materská škola, elokované pracovisko+školská jedáleň, ul. Puškinova	18,086	132,107	0,000	150,193	31,243
Základná škola Pavla Országha Hviezdoslava - 1. - 4. ročník, ul. Hviezdoslavova	15,255	156,070	0,000	171,325	35,370
Základná škola Pavla Országha Hviezdoslava - 5. - 9. ročník, ul. Hviezdoslavova	25,199	121,152	0,000	146,351	30,823
Základná škola Pavla Országha Hviezdoslavova - 1. - 4. ročník, Západ	33,899	0,000	0,000	33,899	8,543
Základná škola Pavla Országha Hviezdoslavova - Telocvičňa	5,592	98,947	0,000	104,539	21,396
Klub dôchodcov	1,519	33,946	0,000	35,465	7,240
BD SNP 227	15,215	124,738	0,000	139,953	29,031
BD Západ 1139	0,951	0,000	0,000	0,951	0,240
BD Západ 1241	0,000	0,000	333,610	333,610	67,389
BD Západ 1317	0,000	0,000	257,147	257,147	51,944
Futbalová tribúna ZÁPAD	0,115	0,000	0,000	0,115	0,029
Chaty Oravice - 2 budovy	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Kolkáreň a Tribúna futbalového ihriska (Kľozov)	11,821	109,821	0,000	121,642	25,163
Turistická ubytovňa - Ústie nad Priehradou č. 92	31,191	0,000	0,000	31,191	7,860
Základná umelecká škola (v súčasnosti Rekonštrukcia objektu ZUŠ na bytový dom)	4,711	122,467	0,000	127,178	25,926

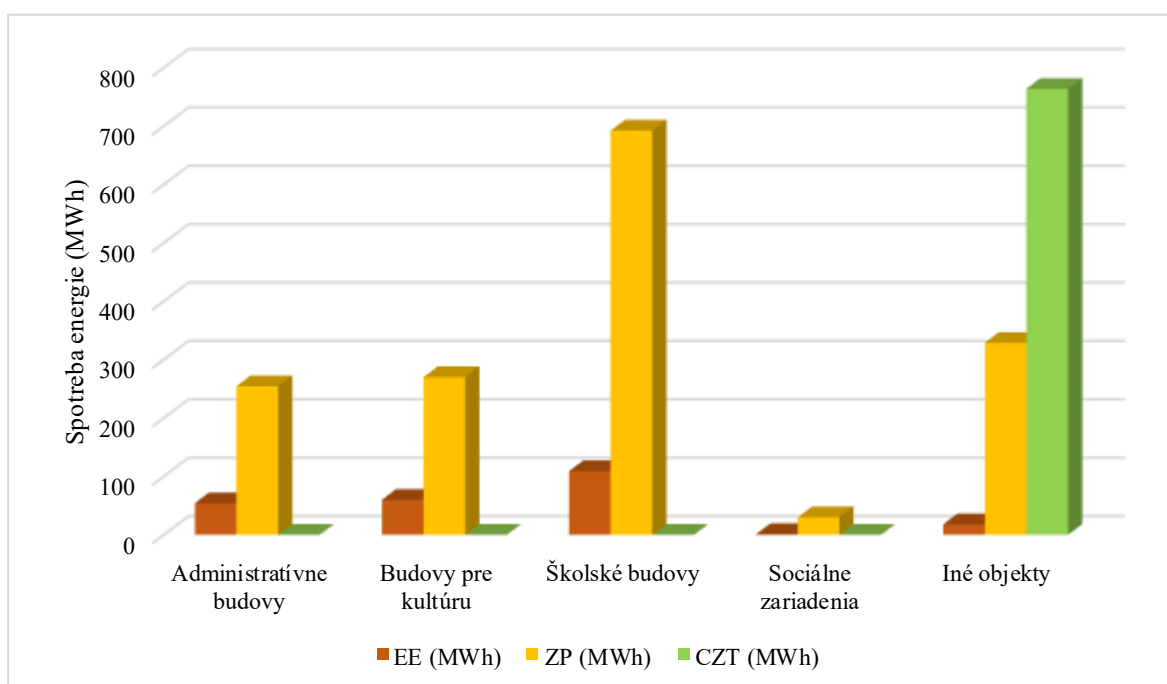
V meste Trstená dominujú v spotrebe elektrickej energie v roku 2013 školské budovy, ktoré tvoria podiel 45%, druhú najvyššiu spotrebu vykazujú budovy pre kultúru s podielom 25%. Najnižšiu spotrebu elektrickej energie vykazujú budovy sociálnych zariadení, ktoré majú podiel 4%. V prípade využívania zemného plynu, ktorý je aj jediným palivom v systéme centrálného zásobovania teplom dominujú

v roku 2013 budovy sociálnych zariadení s podielom 42% a nasledujú školské budovy s podielom 30%. Najnižšiu spotrebu zemného plynu má budova športového a rekreačného zariadenia s podielom 6%.

Tab. 15 Spotreba energií podľa energetického nosiča v roku 2013

Východiskový rok	2013		
Kategória budov	EE (MWh)	ZP (MWh)	CZT (MWh)
Administratívne budovy	54,139	254,381	0,000
Budovy pre kultúru	60,085	270,288	0,000
Školské budovy	109,285	692,378	0,000
Sociálne zariadenia	1,231	30,014	0,000
Iné objekty	17,944	328,727	763,892
Spolu	242,684	1575,788	763,892

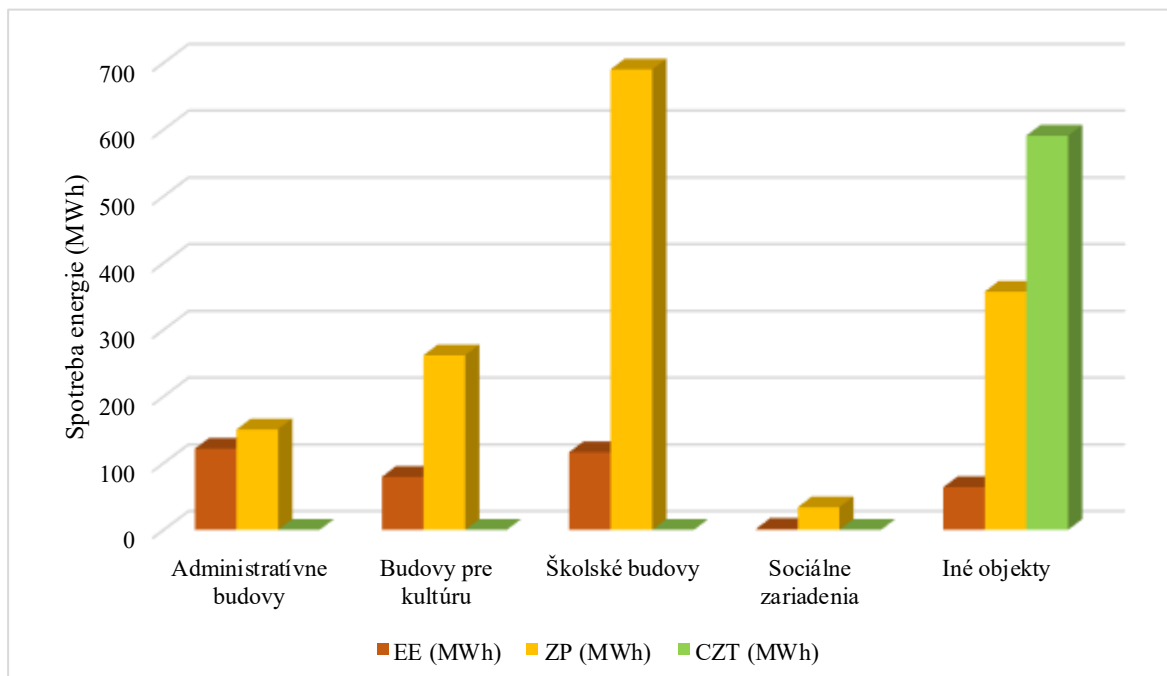
Graf 6 Spotreba energií budov miestnej samosprávy podľa kategórie pre východiskový rok 2013

V roku 2019 dosiahli školské budovy pri spotrebe elektrickej energie podiel 31% z celkovej spotreby a druhé sú administratívne budovy, ktoré majú podiel 23%. Najnižšiu spotrebu elektrickej energie vykazujú športové a rekreačné zariadenia s podielom 8%. Sociálne zariadenia vykazujú 42% podiel na celkovej spotrebe zemného plynu pre daný sektor. Za nimi nasledujú školské budovy s podielom 36%. Najnižšiu spotrebu zemného plynu má športové a rekreačné zariadenia s podielom 0%.

Tab. 16 Spotreba energií podľa energetického nosiča v roku 2019

Monitorovací rok	2019		
Kategória budov	EE (MWh)	ZP (MWh)	CZT (MWh)
Administratívne budovy	121,728	150,585	0,000
Budovy pre kultúru	79,470	261,648	0,000

Školské budovy	116,485	690,029	0,000
Sociálne zariadenia	1,519	33,946	0,000
Iné objekty	64,004	357,026	590,757
Spolu	383,206	1493,234	590,757

Graf 7 Spotreba energií budov miestnej samosprávy podľa kategórie pre monitorovací rok 2019

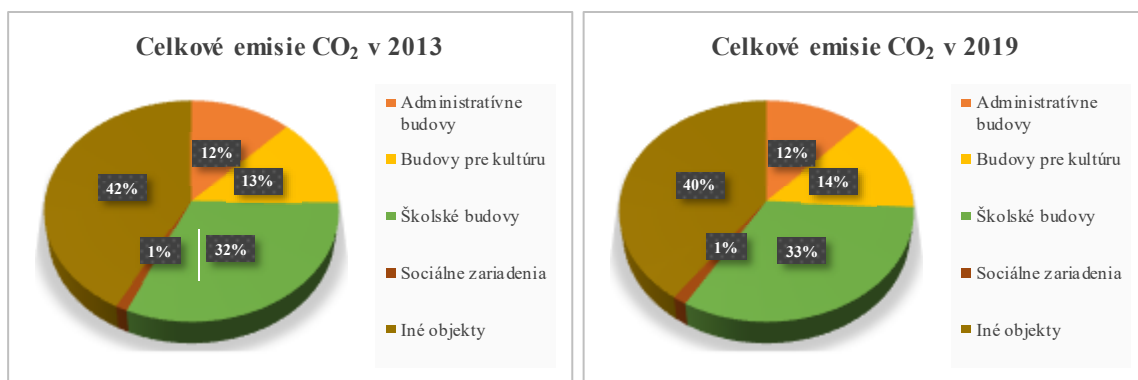
Celková spotreba energie pre sektor budov miestnej samosprávy je uvedená v nasledujúcej tabuľke spolu s vypočítanými vyprodukovanými emisiami CO₂.

Tab. 17 Celková spotreba energií pre sektor budov miestnej samosprávy podľa kategórie budov

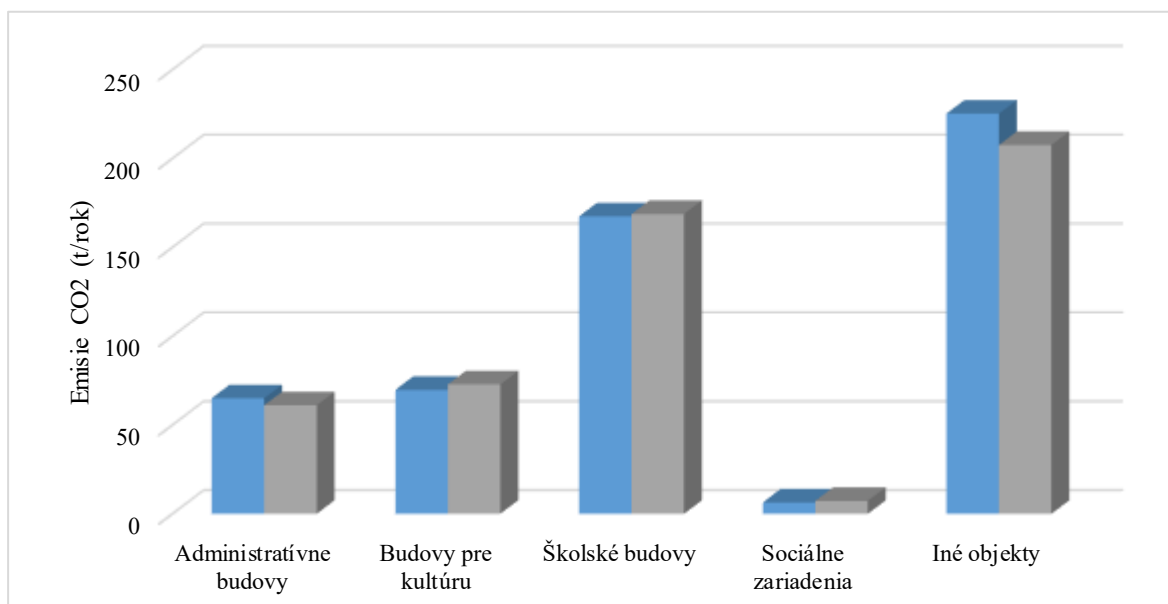
Posudzované roky	2013		2019	
Kategória budov	Celková spotreba (MWh)	Celkové emisie CO ₂ (t/rok)	Celková spotreba (MWh)	Celkové emisie CO ₂ (t/rok)
Administratívne budovy	308,520	65,028	272,313	61,094
Budovy pre kultúru	330,373	69,740	341,118	72,879
Školské budovy	801,662	167,400	806,514	168,740
Sociálne zariadenia	31,245	6,373	35,465	7,240
Iné objekty	1110,563	225,231	1011,787	207,581
Spolu	2582,363	533,772	2467,197	517,534

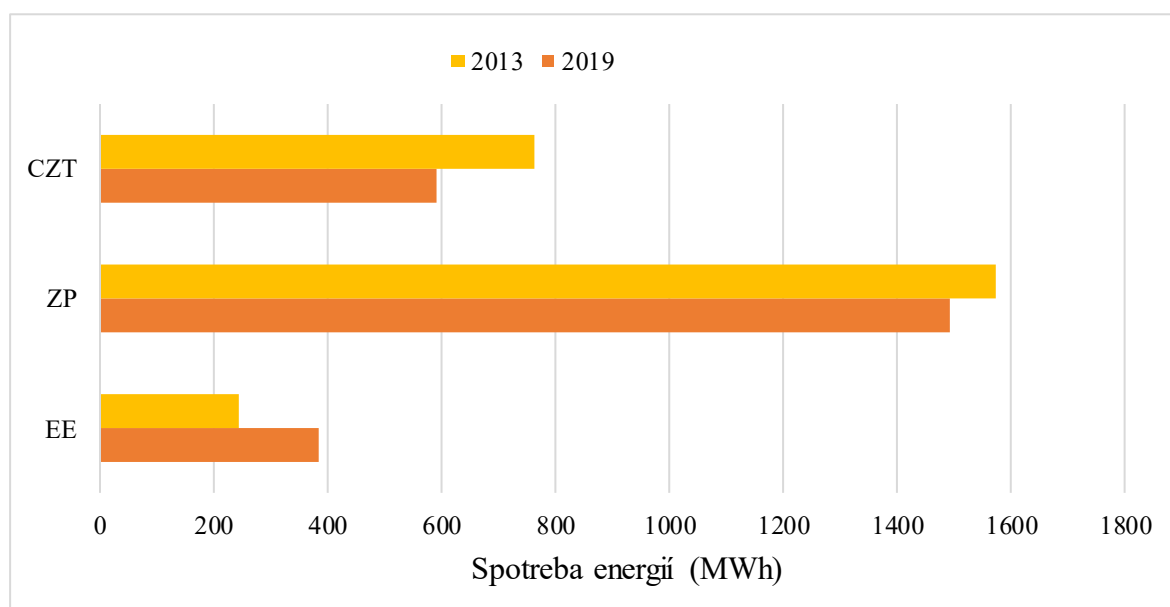
Graf 8 Podiel spotreby energií v % podľa kategórie budov miestnej samosprávy pre posudzované roky 2013 a 2019

Graf 9 Podiel produkcie emisií CO₂ v % podľa kategórie budov miestnej samosprávy pre posudzované roky 2013 a 2019

Graf 10 Produkcia emisií CO₂ v t/rok podľa kategórie budov miestnej samosprávy pre posudzované roky

Graf 11 Spotreba energií podľa energetického nosiča pre budovy miestnej samosprávy pre posudzované roky

5.2 Budovy terciárnej sféry

Budovy terciárnej sféry v meste Trstená patria do viacerých typov budov. Budovy možno rozlišovať podľa účelu využitia a formy vlastníctva. V Nízkouhlíkovej stratégii sú v tomto sektore zahrnuté budovy pre prevádzku obchodných činností, služieb a potravín, školy, budovy pre zabezpečenie finančných služieb a sprostredkovanie, budovy zabezpečujúce terciárne služby ako verejná doprava a pošta. Budovy zahrnuté do terciárneho sektora nie sú vo vlastníctve alebo v správe miestnej samosprávy. Zodpovednosť za údržbu, starostlivosť a rekonštrukciu týchto objektov majú ich vlastníci. Budovy terciárnej sféry sú rozdelené na administratívne budovy, školské budovy, športové a rekreačné zariadenia, zdravotnícke zariadenia a maloobchod a služby, kam sú zaradení podnikatelia. Pre analýzy spotreby energie a typov energetických nosičov boli použité získané údaje od inštitúcií v meste vďaka spolupráci s miestnou samosprávou pre potreby Nízkouhlíkovej stratégie pre východiskový aj monitorovací rok.

Tab. 18 Spotreba energií pre sektor budov terciárnej sféry vo východiskovom roku 2013

Východiskový rok 2013	Spotreba		Celková spotreba	Celkové emisie
Budovy terciárnej sféry	EE (MWh)	ZP (MWh)	(MWh)	CO ₂ [t/rok]
Colný úrad Trstená	315,699	0,000	315,699	79,556
Hraničný prechod Trstená	50,531	0,000	50,531	12,734
OO PZ Trstená	12,264	121,300	133,564	27,593
Pošta Trstená	11,823	81,229	93,052	19,388
Železnice SR	97,170	0,000	97,170	24,487
Františkánsky kláštor	11,483	125,336	136,819	28,212

Východiskový rok 2013	Spotreba		Celková spotreba	Celkové emisie
Budovy terciárnej sféry	EE (MWh)	ZP (MWh)	(MWh)	CO ₂ [t/rok]
Kostol sv. Juraja	2,645	0,000	2,645	0,667
Kostol sv. Martina	0,000	0,000	0,000	0,000
Gymnázium Martina Hattalu	0,000	0,000	0,000	0,000
Občianske združenie V.I.A.C. - Inštitút na podporu a rozvoj mládeže - ul. Železničiarov (Komunitné centrum Sinaj)	5,859	23,084	28,943	6,139
Občianske združenie V.I.A.C. - Inštitút na podporu a rozvoj mládeže - Ústie nad Priehradou	24,734	0,000	24,734	6,233
Súkromná základná umelecká škola Ľubomíra Holímu	0,000	0,000	0,000	0,000
Základná škola s Materskou školou Rudolfa Dilonga - Námestie M. R. Štefánika	9,003	139,648	148,651	30,478
Základná škola s Materskou školou Rudolfa Dilonga - 0. - 9. ročník, ul. Hviezdoslavova	19,287	229,320	248,607	51,183
Základná škola s Materskou školou Rudolfa Dilonga - Školská jedáleň, ul. Hviezdoslavova	24,199	160,533	184,732	38,526
Hornooravská nemocnica s poliklinikou	867,422	4352,619	5220,041	1097,819
Zdravotné stredisko	0,000	0,000	0,000	0,000
Dom Charitas sv. Františka z Assisi - Spišská katolícka charita	35,574	193,296	228,870	48,010
Maloobchod a služby	2773,317	2015,460	4788,777	1105,999

Tab. 19 Spotreba energií pre sektor budov terciárnej sféry vo monitorovacom roku 2019

Monitorovací rok 2019	Spotreba		Celková spotreba	Celkové emisie
Budovy terciárnej sféry	EE (MWh)	ZP (MWh)	(MWh)	CO ₂ [t/rok]
Colný úrad Trstená	307,295	0,000	307,295	77,438
Hraničný prechod Trstená	44,128	0,000	44,128	11,120
OO PZ Trstená	9,571	104,257	113,828	23,472
Pošta Trstená	11,984	68,010	79,994	16,758
Železnice SR	105,357	0,000	105,357	26,550
Františkánsky kláštor	18,587	124,300	142,887	29,793
Kostol sv. Juraja	2,332	0,000	2,332	0,588
Kostol sv. Martina	0,000	0,000	0,000	0,000
Gymnázium Martina Hattalu	0,000	0,000	0,000	0,000
Občianske združenie V.I.A.C. - Inštitút na podporu a rozvoj mládeže - ul. Železničiarov (Komunitné centrum Sinaj)	7,083	40,561	47,644	9,978
Občianske združenie V.I.A.C. - Inštitút na podporu a rozvoj mládeže - Ústie nad Priehradou	29,640	0,000	29,640	7,469
Súkromná základná umelecká škola Ľubomíra Holímu	0,000	0,000	0,000	0,000

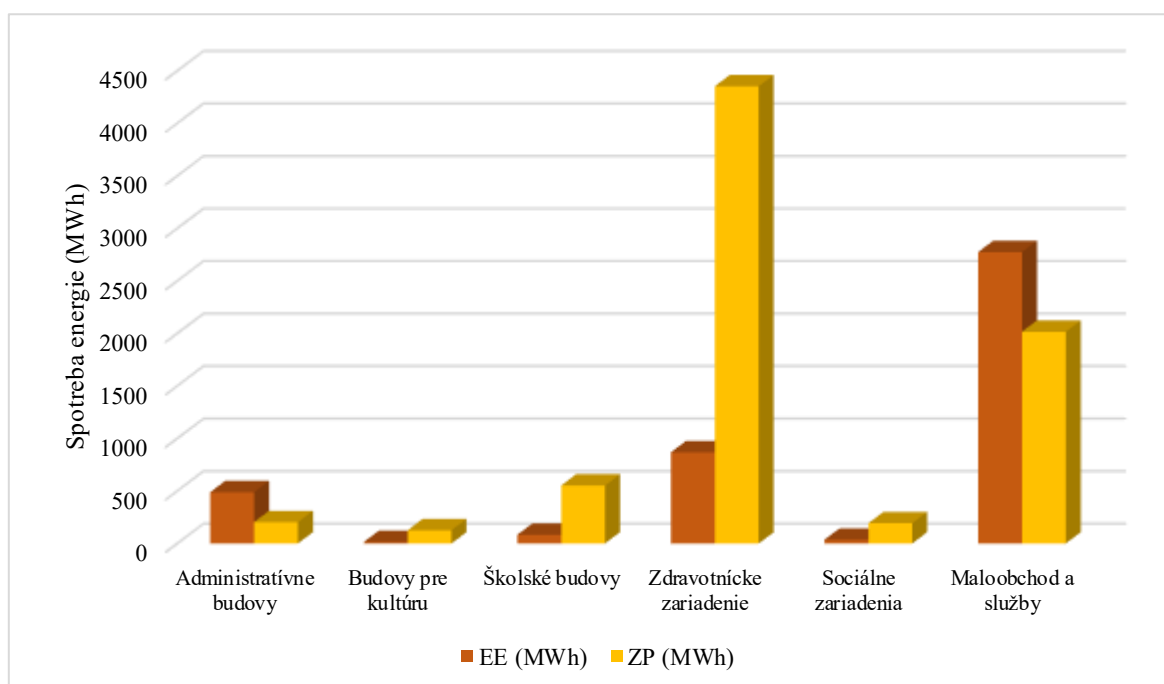
Monitorovací rok 2019	Spotreba		Celková spotreba	Celkové emisie
Budovy terciárnej sféry	EE (MWh)	ZP (MWh)	(MWh)	CO ₂ [t/rok]
Základná škola s Materskou školou Rudolfa Dilonga - Námestie M. R. Štefánika	1,114	137,683	138,797	28,093
Základná škola s Materskou školou Rudolfa Dilonga - 0. - 9. ročník, ul. Hviezdoslavova	18,507	202,714	221,221	45,612
Základná škola s Materskou školou Rudolfa Dilonga - Školská jedáleň, ul. Hviezdoslavova	30,049	168,487	198,536	41,607
Hornooravská nemocnica s poliklinikou	923,544	4183,252	5106,796	1077,750
Zdravotné stredisko	0,000	0,000	0,000	0,000
Dom Charitas sv. Františka z Assisi - Spišská katolícka charita	63,197	202,595	265,792	56,850
Maloobchod a služby	3133,539	1706,304	4839,843	1134,325

Nasledujúce tabuľky uvádzajú spotrebu energií podľa energetických nosičov v roku 2013 a 2019.

Najväčším spotrebiteľom elektrickej energie je kategória budov maloobchod a služby, ktorá tvorí až 65% podiel z celkovej spotreby v roku 2013. Najväčšími spotrebiteľmi zemného plynu sú maloobchod a služby s podielom 26% a zdravotnícke zariadenia s podielom 58%.

Tab. 20 Spotreba energií podľa energetického nosiča v roku 2013

Východiskový rok	2013	
Kategória budov	EE (MWh)	ZP (MWh)
Administratívne budovy	487,487	202,529
Budovy pre kultúru	14,128	125,336
Školské budovy	83,082	552,585
Zdravotnícke zariadenie	867,422	4352,619
Sociálne zariadenia	35,574	193,296
Maloobchod a služby	2773,317	2015,460
Spolu	4261,010	7441,825

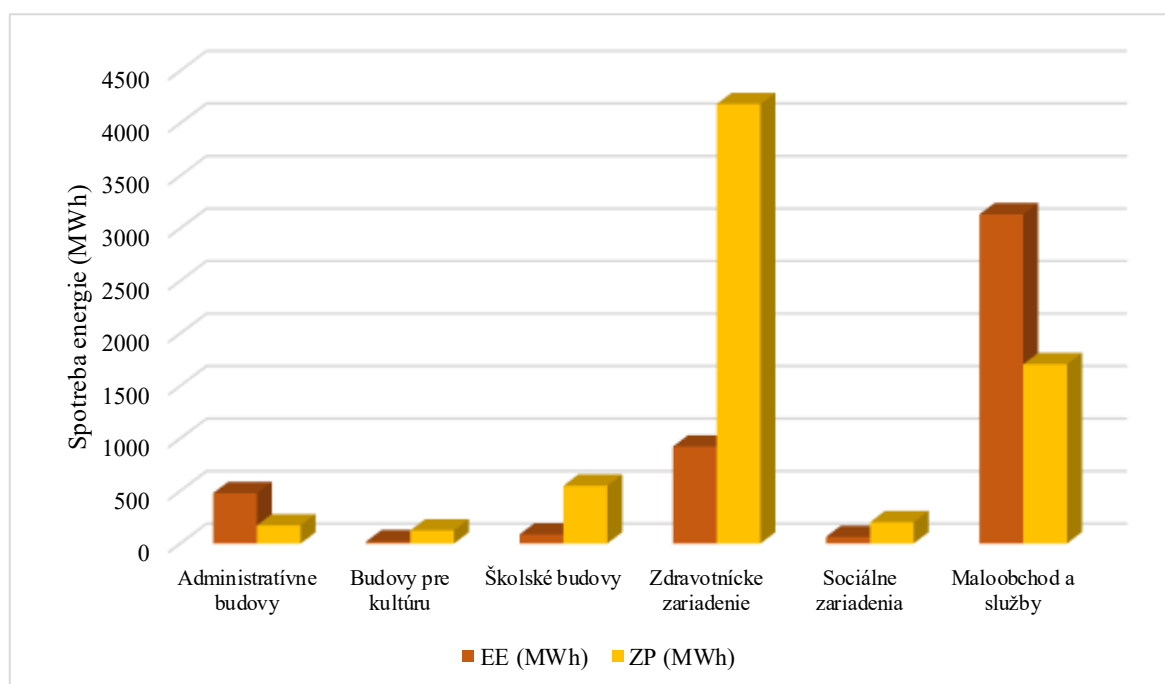
Graf 12 Spotreba energií budov terciárnej sféry podľa kategórie pre východiskový rok 2013

V meste Trstená je najväčším spotrebiteľom elektrickej energie v roku 2019 sektor maloobchodu a služieb s podielom 66%. Najväčšími spotrebiteľmi zemného plynu sú zdravotnícke zariadenie s podielom 60% a maloobchod a služby s podielom 24%.

Tab. 21 Spotreba energií podľa energetického nosiča v roku 2019

Monitorovací rok	2019	
Kategória budov	EE (MWh)	ZP (MWh)
Administratívne budovy	478,335	172,267
Budovy pre kultúru	20,919	124,300
Školské budovy	86,393	549,445
Zdravotnícke zariadenie	923,544	4183,252
Sociálne zariadenia	63,197	202,595
Maloobchod a služby	3133,539	1706,304
Spolu	4705,927	6938,162

Graf 13 Spotreba energií budov terciárnej sféry podľa kategórie pre monitorovací rok 2019

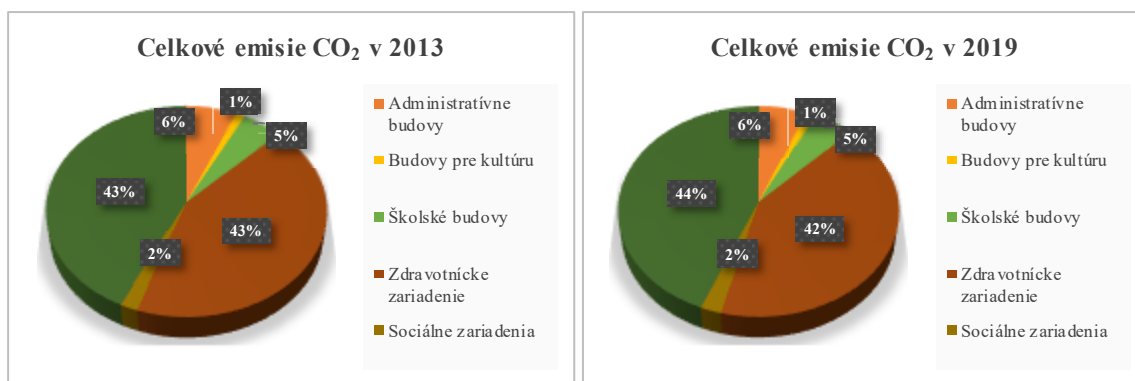
Celková spotreba energie pre sektor budov miestnej samosprávy je uvedená v nasledujúcej tabuľke spolu s vypočítanými vyprodukovanými emisiami CO₂. Najväčším producentom emisií CO₂ v tomto sektore sú budovy zaradené do maloobchodu a služieb a zdravotníckych zariadení pre oba posudzované roky a zároveň dosahujú aj najväčšiu spotrebu energií. Sektor budov terciárnej sféry dosiahol v roku 2019 zvýšenie emisií CO₂ o 10,38 ton oproti roku 2013.

Tab. 22 Celková spotreba energií pre sektor budov terciárnej sféry podľa kategórie budov

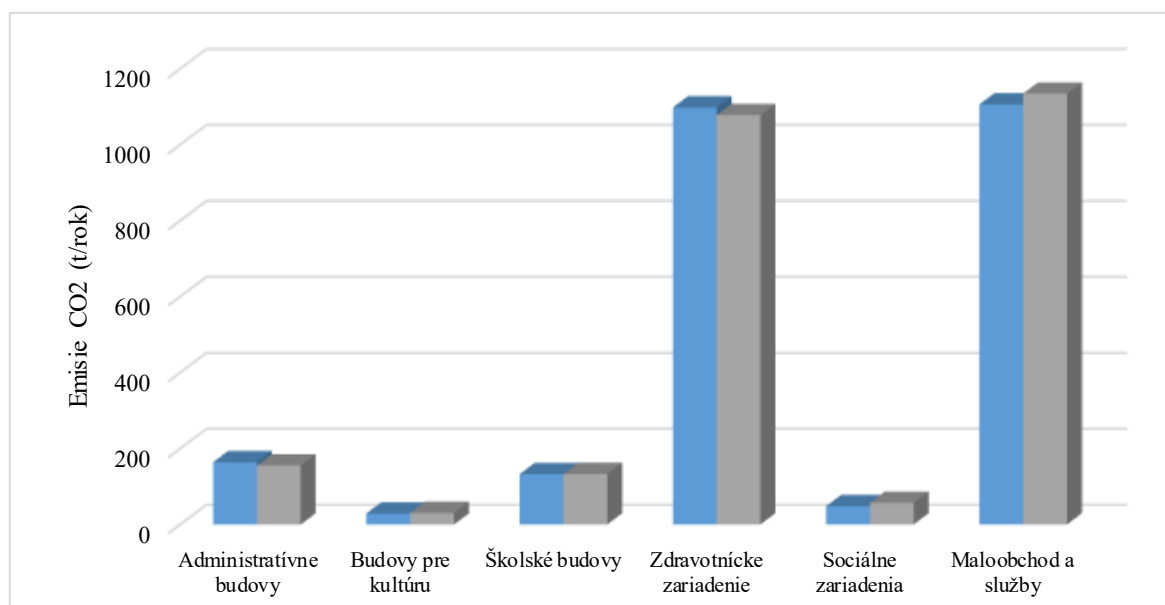
Posudzované roky	2013		2019	
Kategória budov	Celková spotreba (MWh)	Celkové emisie CO ₂ (t/rok)	Celková spotreba (MWh)	Celkové emisie CO ₂ (t/rok)
Administratívne budovy	690,016	163,758	650,602	155,338
Budovy pre kultúru	139,464	28,878	145,219	30,380
Školské budovy	635,667	132,559	635,838	132,759
Zdravotnícke zariadenie	5220,041	1097,819	5106,796	1077,750
Sociálne zariadenia	228,870	48,010	265,792	56,850
Maloobchod a služby	4788,777	1105,999	4839,843	1134,325
Spolu	11702,835	2577,023	11644,089	2587,402

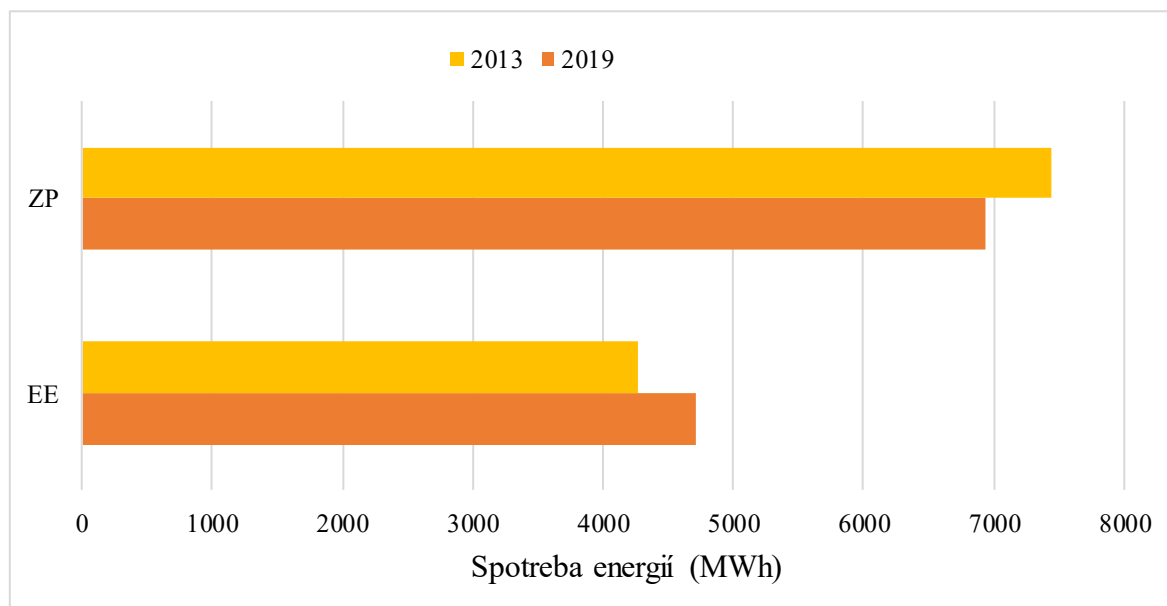
Graf 14 Podiel spotreby energií v % podľa kategórie budov terciárnej sféry pre posudzované roky 2013 a 2019

Graf 15 Podiel produkcie emisií CO₂ v % podľa kategórie budov terciárnej sféry pre posudzované roky 2013 a 2019

Graf 16 Produkcia emisií CO₂ v t/rok podľa kategórie budov terciárnej sféry pre posudzované roky

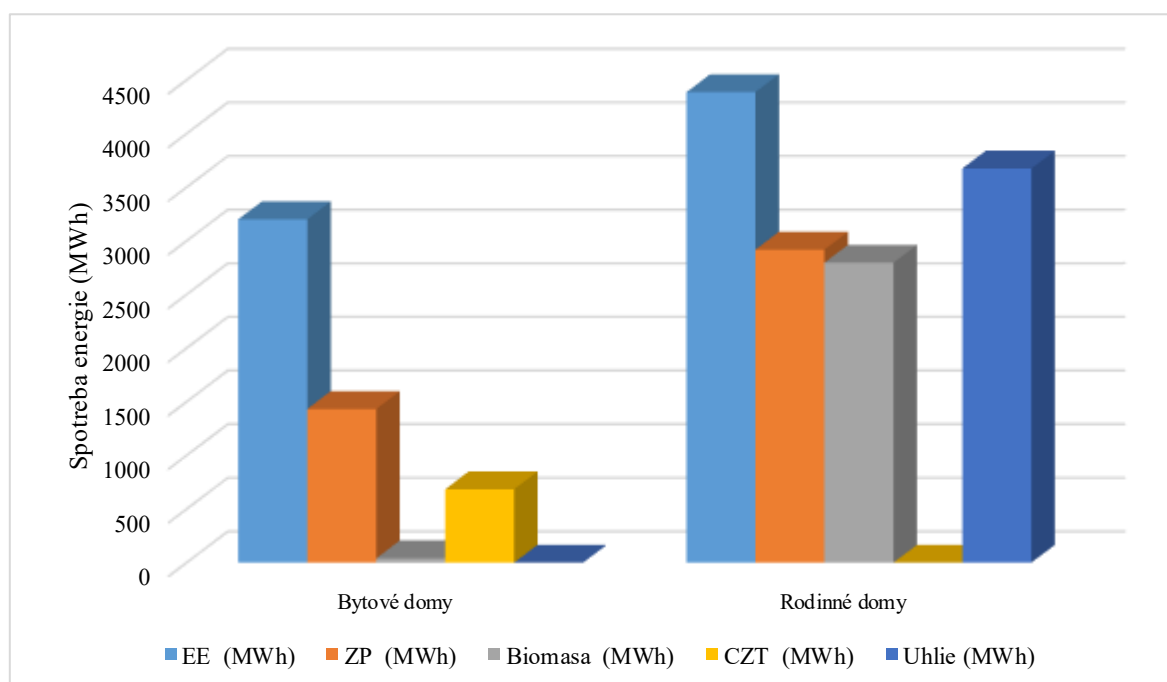
Graf 17 Spotreba energií podľa energetického nosiča pre budovy terciárnej sféry pre posudzované roky

5.3 Obytné budovy – bytové a rodinné domy

Mesto Trstená nemá priamy vplyv na rodinné a bytové domy, ktorých vlastníckmi sú obyvatelia mesta. Miestna samospráva však môže podporiť znižovanie emisií CO₂ v tomto sektore tak, že bude aktívne informovať obyvateľov mesta o možnostiach podpory v tejto oblasti ako aj o celospoločensky významnej ochrane zdravia a obyvateľov mesta. Pre vyhodnotenie spotreby energie a stanovenie množstva emisií CO₂ boli obytné budovy rozdelené na rodinné domy a bytové jednotky v bytových domoch.

Tab. 23 Spotreba energií obytných budov za východiskový rok 2013

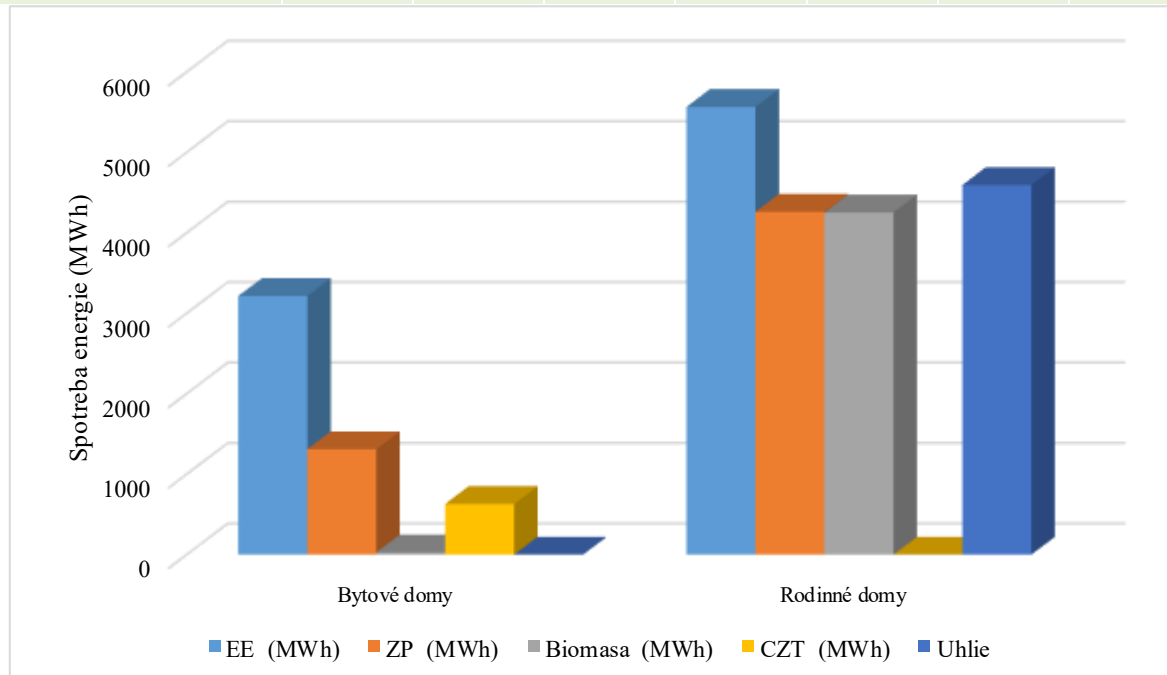
Východiskový rok 2013	počet	EE (MWh)	ZP (MWh)	Biomasa (MWh)	CZT (MWh)	Uhlie (MWh)	Celková spotreba (MWh)	CO ₂ (t/rok)
Počet bytových domov (BD)	91	3201,360	1432,296	40,079	683,953	0,000	5357,687	1234,225
Počet bytových jednotiek v BD	1047							
Počet rodinných domov (RD)	1191	4387,0723	2918,5574	2795,9916	0,000	3674,5685	13776,190	2966,492
Spolu		7588,432	4350,853	2836,071	683,953	3674,568	19133,877	4200,716

Graf 18 Spotreba energií obytných budov pre východiskový rok 2013

Tab. 24 Spotreba energií obytných budov za monitorovací rok 2019

Monitorovací rok 2019	počet	EE (MWh)	ZP (MWh)	Biomasa (MWh)	CZT (MWh)	Uhlie (MWh)	Celková spotreba (MWh)	CO ₂ (t/rok)
Počet bytových domov (BD)	91	3215,488	1309,6528	27,613	629,551	0,000	5182,304	1202,022
Počet bytových jednotiek v BD	1082							
Počet rodinných domov (RD)	1306	5566,172	4262,6665	4253,4983	0,000	4594,8214	18677,158	3853,542
Spolu		8781,660	5572,319	4281,111	629,551	4594,821	23859,462	5055,564

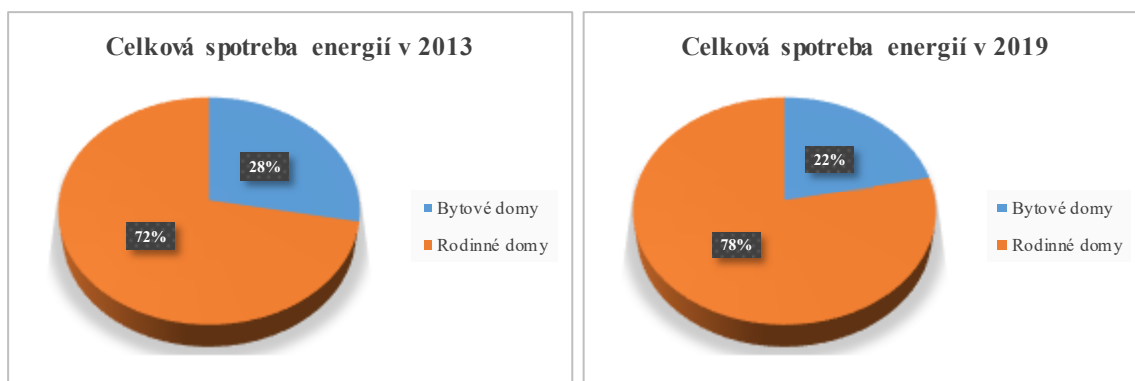

Graf 19 Spotreba energií obytných budov pre monitorovací rok 2019

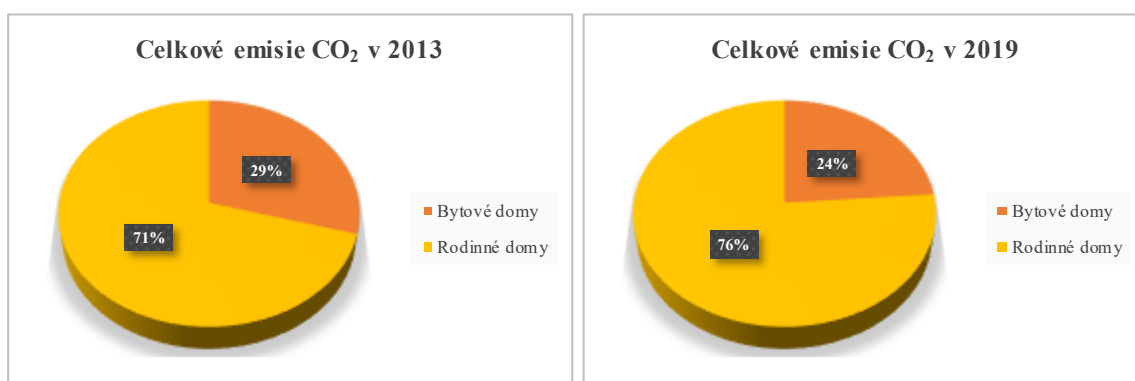
Celková spotreba energií sa v sektore obytné budovy zvýšila v roku 2019 o 600,1MWh a produkcia emisií CO₂ vzrástla o 146,13 ton oproti roku 2013. Nárast spotreby energií aj produkcie emisií je spôsobené rozvojom v oblasti bývania a bytovej výstavby.

Tab. 25 Celková spotreba energií pre sektor obytné budovy podľa kategórie budov

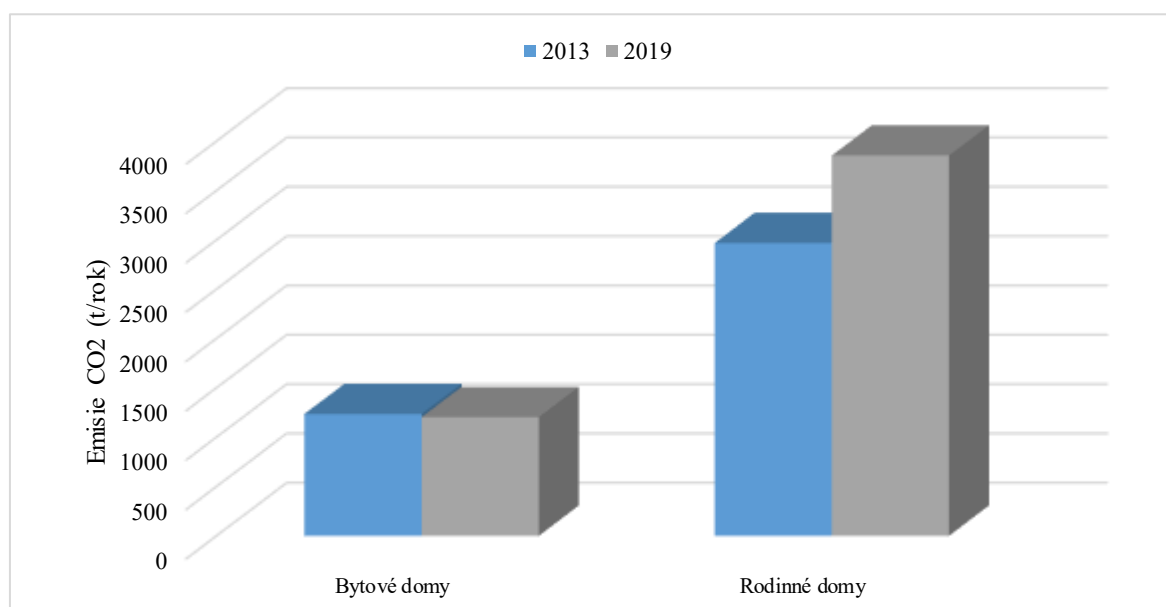
Posudzované roky	2013		2019	
Kategória budov	Celková spotreba (MWh)	Celkové emisie CO ₂ (t/rok)	Celková spotreba (MWh)	Celkové emisie CO ₂ (t/rok)
Bytové domy	5357,687	1234,225	5182,304	1202,022
Rodinné domy	13776,190	2966,492	18677,158	3853,542
Spolu	19133,877	4200,716	23859,462	5055,564

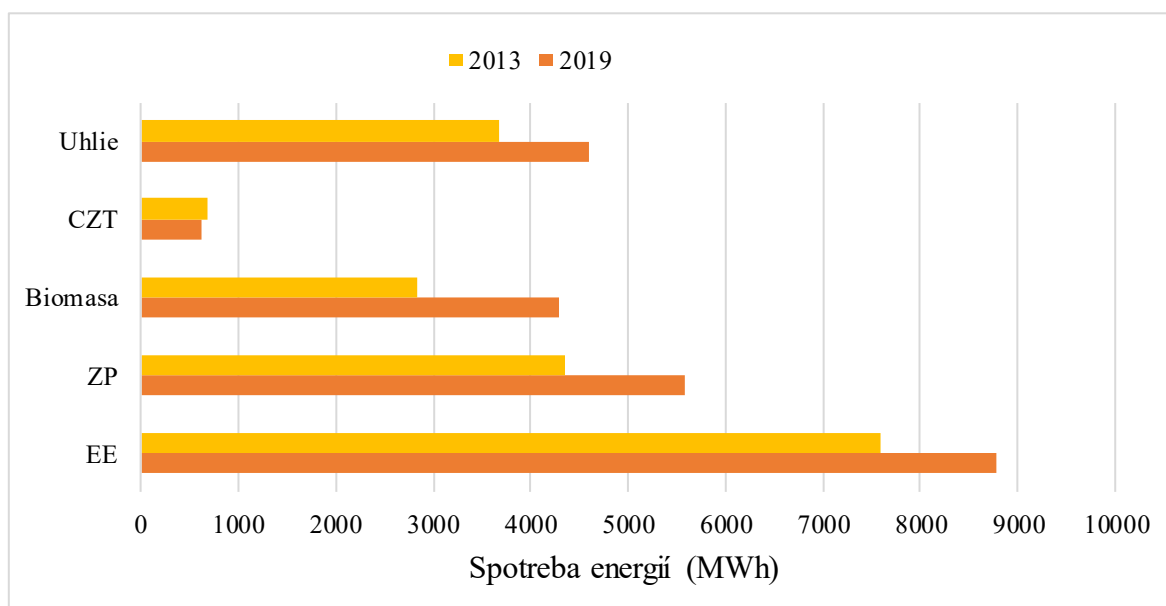
Graf 20 Podiel spotreby energií v % obytných budov pre posudzované roky 2013 a 2019

Graf 21 Podiel produkcie emisií CO₂ v % podľa kategórie budov miestnej samosprávy pre posudzované roky 2013 a 2019

Graf 22 Produkcia emisií CO₂ v t/rok pre obytné budovy pre posudzované roky

Graf 23 Spotreba energií podľa energetického nosiča pre obytné budovy pre posudzované roky

5.4 Verejné osvetlenie

Verejné osvetlenie je osvetlenie, ktoré vlastní alebo spravuje miestny orgán verejnej správy (napr. pouličné osvetlenie a semaforey). Verejné osvetlenie iné ako obecné je zahrnuté do sektora Budovy terciárnej sféry. Verejné osvetlenie je spracované na základe podkladov poskytnutých mestským úradom.

Tab. 26 Základné údaje o osvetľovacej sústave mesta Trstená v roku 2013

Počet svietidiel (ks)	1202
Počet RVO (ks)	20
Celkový inštalovaný príkon (kW)	71,794
Vypočítaná spotreba verejného osvetlenia (MWh/rok)	287,176
Prevádzkovateľ VO	mesto Trstená
Predpokladaná doba prevádzky (hod/rok)	4000

Popis technického stavu existujúcich svietidiel

Existujúcu sústavu verejného osvetlenia v meste tvorili v roku 2013 prevažne svietidlá s vysokotlakovými sodíkovými výbojkami a ortuťovými výbojkami. Svietidlá mali značne zdegradované optické kryty a časti a boli znečistené prachom a hmyzom. Ich účinnosť bola v dobe prevádzky minimálna. V rámci výmeny a údržby boli niektoré svietidlá vymenené za žiarivkové. Tieto svietidlá nevyhovovali súčasným požiadavkám na svetelno-technické parametre sústavy verejného osvetlenia.

V roku 2017 bola vypracovaná štúdia pre rekonštrukciu sústavy verejného osvetlenia mesta Trstená a výmena svetelných zdrojov za moderné svetelné zdroje s vyššou účinnosťou. Zmyslom rekonštrukcie verejného osvetlenia bolo zníženie energetickej náročnosti sústavy a vybudovanie jednotného uceleného riadiaceho systému s možnosťou pripojenia do systémov SMART CITY pre zjednodušené ovládanie verejného osvetlenia v jednotlivých častiach mesta Trstená.

Tab. 27 Základné údaje o osvetľovacej sústave mesta Trstená v roku 2019

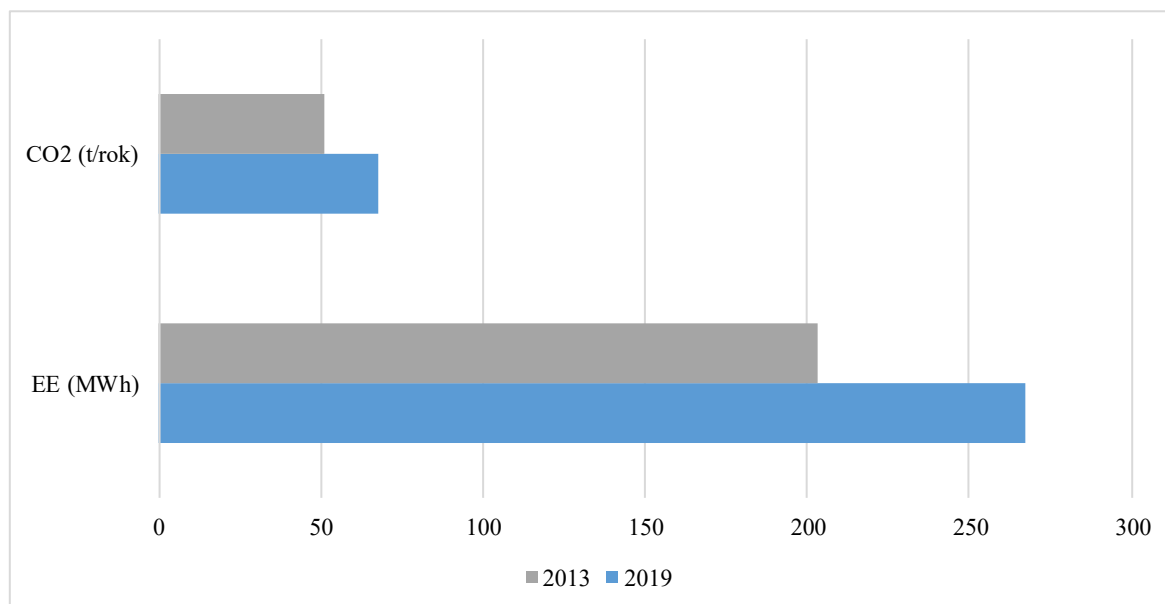
Počet svietidiel (ks)	1114
Počet RVO (ks)	20
Celkový inštalovaný príkon (kW)	54,26
Vypočítaná spotreba verejného osvetlenia (MWh/rok)	217,04
Prevádzkovateľ VO	mesto Trstená
Predpokladaná doba prevádzky (hod/rok)	4000

V nasledujúcej tabuľke je uvedená spotreba elektrickej energie verejného osvetlenia za roky 2013 a 2019.

Tab. 28 Spotreba elektrickej energie a produkcia emisií CO₂ v sektore osvetlenie

Posudzované roky	2013	2019
Spotreba elektrickej energie (MWh)	267,406	203,154
Celkové emisie CO ₂ (t/rok)	67,386	51,195

Celková úspora elektrickej energie po rekonštrukcii osvetlenia v meste je 64,252MWh a zníženie produkcie emisií CO₂ o 16,192 ton, čo predstavuje zníženie elektrickej energie a emisií CO₂ o 25% v porovnaní s rokom 2013.

Graf 24 Spotreba elektrickej energie a produkcia emisií CO₂ v sektore osvetlenie pre posudzované roky

5.5 Doprava

Doprava má veľmi zvláštne postavenie v energetickom sektore, pretože nie je zahrnutá v EÚ ETS alebo iných právnych predpisoch, takže emisie v tejto kategórii sú veľmi ťažko regulovateľné. Odvetvie dopravy predstavuje približne 30% konečnej spotreby energie v Európskej únii. Automobily, nákladné autá a ľahké vozidlá majú na svojom konte 80% z konečnej spotreby energie v odvetví dopravy.

Hlavnou komunikačnou osou riešeného územia je v smere sever-juh cesta I triedy I/59 a v smere východ-západ cesta II triedy č.520, ktorá prechádza ťažiskom osídlenia. Chrbticou mesta je cesta I/59, ktorá napriek tomu, že v rámci regiónu zabezpečuje aj pohyb tranzitnej dopravy, slúži v hraniciach mesta hlavne ako zberná komunikácia. Rýchlostná cesta R3 sa na vnútorných dopravných vzťahoch nepodieľa, je vedená východne od osídlenia a slúži hlavne doprave tranzitnej. Na cestu I/59 je napojená na južnom a severnom okraji mesta. Pre mesto slúži ako diaľničný privádzač cesta II/520, ktorá je na R3 napojená mimoúrovňovou križovatkou.

Významným krokom v rámci cestnej infraštruktúry v okrese Tvrdošín bolo v roku 2010 odovzdanie do užívania 7,2 kilometrový obchvat mesta Trstená na rýchlostnej ceste R3, ktorý bol vo výstavbe od apríla 2008 a po 30 mesiacoch bol dňa 29. októbra 2010 úsek kompletne sprepustený a odovzdaný v polovičnom profile. Úsek začína 4 kilometre pred štátnou hranicou s Poľskom a dĺžka úseku je 7,2 km. Na úseku sa nachádza 14 mostov a 3 križovatky, z toho dve úrovňové na oboch koncoch ako dočasné napojenie na cestu I/59, na severnej strane mesta Trstená sa napája na cestu I/59. Pokračuje východne od mesta prevažne poľnohospodárskou oblasťou územia Oravskej kotliny. Koniec úseku je v križovatke Tvrdošín.

Mesto Trstená je napojené aj na celoštátnu železničnú sieť jednokoľajnou železničnou traťou č. 181 Kraľovany -Trstená.

5.5.1 Vozový park miestnej samosprávy

Pre hodnotenie vozového parku miestnej samosprávy boli použité údaje, ktoré dodala miestna samospráva. Z poskytnutých údajov pre automobily využívané pre potreby mesta boli vyjadrené vyprodukované emisie CO₂ na základe spotreby paliva, najazdených kilometrov a prevodných faktorov pre pohonné hmoty využívané v doprave. Pre benzín je to 9,2kWh/l a pre naftu 10,0kWh/l.

Tab. 29 Spotreba paliva a produkcia emisií CO₂ pre vozový park miestnej samosprávy v roku 2013

Typ automobilu	Rok uvedenia do prevádzky	Druh paliva	2013				
			Najazdené km	Spotreba paliva (l/rok)	Spotreba paliva (l/km)	Spotreba paliva (MWh/rok)	Emisie CO ₂ (t/rok)
Kia Ceed (TS405AO)	2007	benzín	0	115,4	0,00	1,06	0,26
plošina NISSAN	2009	nafta	3689	1107,28	0,30	11,07	2,96
nakladač UN HON 53	1979	nafta	0	2753,01	0,00	27,53	7,35
Kia Ceed	2007	benzín	26305	1182,72	0,04	10,88	2,71
Renault MASTER	2013	nafta	6303	554,64	0,09	5,55	1,48
traktor PROXIMA Z-6441	2006	nafta	0	2671,6	0,00	26,72	7,13
pracovný stroj LADOG	2012	nafta	0	620,4	0,00	6,20	1,66
traktor ZETOR 7245	2006	nafta	0	1147,67	0,00	11,48	3,06
Spolu za východiskový rok			36297	10152,72	-	100,49	26,62

Tab. 30 Spotreba paliva a produkcia emisií CO₂ pre vozový park miestnej samosprávy v roku 2019

Typ automobilu	Rok uvedenia do prevádzky	Druh paliva	2019				
			Najazdené km	Spotreba paliva (l/rok)	Spotreba paliva (l/km)	Spotreba paliva (MWh/rok)	Emisie CO ₂ (t/rok)
Kia Ceed (TS405AO)	2007	benzín	7966	672,41	0,08	6,19	1,54
Citroen Berlingo	2016	benzín	23235	1949,55	0,08	17,94	4,47
plošina NISSAN	2009	nafta	4052	927,01	0,23	9,27	2,48
nakladač UN HON 53	1979	nafta	0	1389,72	0,00	13,90	3,71
Hyundai Tucson	2017	nafta	23463	1979,8	0,08	19,80	5,29
Kia Ceed	2007	benzín	7646	542,4	0,07	4,99	1,24
malotraktor VEGA	2019	nafta	419	689,2	1,64	6,89	1,84
MAN TGC	2016	nafta	5464	2258,28	0,41	22,58	6,03
Renault MASTER	2013	nafta	11095	1703,27	0,15	17,03	4,55
traktor PROXIMA Z-6441	2006	nafta	270	1386	5,13	13,86	3,70
pracovný stroj LADOG	2012	nafta	282	1496,62	5,31	14,97	4,00
traktor ZETOR 7245	2006	nafta	0	541,78	0,00	5,42	1,45
Spolu za monitorovací rok			83892,00	15536,04	-	152,83	40,28

5.5.2 Verejná doprava

Mesto Trstená nemá zavedenú mestskú hromadnú dopravu. Prevádzku prímestskej dopravy v meste Trstená zabezpečuje ARRIVA Liorbus Trstená na 14 linkách. Spoločnosť ARRIVA Liorbus a.s. patrí medzi najväčších autobusových dopravcov v Slovenskej republike s viac ako 320 zamestnancami a ročným výkonom prekračujúcim 12 miliónov kilometrov.

Tab. 31 Prevádzkované linky ARRIVA Liorbus v Trstenej

Poradové číslo	Číslo linky	Trasa linky
1.	503406	Dolný Kubín - Nižná – Trstená
2.	507410	Námestovo – Tvrdošín - Trstená
3.	510402	Trstená – Námestovo/Nižná – Dolný Kubín – Kľačany – Martin – Žilina
4.	510403	Nižná – Trstená – Oravice
5.	510404	Nižná – Trstená – Suchá Hora
6.	510405	Brezovica – Trstená - Zemianska Dedina - Nižná
7.	510406	Trstená - Nižná - Zábiedovo
8.	510407	Trstená – Podbiel - Zuberec - Zverovka
9.	510408	Trstená – Podbiel - Zuberec - Oravice – Zverovka – Malé Borové - Veľké Borové
10.	510409	Trstená – Nižná – Tvrdošín - Štefanov nad Oravou
11.	510410	Trstená – Námestovo/Nižná - Dolný Kubín – Ružomberok
12.	510411	Nižná – Trstená – Ústie nad Priehradou
13.	510412	Podbiel – Trstená - Vitanová – Suchá Hora
14.	510413	Trstená – Podbiel - Zuberec – Liptovský Mikuláš

Tab. 32 Spotreba paliva a emisie CO₂ za rok východiskový rok 2013

Prevádzkovateľ	Druh paliva	Najazdené km	Spotreba paliva (l/rok)	Spotreba paliva (l/km)	Spotreba paliva (MWh/rok)	Emisie CO ₂ (t/rok)
ARRIVA Liorbus Trstená	nafta	153762	39671	0,26	1537,62	410,54

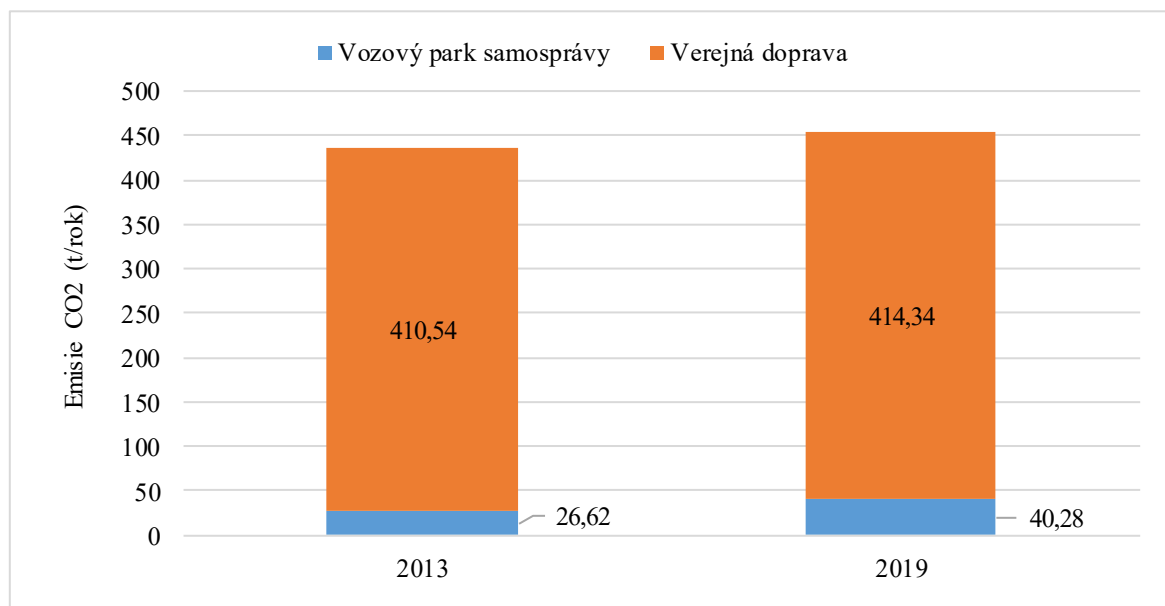
Tab. 33 Spotreba paliva a emisie CO₂ za porovnávací rok 2019

Prevádzkovateľ	Druh paliva	Najazdené km	Spotreba paliva (l/rok)	Spotreba paliva (l/km)	Spotreba paliva (MWh/rok)	Emisie CO ₂ (t/rok)
ARRIVA Liorbus Trstená	nafta	155183	39416	0,25	1551,83	414,34

V nasledujúcej tabuľke sú vyčíslená celková spotreba palív a produkcia CO₂.

Posudzované roky	2013		2019	
Kategória budov	Celková spotreba paliva (MWh)	Celkové emisie CO ₂ (t/rok)	Celková spotreba paliva (MWh)	Celkové emisie CO ₂ (t/rok)
Vozový park samosprávy	100,49	26,62	152,83	40,28
Verejná doprava	1537,62	410,54	1551,83	414,34

Spolu	1638,11	437,16	1704,66	454,62

Graf 25 Celková produkcia emisií CO₂ v t/rok v sektore doprava

5.6 Tepelná energetika

Dodávku tepla pre bytový a verejný sektor v katastrálnom území mesta Trstená zabezpečuje spoločnosť Lehotsky Capital s.r.o. troch tepelných okruhov s celkovým inštalovaným výkonom 8,81 MW.

Tepelný okruh PK-1 s inštalovaným výkonom 1,46 MW zásobuje teplom sídlisko Mier. V súčasnosti zabezpečuje výrobu a rozvod tepla pre ÚK a prípravu TÚV pre bytové a nebytové objekty. V súčasnosti inštalovaný výkon 1,46 MW je vyvedený do vonkajších sekundárnych potrubných rozvodov štvorrúrkového systému vetvy – 1. Potrubia sú uložené v nepriehľadných kanáloch celkovej dĺžky 160 bm, tepelne sú izolované rohožami z minerálnej vlny. Ekvitermická regulácia vykurovania je centrálna, bez korekcie na vnútornú teplotu. Príprava TV je riešená centrálnou prostredníctvom zásobníkových ohrievačov. Jej cirkulácia je bez možnosti regulácie otáčok cirkulačného čerpadla. Regulácia cirkulácie TV pozostáva z vypínania cirkulačného čerpadla v čase nočného útlmu. Zdroj je vybavený meračom vyrobeného tepla, meračom ÚK-kotolňa, meračom tepla na prípravu TV a vodomerm množstva vody na TV

Tento tepelný okruh PK-2 zásobuje teplom sídlisko Západ, kde zabezpečuje výrobu a rozvod tepla pre ÚK, prípravu a rozvod TV pre viacpodlažnú bytovú a nebytovú zástavbu. Zdrojom tepla je okrsková teplovodná plynová kotolňa s celkovým inštalovaným výkonom 5,24 MW. Umiestnená je na okraji sídliska Západ. Tepelné potrubné rozvody zabezpečujú rozvod teplonosného média pre ÚK a TV zo zdroja do miest ich spotreby. Systém rozvodu tepla je štvorrúrkový, pozostáva z jedného tepelného okruhu rozčleneného do dvoch potrubných vetiev uložených v nepriehľadných kanáloch. Ekvitermická

regulácia vykurovania je centrálna, bez korekcie na vnútornú teplotu. Príprava TV je riešená centrálnou prostredníctvom stojatých zásobníkových ohrievačov. Cirkuláciu TV zabezpečujú 2 ks cirkulačných čerpadiel (jedno je ako 100 % rezerva) bez možnosti regulácie ich otáčok. Regulácia cirkulácie TV pozostáva z vypínania cirkulačného čerpadla v čase nočného útlmu. Zdroj je vybavený meračom vyrobeného tepla, meračom ÚK-kotolňa, meračom tepla na prípravu TV a vodomerm množstva vody na TV.

Tepelný okruh PK – 3 zásobuje teplom okrsok Stred. Zdrojom tepla je okrsková teplovodná plynová kotolňa s celkovým inštalovaným výkonom 2,11 MW. Systém rozvodov tepla pre ÚK a TV je štvorrúrkový. Pozostáva z jedného tepelného okruhu rozčleneného do dvoch potrubných vetiev uložených v neprielezných kanáloch celkovej dĺžky cca 320 bm. Potrubia sú tepelne izolované rohožami z minerálnej vlny. Ekvitermická regulácia vykurovania je centrálna, bez korekcie na vnútornú teplotu. Príprava TV je riešená centrálnou, obdobným spôsobom ako u predchádzajúcich dvoch tepelných okruhov. Zdroj je vybavený meračom vyrobeného tepla, meračom ÚK-kotolňa, meračom tepla na prípravu TV a vodomerm množstva vody na TV.

Tepelná energetika mesta Trstená je podrobnejšie popísaná v dokumente Koncepcia rozvoja tepelnej energetiky.

5.7 Smart cities

Smart City je novým prístupom v rozvoji miest a mestských regiónov, ich spravovaní a plánovaní, ktorý využíva inovácie. Koncept Smart City predstavuje komplexný prístup k fungovaniu regiónu, ktorý zasahuje do rôznych spoločenských oblastí ako kultúra, infraštruktúra, životné prostredie, energetika, sociálne služby a ďalšie. V každej z týchto oblastí sleduje viaceré ciele, ktoré sú vzájomne prepojené a spoločne vytvárajú systém, ktorý vychádza z princípov udržateľného rozvoja. Do celého systému vstupujú subjekty verejnej správy, súkromného sektora a občianskej spoločnosti, bez ktorých by nedošlo k naplneniu stanovených cieľov.

SMART riešenia ponúkajú systémy, prostredníctvom ktorých mesto dokáže pristupovať ku svojmu riadeniu efektívnejšie. Napríklad mestské kamery, informácie o voľných parkovacích miestach, kvalita ovzdušia, aktuálnej spotrebe energií, informácie o voľnej kapacite v kontajneroch, inteligentné verejné osvetlenie, ktoré svieti podľa aktuálnej potreby. Kľúčovým menovateľom pri vykonávaní týchto aktivít je využívanie dát a technológií tak, aby sa dosiahlo skvalitnenie služieb poskytovaných svojim občanom udržateľným spôsobom. Pre tvorbu inteligentného mesta je dôležité zbieranie, zdieľanie a analýza dát o svojom fungovaní, aby sa tak následne mohli vykonávať riešenia, ktoré prispejú k zlepšeniam a dlhodobej udržateľnosti v dôležitých oblastiach ako je mestská mobilita, energetika, odpadové hospodárstvo, telekomunikácie, zdravie a zdravotníctvo, sociálne služby, vzdelávanie, kultúra, rozvoj

komunit, zmierňovanie zmeny klímy, verejná bezpečnosť. V meste Trstená je využívaný inteligentný systém verejného osvetlenia.

5.8 Obnoviteľné zdroje energie

Obnoviteľné zdroje energie, ktoré sú využiteľné v meste Trstená sú hlavne slnečná energia, biomasa, nízko-potenciálna energia vzduchu, vody a zeme. Spojením týchto zdrojov a moderných kotlov na spaľovanie biomasy, solárnych a fotovoltických panelov a tepelných čerpadiel je možné v meste vytvoriť nízkoemisný energetický systém, ktorý zabezpečí podporu nezávislosti od využívania fosílnych palív.

Lesná biomasa

Lesná biomasa je v bezprostrednom okolí mesta Trstená významným obnoviteľným zdrojom vhodným na energetické využitie z nasledovných dôvodov:

- lesy pokrývajú viac ako 47% územia mesta,
- okolie mesta ohraničujú zalesnené pohoria s pravidelnou ťažbou lesnej hmoty, pri ktorej vzniká cca 20 % drevnej hmoty vhodnej iba na energetické využitie,
- lesníctvo má v regióne bohatú tradíciu.

V súčasnosti najväčším a výhľadovo najstabilnejším producentom energetických štiepok sú Lesy SR, š.p., ktoré majú vytvorené samostatné stredisko špecializované na výrobu energetických lesných štiepok s pobočkami na celom území Slovenska. Ďalšími potencionálnymi dodávateľmi energetickej štiepky sú okolité pily. Na základe vyššie uvedených skutočností možno konštatovať, že v tomto regióne (do vzdialenosti cca 50 km) existuje potenciál lesnej biomasy vhodný na energetické využitie.

Nízkopotenciálna energia zo vzduchu, vody a zeme

Nízkopotenciálna energia zo vzduchu, vody a zeme na výrobu tepelnej energie, ktorú využívajú tepelné čerpadlá, má v meste Trstená vysoký potenciál. Pri použití 1kWh energie, najčastejšie vo forme elektriny na pohon kompresora, možno získať 2 až 5 násobok energie na vykurovanie, ohrev teplej vody alebo chladenie. Zníženie emisií CO₂ je kvantitatívne priamo úmerné úsporám pri spotrebe primárnej energie tepelným čerpadlom. Tepelné čerpadlá sú v porovnaní s klasickou výrobou tepla ekologickejšou technológiou. V prípade, že primárna pohonná energia pre systémy tepelných čerpadiel nie je získavaná z chemickej energie fosílnych palív, ale napríklad z jadrovej a vodnej energie, potom použitie takýchto energetických zdrojov nemá negatívny ekologický vplyv, pretože pri ich výrobe nedochádza k emisiám CO₂.

Geotermálna energia

Pre možnosti využívania geotermálnej energie pre vykurovanie a prípravu TV pre obyvateľov mesta Trstená bol vykonaný geologický prieskum v oblasti Hornej Oravy. Na základe prieskumu bola

z hľadiska využitia geotermálnej energie zistená lokalita Zábiedovo. V roku 2003 bola vypracovaná štúdia pre využívanie geotermálnej energie z existujúceho vrtu OZ-02 Oravice.

Energetické využitie odpadov

Zariadenie na energetické využitie odpadov aktuálne nie je vybudované. Možnosť pripojenia spaľovne odpadov do sústavy tepelného hospodárstva mesta v strednodobom horizonte nie je plánovaná.

Slnečná energia

Slnečná energia je hnacím motorom života na Zemi. Každý rok dopadne zo Slnka na Zem asi desaťtisíc krát viac energie, ako ľudstvo za toto obdobie spotrebuje. Slnečná energia, ktorá dopadne na územie Slovenska, je asi 200 krát väčšia oproti spotrebe všetkých primárnych energetických zdrojov u nás. Energia, ktorá v našich zemepisných podmienkach dopadá na plochu 1 m², má hodnotu 1000 - 1250kWh/rok (to je asi 5GJ). Využitie slnečnej energie v meste Trstená je pomocou solárnych alebo fotovoltických panelov, ktoré môžu byť použité ako prídavný zdroj pre vykurovanie a prípravu teplej vody umiestnením buď na strechu budov alebo na pozemku v blízkosti budov a rodinných domov vo vhodnej orientácii. Ich využitie je však limitované ročným obdobím, keďže je najvyššie v letných mesiacoch, kedy potreba tepla nie je vysoká. Jedným z riešení je možnosť využívania rôznych druhov akumulácie tepla, a to predovšetkým so zameraním na akumulačné systémy, ktoré pracujú v systéme nabíjania od jarých do jesenných mesiacov a v zimných pracujú v režime vybíjania. Inštalácia systémov na využívanie slnečnej energie je ovplyvnená umiestnením budov z pohľadu orientácie na svetové strany a tiež okolitým prostredím a výstavbou, ktoré môže spôsobovať nežiadúce tienenie systémov.

Veterná energia

Potenciál veternej energie SR je odhadnutý na cca 600GWh/rok, čo je v porovnaní s potenciálom ostatných obnoviteľných zdrojov energie, ako je biomasa alebo voda, veľmi nízky. Vzhľadom na Chránené vtáčie územie, ktorého prioritou je zachovanie biotopov druhov vtákov európskeho významu a biotopov sťahovavých druhov vtákov nie sú naplánované žiadne aktivity v tejto oblasti aj s ohľadom na ochranu životného prostredia a ekonomickú náročnosť.

5.9 Dôsledky zmeny klímy

Zmena klímy je podľa dokumentu Zelenšie Slovensko¹² definovaná ako zmena dlhodobého charakteru v určitej oblasti, čo sa môže prejavovať nárastom priemerných teplôt, častejším výskytom extrémnych prírodných javov, či poklesom úhrnu zrážok. Zmenu klímy spôsobuje predovšetkým skleníkový efekt. Dôsledky zmeny klímy majú v rôznych regiónoch rôznu frekvenciu a intenzitu prejavu. Riešením, ktoré by malo v konečnom dôsledku zabrániť, alebo aspoň minimalizovať riziká a negatívne dôsledky zmeny klímy, je vhodná kombinácia opatrení zameraných na znižovanie emisií skleníkových plynov (mitigácia) a adaptačných opatrení. Adaptačné opatrenia predstavujú súbor možností ako sa prírodné a

sociálno-ekonomické systémy môžu prispôbiť prebiehajúcej alebo očakávanej zmene klímy s cieľom znížiť možné negatívne dôsledky a naopak využívať pozitívne dôsledky zmeny klímy.

Pre Trstenú sú definované tieto dôsledky zmeny klímy:

- prašnosť a znečistenie vzduchu,
- vyššia teplota (tepelné ostrovy),
- nižšia relatívna vlhkosť vzduchu,
- zhoršené prúdenie vzduchu,
- horšie svetelné pomery - odrazené svetlo,
- búrky a nárazové zrážky v lete, víchrice,
- vplyv Oravskej priehrady na mikroklimu.

5.10 Plánovanie a práca s verejnosťou

Informácie o Nízkouhlíkovej stratégii, možnostiach znižovania spotreby energie a produkcie CO₂ by mali samosprávy propagovať prostredníctvom vypracovanej informačnej stratégie. Komunikácia by mala byť zabezpečená vzhľadom na využívané komunikačné kanály a možnosti miestnej samosprávy. Obyvatelia mesta ako aj rôzne organizačné útvary majú veľký vplyv na stav životného prostredia a majú tak aj veľký vplyv na znižovanie emisií v meste. Nízkouhlíková stratégia sa zameriava aj na prácu s verejnosťou v hlavných oblastiach.

1. Komunikácia

- zvýšiť informovanosť a motivácia obyvateľstva,
- príprava rôznych materiálov, brožúr, letákov a stretnutí všetkých zainteresovaných strán,

2. Vzdelávanie

- vzdelávanie žiakov základných a stredných škôl,
- vzdelávanie zamestnancov miestnej samosprávy a obyvateľov mesta v oblasti energetickej efektívnosti,

3. Poradenstvo

- zabezpečenie kvalifikovaného energetického poradenstva v oblasti využívania obnoviteľných zdrojov energie a možnostiach znižovania spotreby energie ako aj záťaže životného prostredia
- podpora rôznych aktivít zameraných na nízkouhlíkové hospodárstvo,
- využívanie bezplatných foriem poradenstva, ako napr. Žit' energiou, ktorý zabezpečuje SIEA.

Ukazovatele úspešnosti komunikačnej stratégie

- vyhodnotenie prieskumov,
- spätná väzba od obyvateľov mesta,
- počet účastníkov na školeniach, seminároch a stretnutiach,
- stav sociálnych sietí,
- osobná a emailová komunikácia.

Plánovanie komunikácie by malo byť realizované počas celého trvania Nízkouhlíkovej stratégie.

5.11 Bilancie emisií skleníkových plynov

Východisková bilancia emisií CO₂ (BEI - Baseline Emission Inventory) bola vypracovaná pre dohodnutý východiskový rok 2013 na základe možnosti poskytnutia relevantných údajov o spotrebe energie pre všetky posudzované sektory v meste Trstená. Táto inventúra je nevyhnutým nástrojom pre stanovenie stavu vyprodukovaných emisií CO₂ do ovzdušia pre posudzované sektory. Vďaka spolupráci všetkých zainteresovaných strán bola vytvorená aj monitorovacia inventúra emisií (MEI – Monitoring Emission Inventory) v porovnávacom roku 2019, ktorá poskytuje údaje o stave emisií CO₂ v meste Trstená po určitom časovom období podľa konečnej spotreby energií a tomu odpovedajúcim emisiám CO₂ podľa nosičov energie a podľa odvetví.

Emisie CO₂ podľa spotreby energie a palív sú prepočítané pomocou emisných faktorov v kapitole 2.4.2 podľa Medzivládneho panelu pre zmenu klímy IPCC.

Tab. 34 Sektory zaradené do bilancie

Sektor	Zaradenie do bilancie	Poznámka
Konečná spotreba energie v budovách		
Budovy miestnej samosprávy	ÁNO	Tieto sektory zahŕňajú celkovú spotrebu energie v budovách a zariadeniach, ktorá bola zistená zo zdrojov mesta, terciárnej sféry, ŠÚSR a z dotazníkov.
Budovy terciárneho sektora	ÁNO	
Obytné budovy – bytové a rodinné domy	ÁNO	
Verejné osvetlenie	ÁNO	
Podniky zapojené do EU ETS	NIE	
Konečná spotreba energie v doprave		
Vozový park miestnej samosprávy	ÁNO	Tieto sektory zahŕňajú služobné vozidlá, ktoré využíva miestna samospráva a autobusy prevádzkové spoločnosťou ARRIVA Liorbus, a.s.
Verejná doprava	ÁNO	
Osobná a nákladná doprava	NIE	
Ostatné zdroje emisií, ktoré nesúvisia so spotrebou energie		
Čistenie odpadových vôd	NIE	Tieto emisie sa vzťahujú k emisiám, ktoré nesúvisia s energiou ako metán CH ₄ a oxid dusičitý N ₂ O z čistenia odpadových vôd a metán CH ₄ zo skládok. Spotreba energie súvisiaca s energiou je zaradená do budov terciárnej sféry.
Nakladanie s pevnými odpadmi	NIE	
Výroba energie		
Spotreba paliva pre výrobu elektriny z OZE	ÁNO	Sú tu zahrnuté elektrárne s výkonom <20MW, ktoré nie zaradené do emisného obchodovania EU ETS

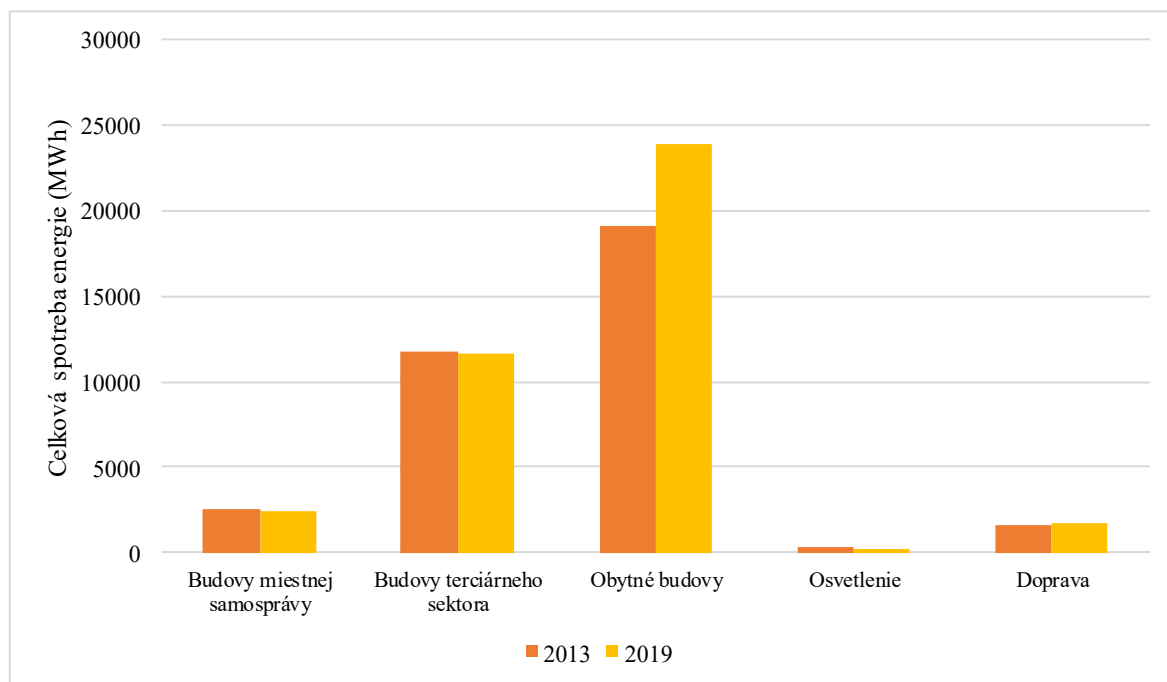
Spotreba paliva pre výrobu tepla a chladu z konvenčných zdrojov	ÁNO	Platí to v prípade, že sa teplo alebo chlad dodáva ako komodita konečným užívateľom v meste

Celková spotreba energie vo východiskovom roku 2013 dosiahla 35324,6MWh pre všetky posudzované sektory a v monitorovacom roku 2019 bola jej hodnota o 4554MWh vyššia. Najväčším spotrebiteľom energií a zároveň aj producentom emisií CO₂ je sektor obytných budov.

Najnižšiu spotrebu vykazuje osvetlenie hlavne vďaka rekonštrukcii verejného osvetlenia a inštalácií úsporných svietidiel, čím sa podarilo znížiť spotrebu energie aj produkciu emisií CO₂ približne o štvrtinu v porovnaní s východiskovým rokom. Spotreba energie aj produkcia emisií narastá v sektore obytné budovy, čo ovplyvňuje predovšetkým výstavba nových rodinných a bytových domov v meste a v sektore doprava.

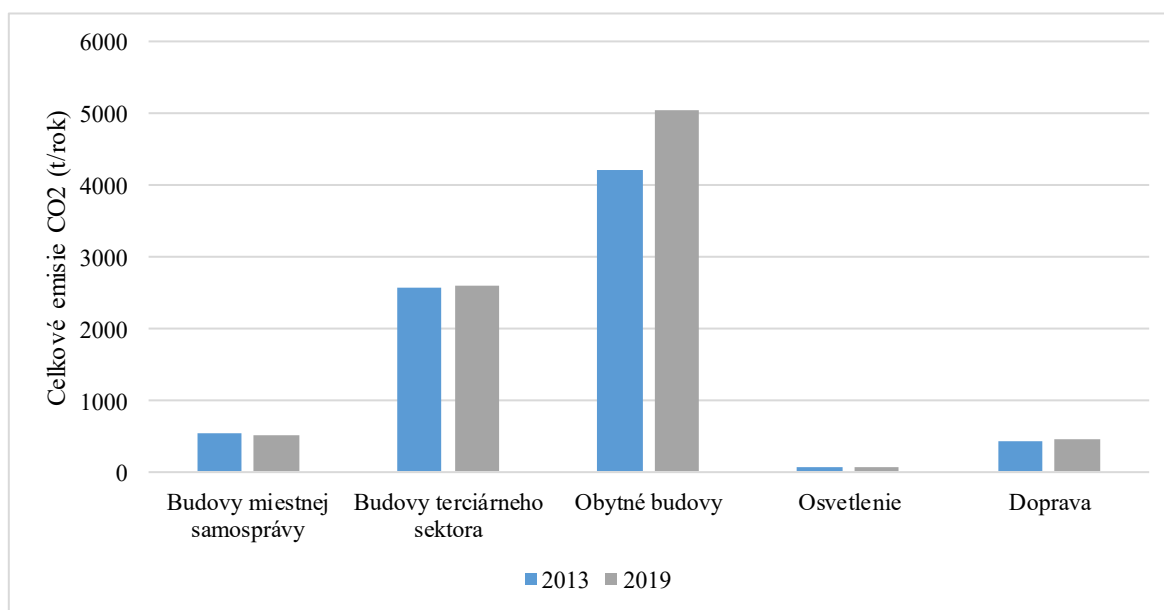
Tab. 35 Celkové spotreby energií a produkcie emisií CO₂ pre posudzované roky podľa sektorov

Posudzované roky	2013		2019	
Sektor	Celková spotreba (MWh)	Celkové emisie CO ₂ (t/rok)	Celková spotreba (MWh)	Celkové emisie CO ₂ (t/rok)
Budovy miestnej samosprávy	2582,363	533,772	2467,197	517,534
Budovy terciárneho sektora	11702,835	2577,023	11644,089	2587,402
Obytné budovy	19133,877	4200,716	23859,462	5055,564
Osvetlenie	267,406	67,386	203,154	51,195
Doprava	1638,110	437,160	1704,660	454,620

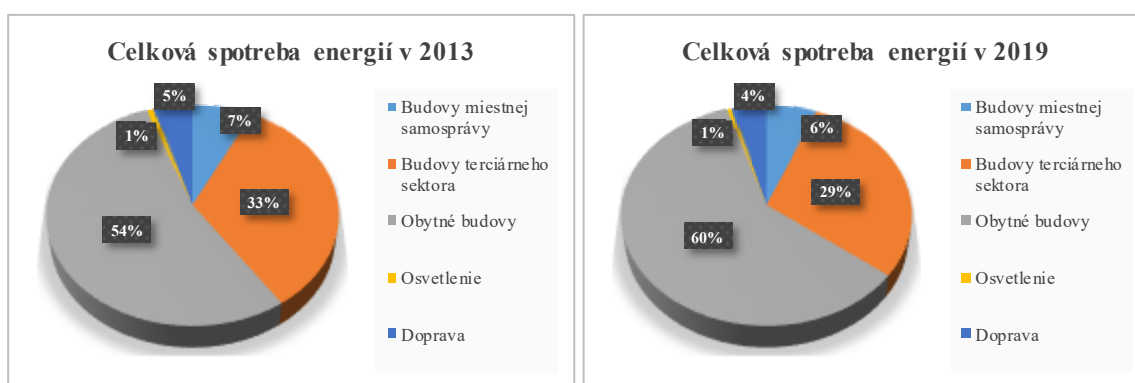

Graf 26 Celková spotreba energií podľa sektorov pre posudzované roky

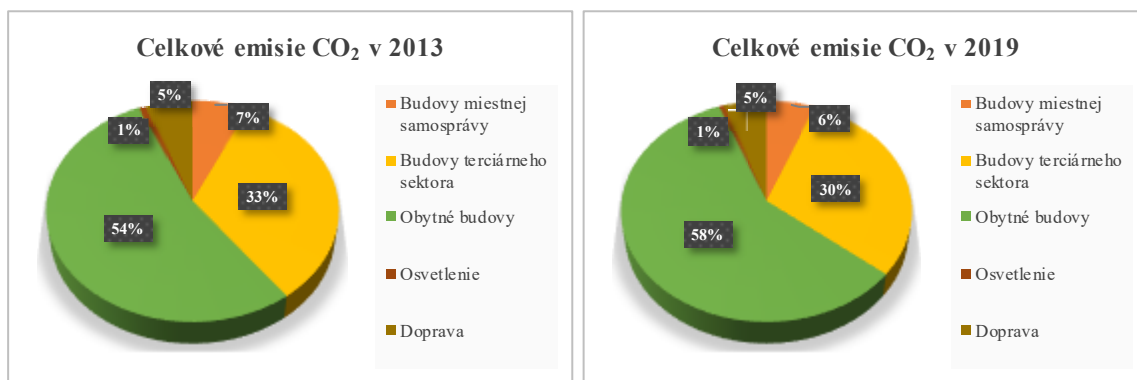
Využívanie a spotreba rôznych druhov energií sú zdrojom emisií CO₂ v množstvách vyjadrených podľa príslušných prepočítavacích emisných faktorov. Ako vyplýva aj z hodnotenia spotreby energií podľa sektorov, tak aj v rámci produkcie emisií CO₂ je najväčším producentom sektor obytných budov, ktorý tvoril v roku 2019 až 58% z celkovej produkcie CO₂. Najmenej emisií CO₂ vykazuje sektor osvetlenie, ktorý tvorí iba 0,6% z celkovej produkcie CO₂. V roku 2019 stúpila konečná produkcia emisií CO₂ o 850,3 ton. Najvyšší pokles o 16,24t/rok bol dosiahnutý v sektore budov miestnej samosprávy, pokles o 16,19t/rok bol zaznamenaný v sektore. V sektore terciárnej sféry bol zaznamenaný v monitorovacom roku 2019 prírastok o 10,38t/rok, v sektore obytných budov o 854,85t/rok a v sektore dopravy o 17,46t/rok oproti východiskovému roku 2013.

Graf 27 Celková produkcia emisií CO₂ podľa sektorov pre posudzované roky

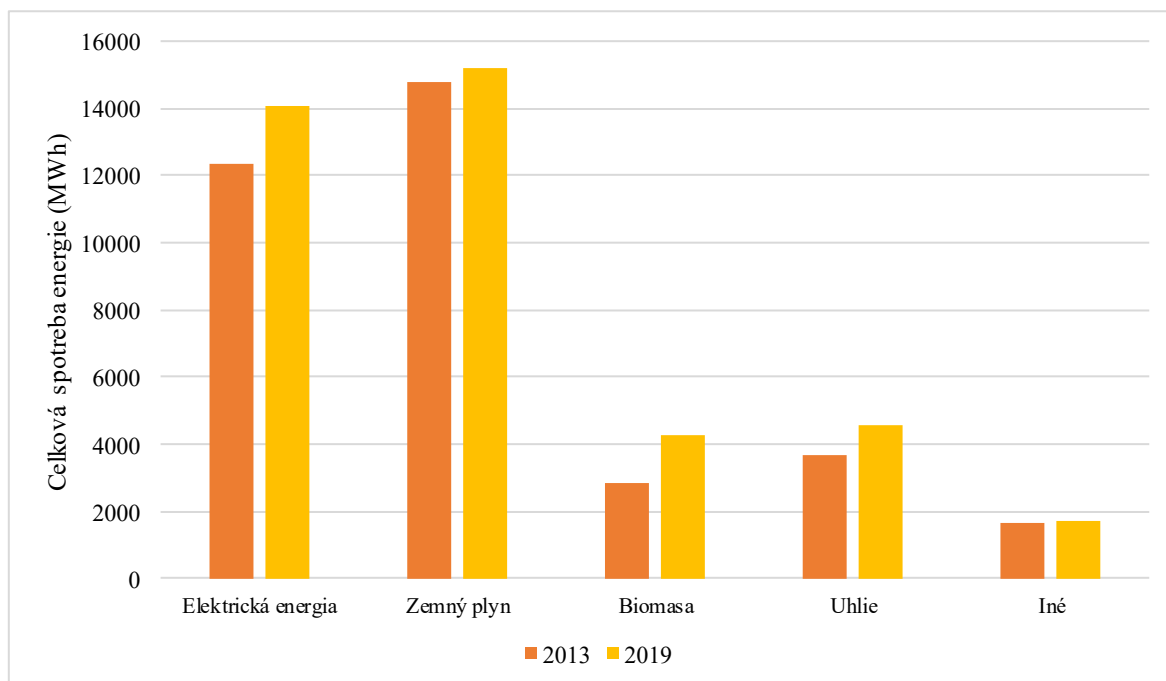
Graf 28 Vyjadrenie spotreby energií v % podľa sektorov

Graf 29 Vyjadrenie produkcie emisií CO₂ v % podľa sektorov

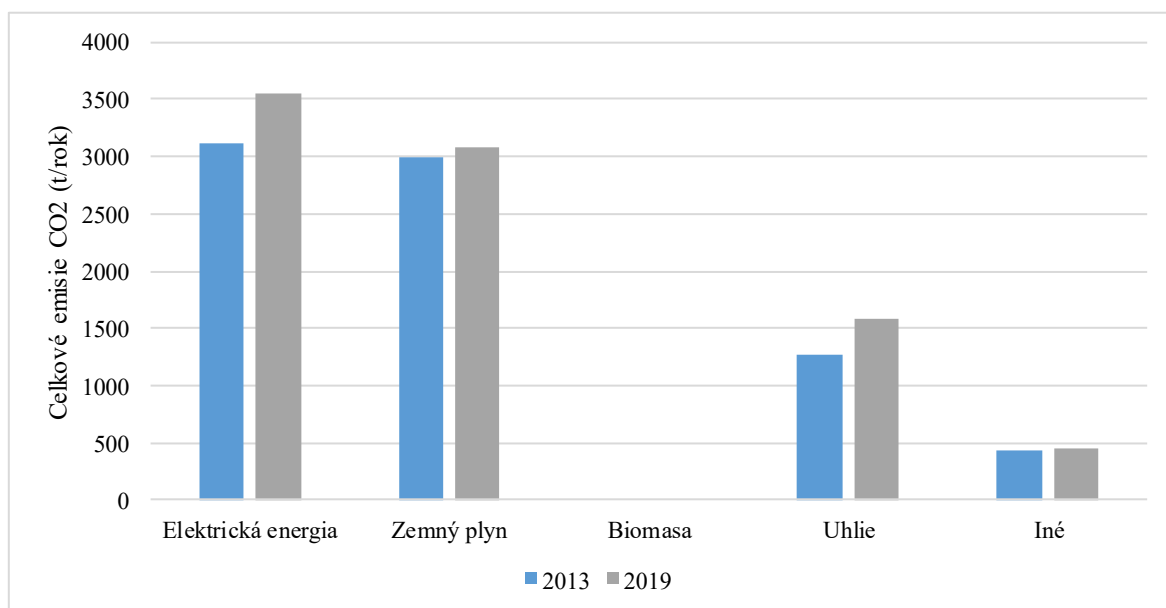
Pri hodnotení využívania jednotlivých energetických nosičov je najviac využívanou energiou na zabezpečenie tepla zemný plyn, čo spôsobuje využívanie zemného plynu ako jediného paliva pre systém centrálného zásobovania teplom v meste Trstená. Druhou využívanou energiou je elektrická energia, ktorú využíva 27% obyvateľov a biomasa je pri posudzovaní produkcie emisií CO₂ považovaná za bezemisné palivo, a preto sú jej hodnoty 0.

Tab. 36 Celkové spotreby energií a produkcie emisií CO₂ pre posudzované roky podľa energetických nosičov

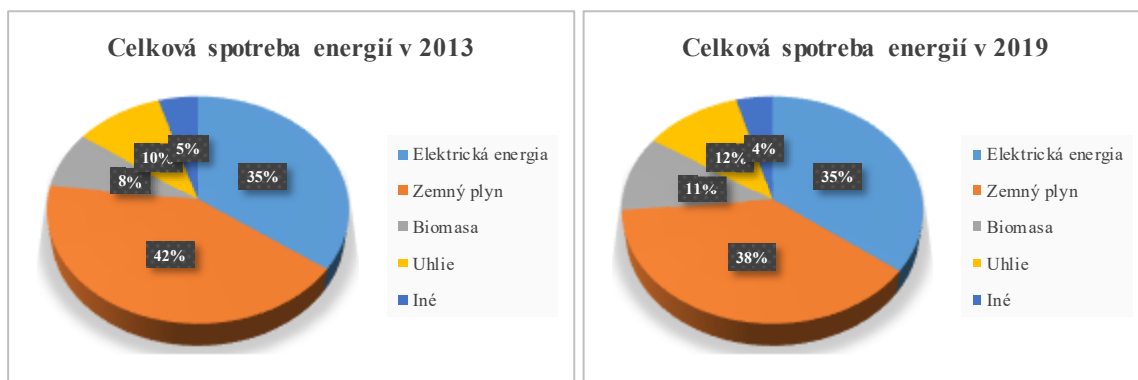
Posudzované roky	2013		2019	
Energetický nosič	Celková spotreba (MWh)	Celkové emisie CO ₂ (t/rok)	Celková spotreba (MWh)	Celkové emisie CO ₂ (t/rok)
Elektrická energia	12359,532	3114,602	14073,947	3546,635
Zemný plyn	14816,311	2992,895	15224,023	3075,253
Biomasa	2836,071	0,000	4281,111	0,000
Uhlie	3674,568	1271,401	4594,821	1589,808
Iné	1638,110	437,160	1704,660	454,620
Spolu	35324,592	7816,057	39878,562	8666,315
Úspora energie a zníženie emisií CO₂ v roku 2019 (+zníženie/-zvýšenie spotreby/produkcie CO₂)			-4553,971	-850,258

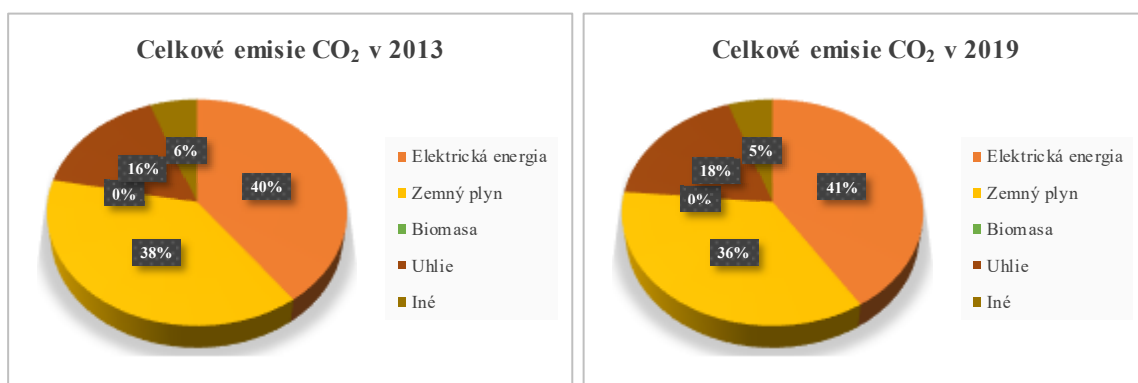
Graf 30 Celková spotreba energií podľa energetických nosičov pre posudzované roky

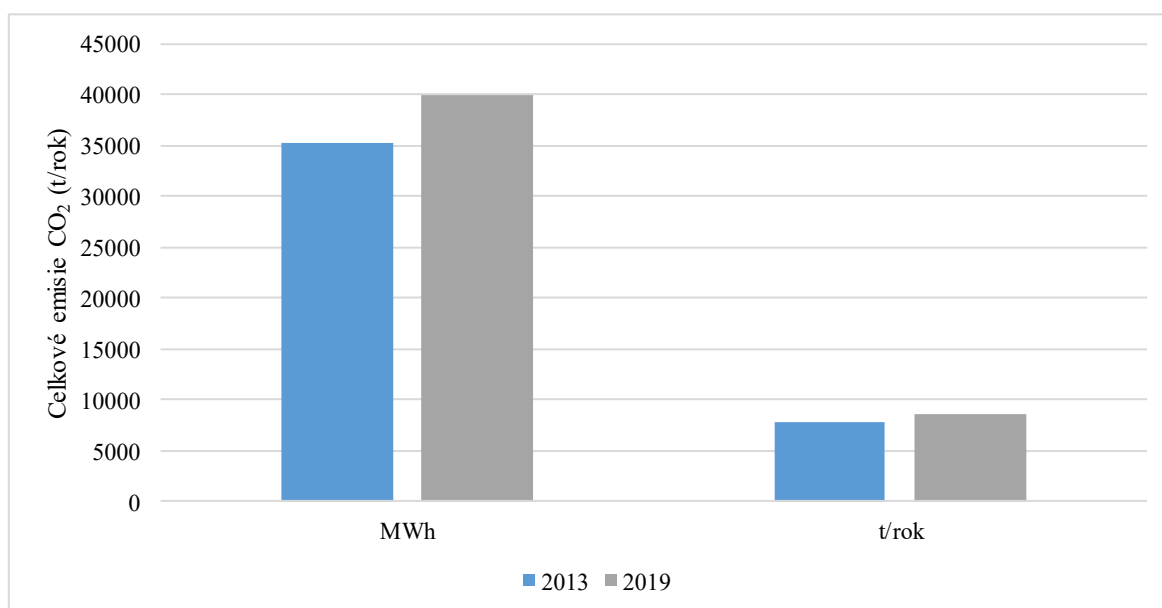
Graf 31 Celková produkcia emisií CO₂ podľa energetických nosičov pre posudzované roky

Graf 32 Vyjadrenie spotreby energií v % podľa energetických nosičov

Graf 33 Vyjadrenie produkcie emisií CO₂ v % podľa energetických nosičov

Inventúra emisií CO₂ v meste Trstená preukázala zvýšenie spotreby energií o 4553,97MWh, čo predstavuje zvýšenie produkcie emisií CO₂ o 850,26/rok pre všetky posudzované sektory v meste Trstená.

Graf 34 Vývoj spotreby energií a produkcie CO₂ pre východiskový a monitorovací rok

6 NAVRHOVANÉ OPATRENIA

Vzhľadom na legislatívne požiadavky a dosiahnutie cieľov Nízkouhlíkovej stratégie mesta Trstená pre znižovanie emisií CO₂ sú navrhované a prijímané dva základné typy opatrení.

Mitigačné priame alebo nepriame opatrenia na zníženie zdrojov emisií CO₂ a zvýšenie ich záchytov sa definujú ako minimalizácia rozsahu budúcich klimatických zmien, t.j. zníženie množstva vypustených plynov vytvárajúcich skleníkový efekt, zvýšenie schopnosti odbúravať oxid uhličitý z atmosféry. Náklady mitigačných opatrení sú relatívne presne definované, avšak ocenenie nákladov adaptačných opatrení predstavuje v súčasnosti celospoločenskú a vedeckú výzvu. Druhy realizovateľných mitigačných opatrení pre mesto Trstená sú:

- zateplenie obvodových a strešných konštrukcií, výmena okien a dverí, resp. ich komplexná renovácia,
- efektívnejšie využitie zdrojov energie, výmena zdroja tepla, regulácia, inštalácia termostatických ventilov,
- modernizácia osvetlenia,
- využitie obnoviteľných zdrojov energie,
- podpora elektromobility v meste vrátane výstavby dobíjacích staníc, stavba parkovacieho domu, nákup elekťrobusov,
- podpora cyklistickej dopravy a pešej dopravy, zvyšovanie plynulosti a obmedzenie osobnej dopravy.

Cieľom adaptačných opatrení na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy je prispôsobenie sa prírodných alebo ľudských systémov na nové alebo meniace sa prostredie, a to:

- zelené strechy a fasády,
- opatrenia proti suchu,
- opatrenia proti prašnosti,
- rozvoj mestskej zelene,
- zabezpečenie tienenia.

6.1 Modernizácia a rekonštrukcia v sektore Budovy miestnej samosprávy

6.1.1 Opatrenie 1 – Rekonštrukcia a modernizácia budov miestnej samosprávy

Navrhované opatrenia pre budovy miestnej samosprávy do roku 2030:

- zateplenie obvodových plášťov,
- zateplenie striech,
- výmena pôvodných otvorových konštrukcií (dvere a okná),
- inštalácia obnoviteľných zdrojov,

- inštalácia vonkajších žalúzií a tieniacej techniky,
- energetický manažment budov a hydraulické vyregulovanie vykurovacích sústav,

V rámci racionalizačného opatrenia znížením energetickej náročnosti budov sú posudzované budovy, pri ktorých je rozdiel medzi východiskovými a monitorovacím rokom záporný, čiže v porovnaní zvýšili spotrebu energetických vstupov.. Výmena zdrojov tepla na vykurovanie a ohrev teplej vody je posudzovaná pre všetky budovy miestnej samosprávy, ktoré nie sú napojené na systém centrálného zásobovania teplom. V nasledujúcej tabuľke sú uvedené racionalizačné opatrenia na zníženie produkcie emisií CO₂ pre budovy so zohľadnením súčasného tepelno-technického stavu budov a druhov využívaných technológií na zabezpečenie celkovej spotreby energie na vykurovanie, ohrev vody a prevádzku budov. Rekonštrukcia a modernizácia budov miestnej samosprávy je realizovaná pre všetky budovy, ktorých súčasných stavebných konštrukcií nevyhovuje súčasne platným normám 73 0540 Tepelná ochrana budov. Tepelno-technické vlastnosti stavebných konštrukcií a budov z roku 2019. Inštalácia fotovoltických panelov a ich úspora je vyčíslená pre všetky budovy, ktoré zvýšili spotrebu elektrickej energie..

Tab. 37 Opatrenie 1 Rekonštrukcia a modernizácia budov miestnej samosprávy

Druh opatrenia	Úspora energie (MWh)	Úspora CO ₂ (t)	Podiel na znížení energie (%)	Podiel na znížení CO ₂ (%)
Zateplenie obvodových plášťov	23,93	4,83	13,17	0,93
Zateplenie strechy	28,38	5,73	15,62	1,11
Výmena otvorových konštrukcií	55,57	11,22	30,58	2,17
Výmena zdrojov tepla za tepelné čerpadlá	16,72	3,38	9,2	0,65
Inštalácia fotovoltických panelov	31,82	8,02	17,9	1,55
Spolu	156,42	33,19	86,47	6,41

Po realizácii všetkých navrhovaných opatrení je potenciál úspor 156,42MWh do roku 2030 a úspora emisií CO₂ je o 33,19ton v sektore budov miestnej samosprávy. Podiel zníženia emisií CO₂ v sektore budov miestnej samosprávy predstavuje 6,41%, čo vo vyjadrení podielu pre celkovú produkciu emisií CO₂ predstavuje zníženie o 0,38% v rámci všetkých posudzovaných sektorov.

Tab. 38 Charakteristika opatrenia 1 Rekonštrukcia a modernizácia budov miestnej samosprávy

Typ opatrenia	Navrhované	Druh opatrenia	Investičné
Odhadované náklady (€)	Nehodnotí sa	Možnosti financovania	Zdroje EÚ, vlastné zdroje
Kompetencia	Mesto	Termín realizácie	do 2030
Potenciál úspor (MWh)	156,42	Úspory emisií CO₂ (t)	33,19
Príspevok k zníženiu celkovej produkcie CO₂ (%) v meste			0,38

6.1.2 Opatrenie 2 – Zavedenie energetického manažérstva – dispečingu

Systém energetického manažérstva tvorí neoddeliteľnú súčasť celkového systému manažérstva organizácie. Zahŕňa organizačnú štruktúru, plánovacie a kontrolné činnosti, zdroje, zodpovednosti, pracovné postupy, procesy a zdroje pre plnenie energetickej politiky, cieľov a programov energetického manažérstva organizácie a zabezpečenie jej kontinuálneho zlepšovania v oblasti spotreby energie. Základom služby energetického manažmentu je riešiť ekonomicky využiteľné úspory energií a realizovať potrebné technické aj organizačné opatrenia, keď sú úspory dosahované v prvom rade realizáciou bežných a nízkonákladových opatrení. Cieľom služby je hospodárnejšia prevádzka energetického hospodárstva objektov a areálov vrátane správy všetkých druhov energií a vody od nákupu až po konečnú spotrebu.

Energetický manažment je systematický proces monitorovania, kontrolovania a vykonávania opatrení smerujúcich k optimalizácii spotreby energie za účelom zníženia energetickej náročnosti a zlepšenia energetickej účinnosti.

Výhody zavedenia energetického manažérstva v budovách:

- zlepšenie ich energetickej efektívnosti,
- zníženie energetickej náročnosti procesov,
- rozšírenie environmentálneho povedomia zamestnancov vo vzťahu k spotrebe energie,
- zvýšenie konkurencieschopnosti,
- zaistenie environmentálneho profilu systematickým a trvalo udržateľným spôsobom.

Tab. 39 Charakteristika opatrenia 2 Zavedenie energetického manažérstva – dispečingu

Typ opatrenia	Navrhované nové	Druh opatrenia	Investičné, organizačné
Odhadované náklady (€)	Nehodnotí sa	Možnosti financovania	Zdroje EÚ, vlastné zdroje
Kompetencia	Mesto	Termín realizácie	do 2030
Potenciál úspor (MWh)	185 (7,5% KES sektora)	Úspory emisií CO ₂ (t)	38,81
Príspevok k zníženiu celkovej produkcie CO ₂ (%) v meste			0,45

6.1.3 Opatrenie 3 – Motivácia pre zamestnancov a obyvateľov budov miestnej samosprávy

Všetci členovia spoločnosti majú dôležitú a kľúčovú úlohu pri riešení otázok v oblasti energetiky a klimatických zmien pri spolupráci s miestnymi orgánmi. Spoločne majú veľký potenciál vytvoriť víziu na zlepšenie environmentálnych podmienok v meste Trstená, definovať spôsoby, ktoré pomôžu tieto ciele naplniť a zabezpečiť koordináciu a investície potrebné pre ľudské a finančné zdroje. Zapojenie zúčastnených pracovníkov miestnej samosprávy mesta Trstená je východiskovým bodom pre zlepšenie zmien v správaní, ktoré sú potrebné ako neoddeliteľná súčasť navrhovaných opatrení na dosiahnutie cieľov Nízkouhlíkovej stratégie mesta Trstená. Adekvátne správanie užívateľov budov môže tiež

generovať významné úspory v spotrebách energií. Na dosiahnutie zníženia spotreby energie stačí mnohokrát aj malá snaha zo strany zamestnancov. Ide o jednoduché úlohy a zodpovednosti ako nastavenie systému vykurovania a vetrania, zníženie vykurovacieho výkonu cez víkendy a dovolenky, kontrola osvetlenia, vypínanie výpočtovej techniky a zariadení v čase, keď zamestnanci nepracujú. Udržanie a rozvíjanie motivácie zamestnancov miestnej samosprávy je veľmi dôležitý prostriedok ako prispieť k cieľom a byť vzorom aj pre ostatné organizácie a obyvateľov mesta. Je dôležité, aby celá hierarchia štruktúr mesta bola pozitívne motivovaná a zverejňovala výsledky o úsporách energií pre obyvateľov. Miestna samospráva v Trstenej môže rozvíjať podporné aktivity ako propagačné a motivačné kampane.

Tab. 40 Charakteristika opatrenia 3 Motivácia pre zamestnancov a obyvateľov budov

Typ opatrenia	Navrhované	Druh opatrenia	Vzdelávacie, organizačné
Odhadované náklady (€)	Nehodnotí sa	Možnosti financovania	Zdroje EÚ, vlastné zdroje
Kompetencia	Mesto	Termín realizácie	do 2030
Potenciál úspor (MWh)	74,02 (3% KES sektora)	Úspory emisií CO₂ (t)	15,53
Príspevok k zníženiu celkovej produkcie CO₂ (%) v meste			0,18

6.2 Navrhované opatrenia v sektore Budovy terciárnej sféry

V rámci racionalizačného opatrenia znížením energetickej náročnosti budov a výmenou zdrojov tepla na vykurovanie a ohrev teplej vody sú posudzované pre všetky budovy terciárnej sféry. Výmena zdroja tepla sa nehodnotí pre tie budovy terciárnej sféry, ktoré sú napojené na systém centrálného zásobovania teplom, ktoré spravuje spoločnosť Lehotsky Capital s.r.o.. V tabuľke *Opatrenie 4 Rekonštrukcia a modernizácia budov terciárnej sféry* sú uvedené racionalizačné opatrenia na zníženie produkcie emisií CO₂ pre budovy so zohľadnením súčasného tepelno-technického stavu budov a druhov využívaných technológií na zabezpečenie celkovej spotreby energie na vykurovanie, ohrev vody a prevádzku budov.

6.2.1 Opatrenie 4 - Rekonštrukcia a modernizácia budov terciárnej sféry

Opatrenia pre budovy terciárneho sektora sú podobné ako pre budovy miestnej samosprávy vzhľadom na povahu budov. Rozdiely sú iba v rozsahu a miere prevedení podľa stavu budov. Opatrenia sú v súlade s návrhmi na zlepšenie podľa zákona č. 555/2005 Z.z. o energetickej hospodárnosti budov.

Tab. 41 Opatrenie 4 Rekonštrukcia a modernizácia budov terciárnej sféry

Druh opatrenia	Úspora energie (MWh)	Úspora CO₂ (t)	Podiel na znížení energie (%)	Podiel na znížení CO₂ (%)
Zateplenie obvodových plášťov	634,22	128,11	23,02	11,29
Zateplenie strechy	347,67	70,23	12,62	6,19
Výmena otvorových konštrukcií	794,24	160,44	28,83	14,14

Výmena zdrojov tepla za tepelné čerpadlá	636,28	128,53	23,10	11,33
Inštalácia fotovoltických panelov	785,89	198,04	16,70	17,46
Spolu	3198,30	685,35	104,27	60,42

Po realizácii všetkých navrhovaných opatrení je potenciál úspor 189,80MWh do roku 2030 a úspora emisií CO₂ je o 40,78ton v sektore budov terciárnej sféry. Podiel zníženia emisií CO₂ v sektore budov terciárnej sféry predstavuje 3,6%, čo vo vyjadrení podielu pre celkovú produkciu emisií CO₂ predstavuje zníženie o 0,47% v rámci všetkých posudzovaných sektorov.

Tab. 42 Charakteristika opatrenia 4 Rekonštrukcia a modernizácia budov terciárnej sféry

Typ opatrenia	Navrhované	Druh opatrenia	Investičné
Odhadované náklady (€)	Nehodnotí sa	Možnosti financovania	Zdroje EÚ, vlastné zdroje
Kompetencia	Mesto	Termín realizácie	do 2030
Potenciál úspor (MWh)	3198,30	Úspory emisií CO₂ (t)	685,35
Príspevok k zníženiu celkovej produkcie CO₂ (%) v meste			7,91

6.2.2 Opatrenie 5 - Zavedenie energetického manažérstva – dispečingu v terciárnej sfére

Toto opatrenie je rovnaké ako v sektore budov miestnej samosprávy. Cieľom služby je hospodárnejšia prevádzka energetického hospodárstva objektov a areálov vrátane správy všetkých druhov energií a vody od nákupu až po konečnú spotrebu. Táto služba má veľký potenciál na znižovanie spotreby energií aj v tomto sektore nakoľko sektor terciárnej sféry tvorí viacero budov štátnej správy a školských zariadení.

Tab. 43 Charakteristika opatrenia 5 Zavedenie energetického manažérstva – dispečingu

Typ opatrenia	Navrhované nové	Druh opatrenia	Investičné, organizačné
Odhadované náklady (€)	Nehodnotí sa	Možnosti financovania	Zdroje EÚ, vlastné zdroje
Kompetencia	Mesto	Termín realizácie	do 2030
Potenciál úspor (MWh)	362,99 (7,5% KES sektora)	Úspory emisií CO₂ (t)	85,07
Príspevok k zníženiu celkovej produkcie CO₂ (%) v meste			0,99

6.2.3 Opatrenie 6 – Motivácia pre zamestnancov a obyvateľov budov terciárnej sféry

Motiváciou na znižovanie spotreby energií je mnoho. Sprísňovaním energetických a environmentálnych politík štátov a Európskej únie je nutné zabezpečiť kontinuálnu informovanosť a pravidelné motivačné

školenia pre obyvateľov budov všetkých sektorov. Účinným prostriedkom môže byť aj finančná motivácia zamestnancov a pracovníkov. Je možné využiť ušetrené peniaze za energie buď vo forme odmien, nákupu potrebného príslušenstva mimo rozpočty organizácií, prípadne na organizovanie voľnočasových kolektívnych aktivít.

Tab. 44 Charakteristika opatrenia 6 Motivácia pre zamestnancov a obyvateľov budov terciárnej sféry

Typ opatrenia	Navrhované	Druh opatrenia	Vzdelávacie, organizačné
Odhadované náklady (€)	Nehodnotí sa	Možnosti financovania	Zdroje EÚ, vlastné zdroje
Kompetencia	MV SR, ŽSK, maloobchod a služby	Termín realizácie	do 2030
Potenciál úspor (MWh)	145,20 (3% KES sektora)	Úspory emisií CO ₂ (t)	34,03
Príspevok k zníženiu celkovej produkcie CO ₂ (%) v meste			0,40

6.2.4 Opatrenie 7 – Podporný program pre prípravu investičných projektov

Pre efektívnu a ekonomicky výhodnú obnovu budov je dôležité poznať podrobný stav stavebných konštrukcií a využívaných technológií na zabezpečenie prevádzky budov. Účinným nástrojom na identifikovanie týchto skutočností je vypracovanie energetického auditu, ktorý analyzuje energetické toky a procesy v budovách, a tým umožňuje objasniť efektívnosť využívania energie. Audity tiež zahŕňajú návrh racionalizačných opatrení v oblastiach s nízkou energetickou efektívnosťou. Pre hodnotenie sa využívajú aj faktúry za spotrebu energií a merania dôležitých parametrov. Výstupy z energetických auditov sú:

- identifikácia a kvantifikácia potenciálu úspor energií,
- návrh nápravných a zlepšujúcich opatrení v oblasti energetickej účinnosti,
- kvantifikáciu investícií na zlepšenie energetickej efektívnosti,
- plán alebo program pre realizáciu opatrení pre konkrétnu budovu.

Energetický audit tvorí systematický postup na získanie dostatočných informácií o aktuálnom stave a charakteristike spotreby energie potrebných na identifikáciu a návrh nákladovo efektívnych možností úspor energie v budove, v skupine budov, v priemyselnej prevádzke, v obchodnej prevádzke alebo v zariadení na poskytovanie súkromných služieb alebo verejných služieb. Energetický audit musí byť vyvážený, reprezentatívny a založený na ekonomickom, environmentálnom a technickom hodnotení zohľadňujúcom životný cyklus výrobkov a služieb.

Tab. 45 Charakteristika opatrenia 7 Podporný program pre prípravu investičných projektov

Typ opatrenia	Odporúčané	Druh opatrenia	Investičné
Odhadované náklady (€)	Nehodnotí sa	Možnosti financovania	Vlastné zdroje
Kompetencia	MV SR, ŽSK, maloobchod a služby	Termín realizácie	do 2030
Potenciál úspor (MWh)	nehodnotí sa	Úspory emisií CO ₂ (t)	nehodnotí sa
Príspevok k zníženiu celkovej produkcie CO ₂ (%) v meste			nehodnotí sa

6.3 Navrhované opatrenia v sektore Obytné budovy

Mesto Trstená nemá priamy vplyv na vlastníkov a nájomcov v tomto sektore. Všetky aktivity plnia informatívnu funkciu a majú formu dobrovoľných odporúčaní s cieľom zvýšiť kvalitu životného prostredia obyvateľov Trstenej. Údaje boli vyhodnotené z dotazníkov pre rodinné domy a bytové jednotky a údajov Štatistického úradu SR s využitím verejne dostupných databáz a analýz v oblasti stratégie obnovy fondu budov a vlastného miestneho prieskumu pre vytvorenie výpočtových modelov pre hodnotenie úspor energií a produkcie CO₂ v sektore obytné budovy.

Navrhované a plánované opatrenia pre hodnotené obytné budovy do roku 2030:

- zateplenie obvodových plášťov,
- zateplenie striech,
- výmena pôvodných otvorových konštrukcií (dvere a okná),
- inštalácia obnoviteľných zdrojov a hydraulické vyregulovanie,
- inštalácia vonkajších žalúzií a tieniacej techniky.

6.3.1 Opatrenie 8 - Rekonštrukcia a modernizácia v sektore obytné budovy

Podporu obnovy a modernizáciu bytového fondu ponúka aj účinne aj Slovenská republika. Vláda SR podporuje energetické riešenia pre nízkouhlíkové hospodárstvo a rozvoj obnoviteľných zdrojov energie predovšetkým v podobe zvýšeného využívania lokálnych zdrojov energie a prispeje k zvýšeniu energetickej efektívnosti cestou motivácií pre rozsiahlejšiu obnovu budov, výstavbu energeticky hospodárnych budov a úspory energie vo forme financovania úsporných opatrení. Pre hodnotenie potenciálu úspor spotreby energie a zníženia produkcie emisií CO₂ boli posudzované obytné budovy, ktoré boli rekonštruované pred rokom 2016 alebo neboli rekonštruované vôbec, čo predstavuje celkový podiel 84,93%. Na účely stanovenia potenciálu úspor energií a znižovania emisií CO₂ bol vytvorený matematický model, ktorého vstupmi sú zistené údaje v rámci celého sektora a výsledkom je odhad úspory energií a emisií v roku 2030.

Tab. 46 Charakteristika opatrenia 8 Rekonštrukcia a modernizácia v sektore obytných budov

Typ opatrenia	Prebiehajúce	Druh opatrenia	Investičné
Odhadované náklady (€)	Nehodnotí sa	Možnosti financovania	Vlastné zdroje majiteľov budov, fondy EÚ, ŠFRB
Kompetencia	Majitelia domov a bytov	Termín realizácie	do 2030
Potenciál úspor (MWh)	8112,22	Úspory emisií CO₂ (t)	1718,89
Príspevok k zníženiu celkovej produkcie CO₂ (%) v meste			19,83

6.3.2 Opatrenie 9 - Zvýšenie využívania obnoviteľných zdrojov energie pre sektor obytné budovy

Pre zníženie emisií je nutné zvýšiť využívanie obnoviteľných zdrojov energie pri výrobe tepla. V prípade rodinných domov sú priaznivé podmienky na využívanie obnoviteľných zdrojov, ak to v prípade fotovoltických panelom dovoľuje konštrukcia strechy a jej orientácia podľa svetových strán. V prípade inštalácie tepelných čerpadiel systému zem-voda je kritickým faktorom umiestnenie zemných vrtov a dostatočný prístup na pozemok. Pri výpočte sme vychádzali z predpokladov, že do roku 2030 bude aspoň 20% rodinných domov využívať tieto systémy (podiel predstavuje definované ciele Nízkouhlíkovej stratégie SR).

Tab. 47 Charakteristika opatrenia 9 Zvýšenie využívania obnoviteľných zdrojov energie pre sektor obytné budovy

Typ opatrenia	Navrhované	Druh opatrenia	Investičné
Odhadované náklady (€)	Nehodnotí sa	Možnosti financovania	Vlastné zdroje majiteľov budov, fondy EÚ, ŠFOB
Kompetencia	Majitelia domov a bytov	Termín realizácie	do 2030
Potenciál úspor (MWh)	2755,24	Úspory emisií CO ₂ (t)	593,30
Príspevok k zníženiu celkovej produkcie CO ₂ (%) v meste			6,85

6.3.3 Opatrenie 10 – Modernizácia energeticky účinných elektrospotrebičov s racionálnym využívaním energetických nosičov

Kombináciou zmien v úspornom využívaní elektrospotrebičov (chladničky, mrazničky, práčky, umývačky, varné dosky, teplovzdušné rúry, elektrické ohrievače vody, elektrické bojler, osvetlenie a klimatizácia) v domácnostiach a ich výmenou za nové s vyššou energetickou účinnosťou (sú odporúčané prístroje s označením A+ a A++) je možné podľa analýz dosiahnuť úsporu 15% elektrickej energie zo spotreby pre zabezpečenie prevádzky domácnosti.

Tab. 48 Charakteristika opatrenia 10 Modernizácia energeticky účinných elektrospotrebičov s racionálnym využívaním energetických nosičov

Typ opatrenia	Navrhované	Druh opatrenia	Investičné, vzdelávacie
Odhadované náklady (€)	Nehodnotí sa	Možnosti financovania	Vlastné zdroje majiteľov budov
Kompetencia	Majitelia domov a bytov	Termín realizácie	do 2030
Potenciál úspor (MWh)	1132,15	Úspory emisií CO ₂ (t)	285
Príspevok k zníženiu celkovej produkcie CO ₂ (%) v meste			3,29

6.3.4 Možnosti financovania navrhnutých opatrení v rámci sektora budovy

Financovanie pre bytové domy

Dotácia MDV SR - Dotácia na odstránenie systémových porúch bytových domov

Štátny fond rozvoja bývania - Obnova bytovej budovy

Zelená domácnostiam II (súčasť OP KŽP, opatrenie 4.1.1, okrem BSK, do 31.12.2023 alebo do vyčerpania) - Podpora zariadení na využívanie obnoviteľných zdrojov v bytovej budove

- slnečné kolektory (400 €/kW, max. 1kW/byt) - kotol na biomasu (80 €/kW, max. 7kW/byt)

Financovanie pre rodinné domy

MDV SR (zákon č. 555/2005 Z. z. (§9c) - Príspevok na zateplenie rodinného domu

Štátny fond rozvoja bývania (zákon č. 150/2013, §6 c bod. 3.) - Obnova rodinného domu

Zelená domácnostiam II (súčasť OP KŽP, opatrenie 4.1.1, okrem BSK, do 31.12.2023 alebo do vyčerpania) - Podpora zariadení na využívanie obnoviteľných zdrojov v rodinných domoch

Obstaranie malých zariadení na výrobu elektriny s výkonom do 10 kW: - fotovoltický panel (podpora 500€/kW, max. 1500€) - slnečný kolektor (podpora 400€/kW, max. 1400€) Obstaranie zariadení na výrobu tepla, ktoré pokrývajú potrebu energie domácnosti v rodinnom dome (financuje sa kompletná dodávka a montáž systému): - kotol na biomasu v RD (max. 1200€) - tepelné čerpadlo v RD (max. 2720€)

MŽP (riadiaci orgán) OP KŽP (1.4.1) - Opatrenie na zníženie emisií prachových častíc

Výmena zastaralých vykurovacích zariadení na tuhé palivo v domácnostiach – tzv. kotlíkové dotácie

Plán obnovy - Zlepšenie energetickej hospodárnosti rodinných domov

Plán obnovy - Obnova historických a pamiatkovo chránených verejných budov

Financovanie pre verejné budovy

Súkromný sektor EŠIF 2021-2027 - Zlepšenie energetickej efektívnosti verejnej budovy alebo zariadenia

Environmentálny fond (špecifikácia činností podpory formou dotácie, L. oblasť) - Zvyšovanie energetickej účinnosti existujúcich verejných budov vrátane zateplovania

Financovanie pre súkromné nebytové budovy

EŠIF 2021- 2027 GES - Znižovanie energetickej náročnosti budov – verejné budovy

EŠIF 2021- 2027 - Znižovanie energetickej náročnosti budov – bytové budovy (bytové domy a rodinné domy)

EŠIF 2021-2027 - Zlepšovanie energetickej efektívnosti v podnikoch (budovy)

EŠIF 2021-2027 - Podpora zvyšovania podielu využívania OZE v domácnostiach na báze samospotrebitel'ov energie z OZE a komúnit vyrábajúcich energiu z OZE (inovácia projektu „Zelená domácnosti“)

EŠIF 2021-2027 - Podpora rozvoja regionálnej a lokálnej energetiky

EŠIF 2021-2027 - Zlepšovanie energetickej efektívnosti infraštruktúry pri zásobovaní energiou

EŠIF 2021-2027 - Podpora využívania OZE v systémoch zásobovania energiou

Plán obnovy - Zlepšenie energetickej hospodárnosti verejných budov

Plán obnovy - Zlepšenie energetickej hospodárnosti rodinných domov

Plán obnovy - Obnova historických a pamiatkovo chránených verejných budov

Zelená domácnosti II

Národný projekt Slovenskej inovačnej a energetickej agentúry Zelená domácnosti II je súčasťou Operačného programu Kvalita životného prostredia. Cieľom projektu Zelená domácnosti II je zabezpečiť podporu pre inštaláciu malých zariadení na využívanie OZE s celkovým inštalovaným výkonom 140MW. Výška dotácie na slnečné kolektory je 400€/kW výkonu, max. 1400€. Pri splnení dodatočných podmienok môže byť výška dotácie až 500€/kW výkonu, max. však 1750€. V pokračovaní projektu Zelená domácnosti II, bude v období 2019 až 2023 k dispozícii 48 mil. €.

Garantovaná energetická služba (GES)

Jednou z možností financovania obnovy budov je garantovaná energetická služba (GES). Energetickú službu možno poskytovať ako podpornú energetickú službu alebo garantovanú energetickú službu. Pri poskytovaní energetickej služby sa vychádza zo zákona č. 321/2014 Z. z. o energetickej efektívnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov. GES môžu poskytovať len odborne spôsobilé osoby, ktorými sú držiteľ osvedčenia o odbornej spôsobilosti na poskytovanie tejto energetickej služby alebo energetický audítor¹⁴.

6.4 Navrhované opatrenia v sektore Doprava

Doprava je sektor, ktorý je spomedzi všetkých sektorov národného hospodárstva sektorom s najrýchlejšie rastúcou spotrebou energie. Okrem energeticko-klimatických cieľov musia navrhnuté opatrenia prispievať predovšetkým k plneniu cieľov v Strategickom pláne rozvoja dopravy do roku 2030¹¹. Medzi tieto ciele patria najmä:

- zaistenie dostupnej a bezpečnej dopravy pre všetkých,
- dlhodobý udržateľný rozvoj dopravných systémov,

- zvýšenie konkurencieschopnosti dopravných módov (ranná špička, popoludňajšia doprava) v osobnej i nákladnej doprave,
- zaistenie bezpečnej mobility a bezpečnej infraštruktúry,
- zníženie negatívnych environmentálnych a negatívnych socioekonomických dopadov dopravy.

Hlavnými opatreniami na plnenie uvedených cieľov z hľadiska energetickej efektívnosti sú:

- obnova a modernizácia vozidlového parku,
- podpora cyklistickej a pešej dopravy,
- podpora verejnej osobnej dopravy a nemotorovej dopravy v mestách,
- podpora energetickej efektívnej individuálnej dopravy.

Snahou je zmena spôsobov dopravy tak, aby sa znížil počet individuálnej osobnej dopravy v meste a došlo k intenzívnejšiemu využívaniu verejnej dopravy, zdieľaným jazdám, využívaniu bicyklov a chodníkov pre pešiu dopravu v meste.

Základným princípom musí byť preferencia pešieho pohybu v meste Trstená. Bude potrebné na pešiu zónu nadviazať a vytvoriť hlavné pešie komunikácie vychádzajúce z historického jadra mesta, ktoré by umožnili chodcovi bezpečný pohyb do všetkých sídlisk situovaných po obvode centra. Hlavné pešie komunikácie umožňujúce plynulý pohyb v oboch smeroch (z centra, do sídliska a naopak) by mali byť doplnené sieťou vedľajších peších komunikácií prepájajúcich vzájomne pešie komunikácie do systému umožňujúceho pohyb chodca po celom meste. Okrem toho by bolo vhodné upraviť aj pešiu zónu do podoby, ktoré zodpovedá súčasným ekologickým podmienkam zelenej infraštruktúry a obnovy biodiverzity v mestských podmienkach.

6.4.1 Opatrenie 13 – Výmena vozidiel miestnej samosprávy za nízkoemisné vozidlá

Mestská samospráva vlastní 4 osobné automobily. Znižovanie emisií CO₂ pre automobily využívané miestnou samosprávou je možné nahradením súčasných automobilov za nízkoemisné vozidlá. Účinným spôsobom je výmena automobilov za elektromobily, hybridné vozidlá alebo vozidlá na biopalivá. Využitie vozidiel so stlačeným zemným plynom CNG, ktorý má nižší emisný faktor 0,231 ako bežne používané palivá nafta (0,264) a benzín (0,249), je neekonomické z hľadiska zabezpečenia čerpania pohonných hmôt. Najbližšia čerpacia stanica s možnosťou čerpania CNG sa nachádza v Žiline, čo predstavuje vzdialenosť približne 90 km. Skvapalnený ropný plyn LPG má síce nižší emisný faktor 0,227 ako nafta a plyn, ale je z hľadiska efektívnosti znižovania emisií CO₂ a prevádzky automobilov menej výhodný ako použitie elektromobilov, príp. hybridov. Využívaním elektromobilov sa výrazne znižujú náklady súvisiace s nákupom pohonných hmôt. Platí to predovšetkým pre odberateľov zelenej elektrickej energie. Elektromobily sú z hľadiska jazdy považované za bezemisné. Ak sa používa energia z obnoviteľných zdrojov pre nabíjanie, je prevádzka elektromobilu tiež bezemisná. Emisie, ktoré

vznikajú pri nabíjaní z verejnej siete, sú zohľadňované potom v spotrebe elektrickej energie konečných užívateľov.

Tab. 49 Charakteristika opatrenia 13 Výmena vozidiel miestnej samosprávy za nízkoemisné vozidlá

Typ opatrenia	Navrhované, odporúčané	Druh opatrenia	Investičné
Odhadované náklady (€)	Nehodnotí sa	Možnosti financovania	Vlastné zdroje, úvery
Kompetencia	Mesto	Termín realizácie	do 2030
Potenciál úspor (MWh)	11,18 (50% z KES osobných vozidiel miestnej samosprávy)	Úspory emisií CO ₂ (t)	2,78
Príspevok k zníženiu celkovej produkcie CO ₂ (%) v meste			0,032

6.4.2 Opatrenie 14 – Modernizácia vozového parku verejnej dopravy a zvýšenie jej využívania

Verejnú dopravu zabezpečuje ARRIVA Liorbus, a.s.. Mesto Trstená nemá vplyv na realizáciu verejnej dopravy v meste, ale odporúčame súčinnosť a proaktívnu pomoc pri realizácii a implementácii zelených opatrení zo strany verejného dopravcu. Opatrenia sú orientované do dvoch oblastí. Prvú oblasť tvoria možnosti znižovania emisií a druhou oblasťou je zvýšenie dostupnosti a využívania verejnej dopravy obyvateľmi mesta. Podľa Generelu dopravy z roku 2021 môžu obyvatelia využívať 14 zastávok na území mesta. Možnosti znižovania emisií CO₂ sú v nákupe a využívaní elektrických a hybridných autobusov vo verejnej doprave. Ponúkajú aj zlepšenie úrovne hluku v meste, pretože ich prevádzka je relatívne tichá. Ich ekologický prínos je dôležitý aj v environmentálne zaťažených oblastiach mesta alebo v častiach mesta, kde je dôležité dbať na čisté ovzdušie hlavne v oblastiach ako sú parky, lesoparky, oddychové zóny a sídliská. Zavedenie mestskej hromadnej dopravy je z ekonomického hľadiska nerentabilné podľa Generelu dopravy, ale mesto môže aktívne podporovať využívanie verejnej dopravy zvýšením informačných a propagačných kampaní a akcií o výhodách využívania tohto druhu dopravy.

Tab. 50 Charakteristika opatrenia 14 Modernizácia vozového parku verejnej dopravy a zvýšenie jej využívania

Typ opatrenia	Navrhované, odporúčané	Druh opatrenia	Organizačné, vzdelávacie
Odhadované náklady (€)	nehodnotí sa	Možnosti financovania	Zdroje dopravcu, MH SR
Kompetencia	Mesto	Termín realizácie	do 2030
Potenciál úspor (MWh)	nehodnotí sa	Úspory emisií CO ₂ (t)	nehodnotí sa
Príspevok k zníženiu celkovej produkcie CO ₂ (%) v meste			nehodnotí sa

6.4.3 Opatrenie 15 – Podpora cyklodopravy a bikesharingu

Potenciál cyklistickej dopravy v meste je značný. Aby sa podporila cyklistická doprava, bolo by vhodné doplnenie infraštruktúry o vhodný mobiliár pre cyklistov, kryté parkovanie pre bicykle, základné vybavenie a služby pre cyklistov (stojany, pumpy, rýchlo servis, nabíjacie stanice elektrobicyklov a pod.), aj informačné služby pre turistov - cyklistov (mapy) s hygienickými zariadeniami pre cyklistov rozmiestnenými v prítlačných uzlových bodoch.

Súčasný stav cyklistickej infraštruktúry určite nezodpovedá komplexnému a ucelenému stavu cyklistickej infraštruktúry z pohľadu samostatných cyklocestičiek alebo takých podmienok, ktoré by umožňovali pritiahnuť väčšiu intenzitu cyklistov do mesta. Na druhej strane je v regióne relatívne dobrá a ucelená sieť cykloturistických trás, avšak tie často vedú po cestách II., III triedy, poľných a lesných cestách a predstavujú skôr trasovanie bez stavebnej úpravy výhradne pre cyklistov.

Tab. 51 Charakteristika opatrenia 15 Podpora cyklodopravy a bikesharingu

Typ opatrenia	Navrhované, odporúčané	Druh opatrenia	Organizačné, vzdelávacie
Odhadované náklady (€)	nehodnotí sa	Možnosti financovania	Vlastné zdroje
Kompetencia	Mesto	Termín realizácie	od 2022
Potenciál úspor (MWh)	nehodnotí sa	Úspory emisií CO ₂ (t)	nehodnotí sa
Príspevok k zníženiu celkovej produkcie CO ₂ (%) v meste			nehodnotí sa

6.4.4 Opatrenie 16 – Podpora rozvoja elektromobility a výstavby nabíjacích staníc

Automobilový priemysel v posledných rokoch prechádza prelomovým obdobím v súvislosti s pripravovanou priemyselnou politikou EÚ, ktorej cieľom je prejsť na zelené, obehové a nízkouhlíkové hospodárstvo a znižovať emisie z dopravy. Cieľom zvýšeného zastúpenia elektrických vozidiel v systéme dopravy je prechod na nízkoemisné a bezemisné formy dopravy. Rozvoj elektromobility v meste je potrebné podporiť vybudovaním siete rýchlonabíjacích staníc a k tomu prislúchajúcich parkovacích miest. Mesto má jednu nabíjaciu stanicu pre dva automobily súčasne a jedna je umiestnená pred obchodným domom Slanica. Je dôležité vytvoriť postup pre budovanie nových nabíjacích staníc so všetkými majetkovo-právnymi a prevádzkovými podmienkami, stanovenie počtu nových staníc, rozvíjať spoluprácu s prevádzkovateľmi nákupných a obchodných centier a priemyselných parkov. Veľa podporných mechanizmov a spôsobov financovania v oblasti rozvoja elektromobility ponúka aj štát, ktorý podrobne analyzuje a informuje v dokumentoch Stratégia rozvoja elektromobility v Slovenskej republike a jej vplyv na národné hospodárstvo Slovenskej republiky¹² a Akčný plán rozvoja elektromobility v Slovenskej republike¹³. Obyvatelia mesta majú možnosť po opätovnom spustení využiť dotáciu na kúpu elektromobilov (8000€ na elektromobil a 5000€ na plug-in hybrid), ktorú poskytovalo MH SR. Obstaranie vozidla do 12 mesiacov od podpísania zmluvy je pritom zmluvnou podmienkou na poskytnutie dotácie. Pre samosprávy bola určená podpora pre budovanie nabíjacích

staníc vo výške 95% celkovej sumy a 5% sú vlastné zdroje. Minimálna výška dotácia bola 2500€ a maximálna výška dotácia 18000€.

Tab. 52 Charakteristika opatrenia 16 Podpora rozvoja elektromobility a výstavby nabíjajúcich staníc

Typ opatrenia	Odporúčané	Druh opatrenia	Investičné
Odhadované náklady (€)	nehodnotí sa	Možnosti financovania	Vlastné zdroje, dotácie, úvery
Kompetencia	Mesto	Termín realizácie	od 2022
Potenciál úspor (MWh)	nehodnotí sa	Úspory emisií CO ₂ (t)	nehodnotí sa
Príspevok k zníženiu celkovej produkcie CO ₂ (%) v meste			nehodnotí sa

6.5 Navrhované opatrenia v oblasti Smart City

Spoločným znakom aktivít vyvíjaných v rámci inteligentných mestských konceptov je využívanie dát a technológií tak, aby sa dosiahlo skvalitnenie služieb poskytovaných občanom, zníženie nákladov mesta, či skvalitnenie ochrany životného prostredia v mestského regiónu. Pozitívne dopady koncepcie možno aplikovať hlavne v oblasti energetiky, dopravy, infraštruktúry a životného prostredia. V skutočnosti sú však ciele projektov Smart City vzájomne prepojené a spoločne vytvárajú systém, ktorý vychádza z princípov udržateľného rozvoja.

Hlavným cieľom projektu je zavedenie moderných technológií do procesu vykonávania činností mesta Trstená, procesu rozhodovania, ako aj služieb, informácií a kontaktu mesta s verejnosťou za účelom zvýšenia otvorenosti verejnej správy pre občanov v rámci aktivity E: Podpora budovania inteligentných miest a regiónov na typ projektu Internet vecí pre mestá a verejnú správu.

Realizácia projektu je zameraná na vybrané oblasti fungovania mesta, a to:

Regulácia dopravy - inteligentné priechody pre chodcov - v rámci tejto aktivity bude zmodernizovaných 8 už existujúcich priechodov pre chodcov, z toho 7 na medzinárodnej ceste I. triedy I/59, ktorá končí u nás na hraničnom priechode Trstená - Chyžné a jeden na ceste II. triedy II/520 za účelom zvýšenej bezpečnosti účastníkov nemotorovej dopravy. Inteligentný priechod pre chodcov sa skladá, okrem značenia na vozovke, zo svetelnej signalizácie, ktorá upozorní vodiča prichádzajúceho k priechodu pre chodcov na chodca, ktorý je vhodne a dostatočne osvetlený. Zvýšenie intenzity osvetlenia chodca, prichádzajúceho k priechodu, je zabezpečené vďaka kamerám, rozpoznávajúcich osoby, čo znamená, že nevznikne situácia, kedy by nastala kolízia medzi chodcom a motorovým vozidlom kvôli zlej viditeľnosti na priechode. Cieľom smart riešenia je ochrana osôb prechádzajúcich cez priechod pre chodcov.

Intenzita osvetlenia, smart manažment verejného osvetlenia - v rámci tejto aktivity je plánovaná zmena režimu prevádzky verejného osvetlenia, tak aby rozvody verejného osvetlenia boli pod neustálym napätím pre IOT zariadenia, a to inštaláciou IOT svietidiel s diaľkovou komunikáciou, pomocou ktorej

budú svietidlá stmievané a regulované adresne a dynamicky podľa intenzity dopravy. Modernizácia verejného osvetlenia zahŕňa: výmenu 325 ks IOT svietidiel na zvyšných uliciach v meste, uvedenie ucelených lokalít - sídlisk, centra a hlavných ulíc pod stále napätie; sprevádzkovanie systému riadenia; otvorenie napájacej distribučnej siete verejného osvetlenia napr. pre inštaláciu a napojenie kamerového systému; poskytovanie spätnej väzby občanom mesta o stave verejného osvetlenia; monitoring prevádzky a údržby verejného osvetlenia - rýchly zásah pri poruchách verejného osvetlenia. Zároveň s inštaláciou svetelných bodov budú inštalované SMART rozvádzače pre optimálne nastavenie a riadenie svetelnosti v meste. Infraštruktúra svietidiel bude použitá na napájanie ďalších IoT technológií. Cieľom je vytvoriť ekonomicky efektívnu sieť verejného osvetlenia, ktorá bude fungovať pod nepretržitým napätím 24 hodín denne. Optická dátová sieť verejného osvetlenia bude využívaná na tok informácií zo/do všetkých vymenovaných smart riešení, čo znamená, že nie je potrebná dodatočná investícia do novej infraštruktúry.

Lokálne environmentálne ukazovatele - inteligentné meteostanice - v rámci tejto aktivity budú po meste Trstená osadené štyri inteligentné meteostanice, a to na miestach: mestská časť Ústie nad Priehradou (vzdialená od centra mesta 6 km), časť Vyšný Breh, Ďurdinová, sídliská: Stred, Hrady, Západ. Prostredníctvom osadenia meteostaníc chceme monitorovať spaľovanie domáceho odpadu v starých peciach rodinných domov, ktoré sú u nás ešte bežnou súčasťou, čo bude nápomocné najmä pre výjazd hliadky mestskej polície k riešeniu vzniknutej situácie, hlavne v začiatkoch vykurovacieho obdobia, ktoré je v oblasti hornej Oravy od septembra –októbra až do mája – júna kalendárneho roka. Ďalej chceme zabezpečiť monitorovanie zmien počasia v značne náročných klimatických podmienkach hornej Oravy, monitorovanie vzdušných prúdov z poľskej nížiny, mnohokrát nesúcich znečistenie z oblastí banického Sliezka (severozápadné prúdenie), veľkomesta Krakov (severné prúdenie), monitorovanie vzdialených mestských častí v členitom reliéfe rozlohy mesta (mestská časť Prístav vzdialená od centra 12 km mestská časť Ústie nad Priehradou vzdialená od centra 6 km a nachádza sa na brehu Oravskej Priehrady, kde je často rozdielny vývoj počasia v priebehu krátkeho časového horizontu). Výstupy z meteostanice budú využívať nielen občania mesta, ale budú aj impulzom pre Mestskú políciu mesta Trstená a následne po vyhodnotení aj spolupráca s ostatnými zložkami bezpečnostných služieb. Výstupy z meteostanice budú zdrojom údajov aj pre mesto a napr. jeho ďalší rozvoj a urbanizáciu. Namerané faktory budú naďalej využívané na manažment verejných politík. Meteostanice budú merať veličiny ako ozón, SO₂, oxid uhličitý, rýchlosť vetra a smer vetra, tlak a vlhkosť vzduchu.

Zvýšenie úrovne bezpečnosti na verejných miestach - inteligentný kamerový systém - v rámci tejto aktivity bude vybudovaná bezpečná základňa prostredníctvom osvedčených statických kamier, ktoré sú vhodnejším riešením pre neustály monitoring. Pre zabezpečenie sledovania všetkých smerov najmä pri križovatkách sú na jednom mieste osadené aj štyri kamery. Plánuje sa doplnenie súčasného kamerového systému o nové smart zariadenia,

cieľom čoho je zvýšiť bezpečnosť a pocit bezpečia osôb nachádzajúcich sa na území mesta. Inštalovaný kamerový systém nám pomôže potlačiť kriminalitu z vybraných lokalít.

SMART manažment komunálneho odpadu - karta občana - v rámci tejto aktivity bude pred priestor na uskladnenie a zvoz odpadu, tzv, zberný dvor osadená vstupná brána na zabezpečenie vývozu odpadu, ktorá bude vďaka IoT prvku aj mimo pracovnej doby miesta na zber odpadu a tiež víkendy, aby sme predišli k vytváraniu čiernych skládok a tiež spaľovaniu odpadu na území mesta Trstená. Pred vstupom na miesto na zber odpadu sa občania preukážu prostredníctvom karty občana, na základe ktorej budú môcť vstúpiť cez rampu do areálu zberu odpadu a vyložiť odpad, ktorý bude následne riešený zamestnancami miesta na zber odpadu a uložený do zberných nádob podľa typu odpadu. Občania budú mať prístup do zberného dvoru, aj mimo pracovného času zamestnanca zberného dvoru, tým že sa identifikujú kartou občana. Identifikácia bude prebiehať tak, že kiosk naskenuje kartu občana v podobe QR kódu a oprávni sa vstup otvorením rampy.

V rámci tejto projektu bude obstaraný softvér na zber a vizualizáciu dát z IOT senzorov - platforma Flexi City. Integračná platforma umožní integráciu všetkých navrhovaných systémov do jedného konečného bodu. Prostredníctvom tejto softvérovej platformy plánujeme zbierať IoT dáta a vizualizovať na jednotný frontend. Takéto riešenie zlepší vizualizáciu aktuálnej situácie, trendov a umožní predikovať budúce stavy a prijímať rozhodnutia a realizovať svoje (miestne, národné, regionálne) politiky na základe dát získaných prostredníctvom prvkov internetu vecí pre mestá a verejnú správu. Vďaka čomu budeme vedieť efektívnejšie vykonávať zverené kompetencie mesta a verejná politika sa dostane bližšie k občanovi. Pre zlepšenie komunikácie občanov s mestom plánujeme zavedenie karty občana. Všetky dáta budú občanom prístupné prostredníctvom existujúcej aplikácie SOM.

Jednotlivé oblasti fungovania sú navrhnuté v zmysle súčasných trendov využívania moderných informačných, komunikačných technológií a inovatívnych riešení za účelom transformácie mesta Trstená na moderné mesto, ktoré využíva inteligentné riešenia s ohľadom na ďalší rozvoj pre prípadné rozširovanie služieb. Prostredníctvom realizácie projektu bude zavedených 417 prvkov internetu vecí na podporu prioritných oblastí v mestách a verejnej správe predovšetkým adresované najmä občanom s trvalým pobytom v meste Trstená.

Zámerom realizácie projektu je doplnenie chýbajúcej SMART infraštruktúry a vytvorenie integrovanej dátovej platformy obsahujúcej dáta z dostupných IOT zariadení pre realizáciu opatrení v problémových oblastiach mesta. Mesto Trstená doposiaľ nedisponuje Integračnou platformou. Integračná platforma umožní integráciu všetkých navrhovaných systémov do jedného konečného bodu. Nad dátovou infraštruktúrou bude postavená front-end aplikácia na vyhodnotenie, vizualizáciu a predikciu dát.

Hlavnou motiváciou mesta Trstená na realizáciu projektu je:

- transformácia mesta Trstená na moderné mesto, ktoré využíva inteligentné riešenia;
- vybudovanie IoT platformy, ageregujúcu viacero smart riešení, ktorá bude pripravená v budúcnosti na prepojenie ďalších smart aplikácií tretích strán;
- zlepšenie bezpečnostnej situácie na území mesta Trstená;
- vytváranie úspor inteligentným riadením;
- využitie umelej inteligencie - výkonnej platformy pre spracovanie dát (zo senzorov, kamier a pod.).

Návrh SMART riešení do budúcnosti:

- digitálna passportizácia a evidencia detských ihrísk, hrobových miest cintorínov,
- e-mobilita (elektronabíjačky na bicykle, motocykle alebo automobily),
- e-knižnica,
- dobudovanie inteligentných priechodov pre chodcov,
- parkovací systém, merače rýchlosti,
- interaktívne mestské múzeum,
- inteligentné informačné kiosky a kiosky prvej pomoci,
- energetická náročnosť budov - efektívna energetická prevádzka využívajúca inteligentné prvky riadenia spotreby energií,
- manažment odpadov,
- zdravotníctvo - monitoring on-line prihlásených občanov.

Mesto Trstená plánuje spracovanie koncepcie Smart riešení na území mesta Trstená.

Aplikácie a využitie

Riešenia v rámci Smart City by z dlhodobého hľadiska mali generovať aj ekonomické benefity, t. j. úspory. Rozvoj a plánovanie na úrovni samospráv nie je možné riadiť bez patričnej angažovanosti obyvateľov. Nové riešenia by nemali aktívnu participáciu občanov komplikovať a znižovať, ich účelom by mala byť naopak motivácia. Budovanie Smart City si vyžaduje komplexný prístup a účasť širokej škály zúčastnených strán. Úspešnosť transformácie miest na Smart City predpokladá postupnosť krokov, ktoré by mali byť v tomto procese uskutočnené počnúc identifikáciou problémov a potrieb v meste.

Energetika a doprava sú dve najperspektívnejšie oblasti, v ktorých je možné, vďaka nasadeniu technológií a podpore inovácií, dosiahnuť veľký pokrok. Jadrom mesta je energetická infraštruktúra postavená na prvkoch inteligentnej siete, umožňujúcej využívanie obnoviteľných foriem energie a upravujúcej správanie nielen producentov, ale aj spotrebiteľov. Doprava v kontexte Smart City sa

zameriava predovšetkým na jej komplexnú reguláciu, t.j. reguláciu individuálnej automobilovej, verejnej, cyklistickej a pešej dopravy vrátane riešenia statickej dopravy. Cieľom by mal byť predovšetkým presun cestujúcich z individuálnej automobilovej dopravy do udržateľných druhov dopravy. Mesto Trstená má možnosť inštalácie technológií Smart City podľa schémy na nasledujúcom obrázku.

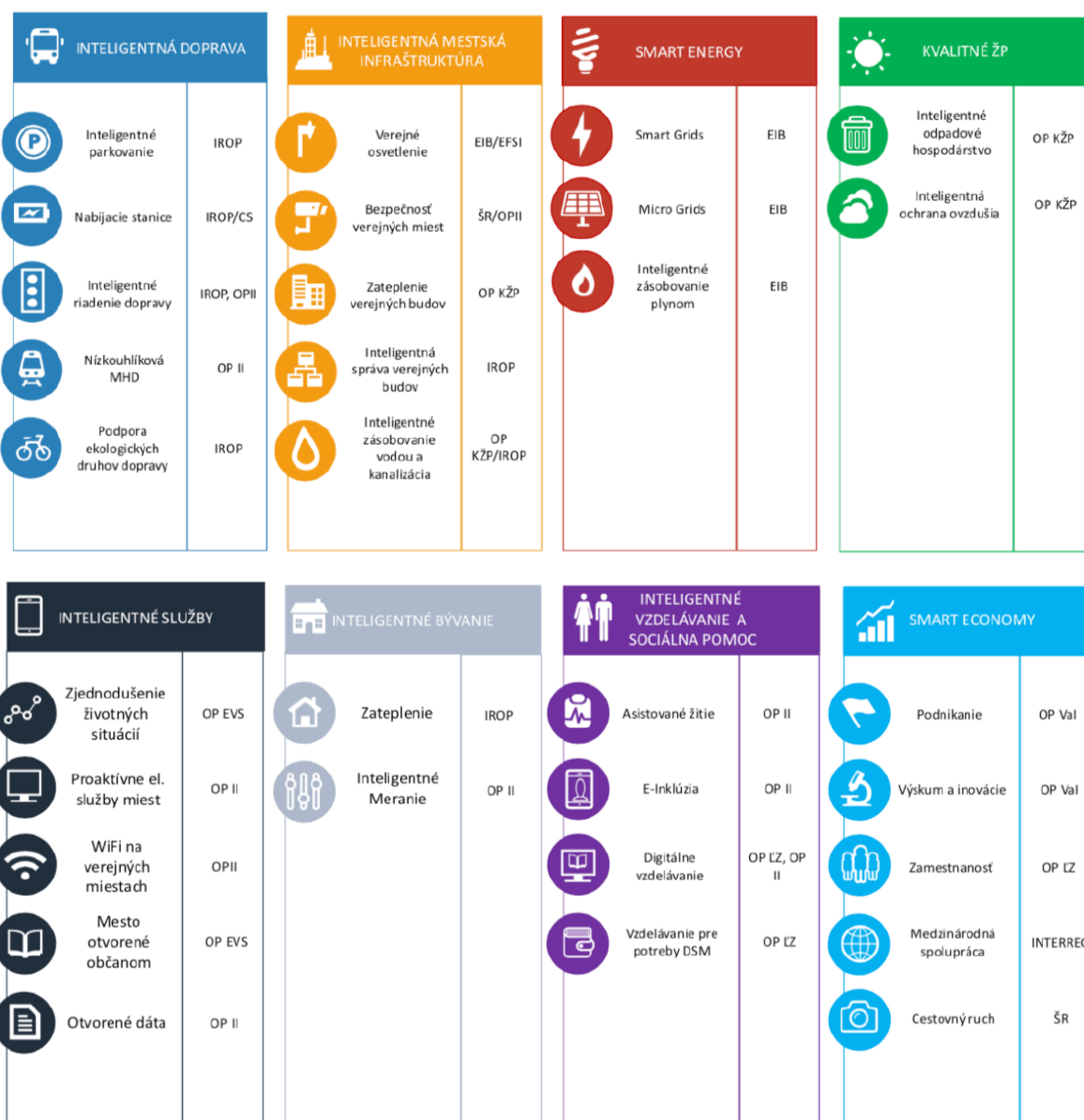

Obr. 3 Hlavné oblasti Smart City

Možnosti financovania Smart riešení

Finančné zdroje potrebné pre naplnenie jednotlivých investičných priorít definovaných v tomto sektore sa opierajú o viaceré zdroje financovania, a to o rozpočet mesta, Európske štrukturálne a investičné fondy a ostatné zdroje financovania.

Obr. 4 Možnosti financovania SMART riešení pre Slovenskú republiku¹⁵

Tab. 53 Charakteristika opatrenia 17 Podpora využívania nástrojov Smart City

Typ opatrenia	Odporúčané	Druh opatrenia	Investičné
Odhadované náklady (€)	nehodnotí sa	Možnosti financovania	Vlastné zdroje, dotácie, úvery
Kompetencia	Mesto	Termín realizácie	od 2022
Potenciál úspor (MWh)	nehodnotí sa	Úspory emisií CO ₂ (t)	nehodnotí sa
Príspevok k zníženiu celkovej produkcie CO ₂ (%) v meste			nehodnotí sa

6.6 Navrhované opatrenia pre Obnoviteľné zdroje energie

Obnoviteľné zdroje energie, ktoré sú využiteľné v meste Trstená sú hlavne slnečná energia, biomasa, nízko-potenciálna energia vzduchu, vody a zeme. Spojením týchto zdrojov a moderných kotlov na spaľovanie biomasy, solárnych a fotovoltických panelov a tepelných čerpadiel je možné v meste vytvoriť nízkoemisný energetický systém, ktorý zabezpečí podporu nezávislosti od využívania fosílnych palív.

Slnečná energia

Využívanie slnečnej energie v Trstenej je možné v oblasti tepelnej energetiky na ohrev teplej vody a podporu vykurovania solárnym a fotovoltickým technologickým riešením. Momentálne sa do popredia posúva aj inštalácia fotovoltických elektrární systémom on-grid. Vzhľadom na dostupnosť slnečnej energie v rámci územia mesta Trstená je možnosť implementácie fotovoltických systémov off-grid (budovy nemajú elektrickú prípojku) pre rekreačné, záhradkárske budovy a pre budovy historického významu. Vzhľadom na klimatické podmienky v meste je možné využívať túto formu energie hlavne od jari do jesene. Účinnosť solárnych a fotovoltických systémov je v zime na slnečnom svite a prevádzku ovplyvňuje aj množstvo snehu na paneloch.

Odporúčania využívania slnečnej energie sú nasledovné:

- inštalácia solárnych panelov na podporu vykurovania a ohrev teplej vody,
- inštalácia fotovoltických panelov na výrobu elektrickej energie a ohrev teplej vody.

Biomasa

V regióne mesta Trstená možno za hlavný energetický zdroj biomasy považovať lesnú biomasu a drevný odpad z drevospracujúceho priemyslu. Je potrebné bližšie analyzovať dopyt a ponuku na využívanie biomasy ako aj stav lesného hospodárstva, aby sa zamedzilo nadlimitným ťažbám lesov v katastri mesta Trstená.

Odporúčania využívania biomasy v Trstenej sú:

- inštalácia a výmena kotlov na biomasu v rodinných a bytových domoch,
- inštalácia a výmena kotlov na biomasu vo verejných budovách a budovách miestnej samosprávy,
- využívanie na výrobu tepelnej energie pre odberateľov tepla z centrálneho zásobovania teplom.

Tepelné čerpadlá

Tepelné čerpadlá môžu byť najefektívnejšou formou zabezpečovania ohrievacích, ale aj chladiacich procesov v sektoroch mesta Trstená. Úspory primárnej energie fosílnych palív prevádzkou tepelných čerpadiel sú kvantitatívne priamo úmerné úsporám emisií CO₂. Tepelné čerpadlá sú teda z hľadiska vplyvu na životné prostredie v porovnaní s klasickou výrobou tepla ekologickejšou technológiou. V prípade, že primárna pohonná energia pre systémy tepelných čerpadiel nie je získavaná z energie

fosílnych palív, ale napríklad z jadrovej a vodnej energie, potom použitie takýchto energetických zdrojov nemá negatívny ekologický vplyv, pretože pri ich výrobe nedochádza k emisiám CO₂.

Pri dimenzovaní tepelného čerpadla sa zohľadňujú hlavne klimatické podmienky. Tepelné čerpadlo pracuje v obmedzenom režime výkonu pri nižších vonkajších teplotách. Obmedzenie výkonu pre tepelné čerpadlá predstavuje už teplota pod 0°C, keď začína tepelné čerpadlo spotrebúvať vlastnú energiu na odmrázovanie výparníka, čo výrazne znižuje dosahovaný výkon vyrobený a odovzdaný do budovy. Veľkou výhodou určitých typov tepelných čerpadiel je využitie odpadového tepla z motora a výfuku na vysokoteplotný ohrev. Tepelné čerpadlá z tohto výstupu dokážu vyrobiť energiu v hodnote výkonu motora. Nezanedbateľný faktor je ekológia zdroja. Pri využití obnoviteľných zdrojov sa spravidla využíva aj konvenčný zdroj na zabezpečenie tepla pri nízkych vonkajších teplotách. Pri správnej voľbe vykurovacieho systému (nízkoteplotného vykurovacieho systému) a správnej akumulácii je možné využiť iba obnoviteľný zdroj tepla. Pri správnom dimenzovaní zdroja je možné taktiež znížiť podiel primárnej energie pre spotrebu budovy až o 40%.

Geotermálna energia

Geotermálna energia sa v prevažnej miere využíva v kúpeľných centrách a na vykurovanie budov. Prostredníctvom hĺbkových vrtov sa geotermálna energia dopravuje na povrch a využíva sa v systémoch centralizovaného zásobovania teplom. Geotermálnu energiu spod povrchu Zeme je možné využiť na vykurovanie tepelnými čerpadlami. V niektorých krajinách sa geotermálna energia využíva aj na výrobu elektriny.

Tab. 54 Charakteristika opatrenia 18 Využívanie obnoviteľných zdrojov energie

Opatrenie	Typ	Potenciál úspor (%)	Potenciál úspor (MWh)	Investičná náročnosť
1. Využívanie slnečnej energie	Navrhované, vzdelávacie	Nehodnotí sa	Nehodnotí sa	Nehodnotí sa
2. Spaľovanie biomasy	Navrhované, vzdelávacie	Nehodnotí sa	Nehodnotí sa	Nehodnotí sa
3. Inštalácia tepelných čerpadiel	Navrhované, vzdelávacie	Nehodnotí sa	Nehodnotí sa	Nehodnotí sa
4. Geotermálna energia	Navrhované, vzdelávacie	Nehodnotí sa	Nehodnotí sa	Nehodnotí sa

6.7 Navrhované opatrenia pre oblasť Dôsledky zmeny klímy

Dôsledky zmeny klímy majú v rôznych regiónoch rôznu frekvenciu a intenzitu prejavu. Riešením, ktoré by malo v konečnom dôsledku zabrániť, alebo aspoň minimalizovať riziká a negatívne dôsledky zmeny klímy. Adaptačné opatrenie odporúčané pre mesto Trstená sú:

- zelené strechy,
- zelené steny,

- **zatrávňovacie a priepustné dlažby,**
- **mestská zeleň,**
- **dažďové záhrady.**

Zelené strechy

Zelená strecha znamená, že celý povrch strechy je pokrytý pôdou a rastlinami, čím sa vytvára prirodzená, rastúca strešná krytina. Vrstvy zelenej strechy chránia hydroizoláciu pred veľkými tepelnými výkyvmi, ale aj pred mechanickým poškodením. Rastliny na streche zachytávajú prach a škodlivé látky v ovzduší. Sú vynikajúce v tlmení hluku. V lete zelená strecha zadrží 70-90% všetkých zrážok. V zime je to približne 40%. Jednou z funkcií zelených striech je ochladzovanie budov v teplých klimatických podmienkach, v chladných naopak prispievajú k akumulácii tepla. Okrem toho zelené strechy vplyvajú na zlepšenie kvality ovzdušia, podporu biodiverzity, zníženie odvodov zrážkových vôd, zníženie energetických nákladov na prevádzku budov, zlepšenie kvality obytného prostredia a vytvorenie oddychových zón pre obyvateľov.

V Trstenej je potenciál vybudovania zelených striech na už existujúcich budovách s plochou strechou. V prípade novopostavených budov môže mesto Trstená vytvoriť systém rôznych odmien za výstavbu týchto striech.

Zelené steny

Z hľadiska dôsledkov zmeny klímy predstavuje opatrenie adaptáciu na dôsledky častejšieho výskytu vln horúčav a tropických dní a nocí, a to ochladzovaním prostredia. Vertikálna záhrada, zelená stena je zároveň mitigačným opatrením, keďže zeleň má schopnosť pohlcovaním znížiť množstvo CO₂ v atmosfére. Vertikálna zeleň prispieva k zlepšeniu a ozdraveniu klímy v budovách, podieľa sa na zvýšení ekologickej hodnoty danej oblasti a prispieva k zvukovej a tepelnej izolácii budov. V meste je možné exteriérové vegetačné záhrady využiť na fasádach verejných budov, ako sú napr. školy a mestský úrad. Okrem stien budov sú k použitiu vertikálnej zelene vhodné oceľové konštrukcie a ploty, pergoly, spevňovacie betónové steny popri komunikáciách, piliere nadjazdov a železničných mostov, oplotenia priemyselných štvrtí.

Zatrávňovacie a priepustné dlažby

Z hľadiska dôsledkov zmeny klímy predstavuje opatrenia proti suchu. Pri budovaní komunikácií, príjazdových ciest, parkovacích miest, odstavných plôch či pásov sú v Trstenej štandardne používané pevné, nepriepustné materiály a povrchy. Okrem známych výhod (konzistentný profil, lepšia priľnavosť pri pohybe vozidiel, odolnosť voči šmyku a pod.) so sebou však toto riešenie prináša aj niekoľko nevýhod. V prvom rade, nepriepustné povrchy ako asfalt a betón predstavujú horizontálnu bariéru na povrchu, ktorá zamedzuje vsakovaniu dažďovej, resp. povrchovej vody do pôdy. Dochádza k hromadeniu vody na nepriepustných povrchoch a urýchľovaniu povrchového odtoku.

Zároveň sa znižujú lokálne zásoby podzemných vôd, ako aj množstvo vody v pôdnom profile, pretože voda nevsakuje do pôdy a nedochádza k vyparovaniu vody, ktoré má pozitívny vplyv na lokálne mikroklimatické pomery. Nepriepustné povrchy zvyšujú teplotu okolitého prostredia. V súčasnej dobe už existujú mnohé spôsoby, ako nahradiť nepriepustný povrch komunikácií, parkovísk a iných plôch oveľa vhodnejším, priepustným, resp. polopriepustným povrchom.

Priepustné spevnené plochy majú široké použitie, napr. ako povrchy pri budovaní parkovísk pre osobné a úžitkové vozidlá a motocykle, chodníkov v záhradách, parkoch, cintorínoch a dvoroch, trhoviskách, námestiach, príjazdových ciest k rodinným a bytovým domom, chatám, športových areálov a ihrísk, ciest v záhradkárskejších oblastiach, ciest vo vlhkých biotopoch, cyklistických trás, pristávacích plôch, zazelenanie strešných plôch, násypov železničných tratí a v individuálnych prípadoch aj na spevnenie svahov, okrajov ciest, brehov vodných tokov.

Hlavnou výhodou zatravnovacej (polovegetačnej) dlažby, tvárnic či panelov je, že pri pokrytí rovnej plochy dochádza k výrazne vyššej priepustnosti povrchu, resp. záberu pôdy (miera zatravnovania sa pohybuje od 30% do 90%, v závislosti od použitého typu zatravnovacej dlažby).

V rámci budúcej výstavby parkovacích miest podľa Územného generelu dopravy s výhľadom do roku 2030 odporúčame vykonávať výstavbu parkovacích miest použitím zatravnovacej dlažby.

Z hľadiska klimatických podmienok v zimnom období a výskytu zvýšenej snehovej pokrývky považujeme za prínosné riešenie inštaláciu vyhrievaných káblov pod zatravnovaciu dlažbu, čím sa zabezpečí účinný systém vsakovania vody v zimných mesiacoch. Toto riešenie znižuje náklady na odpratávanie a odvoz prebytočného snehu v zime.

Mestská zeleň

Zeleň má významnú schopnosť kompenzovať niektoré negatívne dopady urbanizovaného prostredia (napr. v podobe zvýšenej prašnosti, hlučnosti, prehrievania povrchu). Hlavnou funkciou mestskej zelene je hygienicko-zdravotná funkcia, čo je dosahované jej vplyvom na úpravu mikroklimy v meste, čiže na znižovanie teploty (mestské parky znižujú teplotu v priemere o 1°C oproti teplote v uliciach). Zdravý strom môže za 1 deň odpariť až 400 litrov vody a z ovzdušia odčerpá takmer 280kWh tepelnej energie. Táto energia sa uvoľní v noci pri kondenzácii pary a vznikne rosa, preto možno pod stromami počas dňa namerať až o 3°C nižšiu teplotu ako v okolí, v noci naopak o 3°C vyššiu. Vysadené stromy v blízkosti budov prispievajú v zime k zníženiu vysokých tepelných strát na budovách (o 20 až 50%) tým, že zmierňujú prúdenie studeného vzduchu. Tienenie korunami stromov zamedzuje prehrievaniu pôdneho povrchu a vzduchových vrstiev pod korunami stromov. Dôležité je aj zvyšovanie vlhkosti vzduchu (v priemere 5 až 7%) a znižovanie rýchlosti vetra. Tiež pôsobia ako prirodzený filter škodlivých látok v ovzduší – stromy zachytávajú predovšetkým jedovatý prízemný ozón, jemný lietajúci prach, oxidy sýry a dusíka, oxid uhoľnatý a ďalšie látky a zároveň znižujú hladinu hluku v mestskom prostredí. Okrem

toho má sídelná zeleň funkciu ekologickú, ekostabilizačnú, krajinotvornú, estetickú, psychologickú a priestorotvornú. Služi ako miesto krátkodobej rekreácie, je priestorom stretávania sa, hier detí a pod.

Mesto Trstená má nasledujúce možnosti zvyšovania mestskej zelene:

- rozvoj parkov, aj menších parkovo upravených plôch,
- rozvoj zelených námestí a iných mestských verejných priestranstiev (bez spevnených plôch),
- vytvoriť uličné stromoradia,
- podporiť vnútroblokovú zeleň medzi obytnými budovami,
- podporiť sezónne rozšírenie okrasnej mestskej zelene (prenosné kvetináče),
- rozvíjať sprievodnú zeleň pri pozemných komunikáciách,
- rozvíjať sprievodnú zeleň vodných tokov.

Výborným riešením na znižovanie emisií CO₂ je využiť potenciál absorpcie CO₂ stromami. Podľa výskumov je **jeden strom schopný absorbovať až 10kg CO₂ za rok**.

Dažďové záhrady

S výstavbou miest rastie počet nepriepustných plôch, odvádzajúcich dažďové vody do kanalizácie, čím sa zhoršuje kvalita prostredia v ktorom žijeme. Stavebná činnosť zvyčajne „pečatí“ zemský povrch a obmedzuje vsakovanie dažďovej vody do pôdy. Okrem toho sa zvyšuje objem povrchového odtoku dažďovej vody a riziká možných povodní. Nepriepustný povrch tiež negatívne ovplyvňuje naše životné prostredie znižovaním vlhkosti ovzdušia, ktoré je spôsobené prehrievaním ovzdušia v okolí nepriepustných povrchov a zvýšeným výskytom jemných prachových a peľových častíc (alergénov) v ovzduší. Podstatná časť znečistenia našich potokov, riek a vodných nádrží je spôsobovaná povrchovým splachom dažďových vôd s nečistotami z našich dvorov, ciest či parkovísk. Jednoduchý spôsob, ako znížiť riziká povodní a pozitívne ovplyvňovať čistotu potokov, riek i nádrží, je budovanie dažďových záhrad. Okrem vizuálne príťažlivého spôsobu využívania a šetrenia dažďovej vody zároveň dopĺňajú zásoby podzemných a pôdných vôd, zásobujú vegetáciu vodou, zvlhčujú a ochladzujú klímu prostredníctvom výparu.

Dažďová záhrada je opatrením, ktoré predstavuje adaptáciu na nárast výskytu extrémnych úhrnov zrážok tým, že zachytáva dažďovú vodu, ktorú je možné cielene odvieť a využiť pre závlahu mestskej zelene a vytvorenie lokálneho vodného rezervoáru, čo môže mať veľký význam najmä v obdobiach sucha. Vysadené rastliny zároveň vďaka výdajom vody z povrchu rastlín a vyparovaním ochladzujú prostredie, čo je efektívne najmä pri častejšom výskyte vln horúčav, tropických dní a nocí.

Tab. 55 Charakteristika opatrenia 19 Implementácia opatrení pre dôsledky zmeny klímy

Opatrenie	Typ	Potenciál úspor (%)	Potenciál úspor (MWh)	Investičná náročnosť
1. Zelené strechy	Navrhované, vzdelávacie	Nehodnotí sa	Nehodnotí sa	Nehodnotí sa

2.	Zelene steny	Navrhované, vzdelávacie	Nehodnotí sa	Nehodnotí sa	Nehodnotí sa
3.	Zatrávňovacia dlažba	Navrhované, vzdelávacie	Nehodnotí sa	Nehodnotí sa	Nehodnotí sa
4.	Mestská zeleň	Navrhované, vzdelávacie	Nehodnotí sa	Nehodnotí sa	Nehodnotí sa
5.	Dažďové záhrady	Navrhované, vzdelávacie	Nehodnotí sa	Nehodnotí sa	Nehodnotí sa

6.8 Navrhované opatrenia pre oblasť Plánovanie a komunikáciu

Mesto Trstená má možnosť dosiahnuť ciele Nízkouhlíkovej stratégie aj pomocou informačnej stratégie, ktorej cieľom bude informovanie obyvateľom o danej problematike a zvýšenie povedomia občanov o možnostiach znižovania spotreby energií a produkcie emisií CO₂ s dôrazom na ochranu zdravia a ovzdušia v ich regióne. Komunikácia bude zabezpečená s ohľadom na komunikačné možnosti, ktoré má samospráva k dispozícii.

Mesto Trstená môže vytvoriť účinný komunikačný mechanizmus pre informovanie verejnosti a to:

- informácie a vzdelávanie – brožúry, inzercia, výstavy, návštevy lokalít,
- informácie a spätná väzba – telefonická linka mesta, webové stránky, verejné schôdze a podujatia, prieskumy a dotazníky, výstavy, poradné prieskumy verejnej mienky a vzájomná komunikácia,
- angažovanosť a konzultácie – workshopy, pracovné skupiny, fóra, dni otvorených dverí,
- rozšírená angažovanosť – mestské poradné výbory, plánovanie.

Cieľom komunikačnej stratégie v meste je:

- rozvoj informovanosti a vzdelávania laickej i odbornej verejnosti v oblasti energetickej efektívnosti,
- podporiť realizáciu informačných kampaní v oblasti energetickej efektívnosti,
- podporiť realizáciu projektov poradenstva a vzdelávania miestnej samosprávy v oblasti energetickej efektívnosti s cieľom monitorovania a hodnotenia úspor energie, ako aj navrhovania opatrení na efektívne využívanie verejných prostriedkov v oblasti energetickej efektívnosti,
- urobiť túto tému atraktívnou aj pre vzdelávacie procesy v meste.

Komunikácia by mala byť základným prostriedkom ako udržať všetkých obyvateľov mesta informovaných a motivovaných. Mesto môže využiť dostupné komunikačné kanály.

Úradná tabuľa

Úradná tabuľa je základný komunikačný kanál každej miestnej samosprávy. Je dostupná pred Mestským úradom a tiež na webovej stránke <https://www.trstena.sk>. Je to bezplatný nástroj a prístupný pre všetkých obyvateľov.

Stretnutia s občanmi

Stretnutia s občanmi by mali prebiehať všetkými dostupným formami podľa spoločenskej situácie, ktorá je v súčasnosti ovplyvnená pandémiou a je dobré využívať aj online možnosti.

Webová stránka www.trstena.sk

Na internetovej stránke má mesto tiež výbornú možnosť zverejňovať všetky informácie týkajúce sa Nízkouhlíkovej stratégie.

Sociálne siete

Tento spôsob komunikácie patrí v súčasnosti medzi veľmi populárne prostriedky a využívanie sociálnych sietí je veľmi obľúbené a rozšírené. Mesto Trstená má účet na Facebooku, kde pravidelne zdieľa rôzne príspevky.

Plánovanie komunikácie by malo byť realizované počas celého trvania Nízkouhlíkovej stratégie. Možnosti financovania komunikačnej stratégie sú na rozhodnutí mesta. Je dobré využiť personálne kapacity miestnej samosprávy ako aj dobrovoľníkov a študentov v meste, ktorí sa zaujímajú o environmentálne témy.

Tab. 56 Charakteristika opatrenia 20 Podpora komunikačnej stratégie a plánovania

Typ opatrenia	Navrhované, odporúčané	Druh opatrenia	Organizačné, vzdelávacie
Odhadované náklady (€)	nehodnotí sa	Možnosti financovania	Vlastné zdroje
Kompetencia	Mesto	Termín realizácie	od 2022
Potenciál úspor (MWh)	nehodnotí sa	Úspory emisií CO ₂ (t)	nehodnotí sa
Príspevok k zníženiu celkovej produkcie CO ₂ (%) v meste			nehodnotí sa

7 ZÁVER

Navrhnuté opatrenia pre mesto Trstená na znižovanie emisií CO₂ boli definované s dôrazom na reálne možnosti miestnej samosprávy. Opatrenia sú v súlade so súčasnými koncepčnými a strategickými dokumentmi na európskej a národnej úrovni a rovnako s dokumentmi a plánovanými aktivitami mesta Trstená.

Navrhované opatrenia Nízkouhlíkovej stratégie, resp. ich realizácia pre mesto nie sú záväzné, plnia poradnú funkciu a je iba na meste, ktoré opatrenia a v akom rozsahu bude realizovať, hlavne podľa dostupnosti finančných zdrojov.

Nízkouhlíková stratégia hodnotí spotrebu energií a produkciu CO₂ v posudzovanej lokalite a poskytuje aj súbor vhodných opatrení a odporúčaní, akým spôsobom je možné minimalizovať produkciu emisií CO₂, čím pomáha miestnej samospráve a obyvateľom mesta pri rozhodovaní sa a zavádzaní nových opatrení na území mesta. Navrhnuté opatrenia sú určené pre všetky subjekty a obyvateľov mesta Trstená bez ohľadu vplyvu miestnej samosprávy a sú koncipované s hlavným cieľom motivovať všetkých ku zmene, ktorá bude prospešná pre každého obyvateľa ako aj územie mesta Trstená.

Mesto Trstená pri realizovaní vyčíslených opatrení je schopné dosiahnuť úsporu energií o 16132,6MWh, čo predstavuje zníženie produkcie emisií CO₂ o 40,312%. Ide však len o úsporu pre hodnotené sektory a mesto Trstená a obyvatelia mesta majú ešte veľký potenciál znižovania emisií a ochrany životného prostredia v implementovaní opatrení, kde úspory energií nie sú vyčíslené a rovnako veľký potenciál poskytujú aj okolité lesy a využívanie obnoviteľných zdrojov energií.

8 PRÍLOHY

1. Stanovisko Okresného úradu – odboru starostlivosti o životného prostredia

ZOZNAM POUŽITÝCH DOKUMENTOV

1. <https://www.shmu.sk/sk/?page=1071>
2. https://ec.europa.eu/environment/archives/youth/air/air_abnormalgh_sk.html
3. <https://www.epa.gov/ghgemissions/overview-greenhouse-gases>
4. <https://www.epa.gov/ghgemissions/overview-greenhouse-gases#nitrous-oxide>
5. <https://ec.europa.eu/clima/eu-action/fluorinated-greenhouse-gases>
6. <https://www.dohovorprimatorovastarostov.eu>
7. <http://com-east.eu/en/faq-3/itemlist/category/226-sustainable-energy-action-plan-seap-sustainable-energy-and-climate-action-plan-secap/>
8. Nízkouhlíková stratégia rozvoja Slovenskej republiky do roku 2030 s výhľadom do roku 2050
9. <https://www.minzp.sk/klima/europska-zelena-dohoda/>
10. <https://www.consilium.europa.eu/sk/policies/climate-change/eu-climate-action/>
11. Strategický plán rozvoja dopravy do roku 2030
12. Stratégia rozvoja elektromobility v Slovenskej republike a jej vplyv na národné hospodárstvo Slovenskej republiky
13. Akčný plán rozvoja elektromobility v Slovenskej republike
14. Dlhodobá stratégia obnovy fondu budov – december 2020
15. Podpora inovatívnych riešení v slovenských mestách. Dostupné na:
<https://www.mhsr.sk/uploads/files/n5m7duxS.pdf>